

133522

carte de cefire

întocmită de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IOAN GEORGESCU.

secretarul literar al „Asociațiunii”.

00

SIBIU

EDITURA „ASOCIATIUNII”

1922.

Asociațiunea pentru literatură română și cultura

≡ poporului român ≡

INTEMEIATĂ LA 1861

PREȘEDINTE DE ONOARE:

M. Sa Regele FERDINAND I.

Președinte activ :

Vicepreședinte activ :

Andrei Bârseanu

Dr. Vasile Suciu

senator, membru al
Academiei Române

mitropolit de Alba-
:: Iulia și Făgăraș ::

Comitetul central al „Asociațiunii” numără 30 de frunziși din toate păturile societății românești

E de datoria fiecărui bun Român să sprijiniască „Asociațiunea”, abonând publicațiile ei și înscriindu-se de membru

Taxele de membrii sunt următoarele:

membru fondator al Casei Naționale	
odată pentru totdeauna	1000 Lei
membru fondator al Asociațiunei odată	
pentru totdeauna	400 „
membru pe viață al Asociațiunei	
odată pentru totdeauna	200 „
membru activ al Asociațiunei, anual	10 „
membru ajutător al Asociațiunei, anual	2 „

133502

655792

Învățătură și petrecere.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201504495

Sămănătorul.

*Pășește 'n țarină sămănătorul
Și 'n brazda neagră, umedă de rouă,
Aruncă 'ntr'un noroc vieață nouă,
Pe care va lega-o viitorul.*

*Sunând grăunțele pe bulgări plouă :
Speranța, dragostea lui sfântă, dorul
De-a 'mbelșugă cu munca lui ogorul,
Le samănă cu mâinile-amândouă.*

*Trudește, făcătorule de bine,
Venî-vor, roiuri, alții după tine,
Și vor culege rodul — bogăție.*

*Tu fii soldatul jertfei mari, depline,
Ca dintr'un bob să odrăslească mia,
Cu sângele tău cald stropește glia !*

† A. Vlahuță.

Moș Marin.

Avea dreptate satul să spue că pe vorba lui Moș Marin poți zidi biserică. Așa om de ispravă și vrednic, și priceput la toate, și săritor la nevoile altora, mai rar trimite Dumnezeu, — da și când îl trimite undeva, apoi acolo curat că se împlinește vorba Românului: omul sfințește locul. Ce erau Tunseștii cu douăzeci de ani în urmă, pân' a nu veni Moș Marin? Un cătun de vreo treizeci de cocioabe, nici un gospodar ca lumea, femeile se ciondăneau toată ziua, bărbații se îmbătau și-și stâlceau nevestele 'n bătai, copiii flămânzi, ofiliți și plini de toate cele, plângeau pe sub lăviți, și vită 'n bătătură nu se pomenea, nici păpușoiu în pătuli; — ciulini pe curături, pe izlazuri bozii și dudău, în sat sărăcie lucie. Nici horă dinaintea crâșmei nu se mai știă, nici jocuri de copii, nici plug la Sân Vasile. Până și doina, strămoșeasca doină, speriată de așa ticăloșie, fugise 'n lumea toată din locurile astea blestemate.

Ba nu cumva că eră să plângă după ea Kir Mihali posesorul, ori Șmil orândarul, stăpânii fără pic de îndurare peste toată ceata asta de robi vlăguli și păcătoși!

... Unde mai e Mihali? Pe unde-o mai fi Șmil acum? Țăranii, înstăriți, își muncesc astăzi pământul lor, căsuțe vesele s'au ridicat pe unde erau bordeie triste și afumate, drept dragul să le privești cum

strălucesc în bătaia soarelui, cu păreții lor drepecți și albi, cu prispa netedă și largă, cu brăie de lutișor la îmbinarea prispei și 'n jurul ferestrelor. S'au deșteptat din amărăire robii dinainte vreme, ș'au prins puteri, ș'au prins îndemn unul dela altul, și 'ncetul cu 'ncetul s'a sădit ș'a crescut pom lângă pom, s'a ridicat și s'a întins gospodărie lângă gospodărie.

E altă lume de când a dejugat Moș Marin aici. Toate s'au prefăcut și s'au înfrumșetă. Și anii sunt mai buni de-atunci, și pământul, și oamenii. Ia priviți mândreță de horă în bătătura crâșmei. Și ce de voinici și fete frumoase! Incai, când e vorba de Mitrana, crezi că i zână de prin basme, nu mai e chip și săptură omenească. Râd flăcării pe sub mustață și-și dau coate privind-o; iar ochii li se fac mici și umezi, și strălucesc, cum strălucesc fluturii de pe cămașă ei în bătaia soarelui.

— Tu nu mai poți când o vezi, Ancuțo... par'că nu te'ncrezi că-i a ta...

— Că Dumitale Tatucă, nu ți-o fi dragă ha? — Și Anca râde și face cu ochiul la lumea strânsă, ca de obicei, împrejurul lui Moș Marin, pe tăpșanul de sub nuc.

— Hm, da ia întrebați-o dragii mei, pe Dumneaei, care vă face cu ochiul, are la știință cu ce greutăți și cu ce primejdii îi îngradită o frumusețe

ca asta pe lume? Pe câți nu-i ispitește bogăția asta scumpă... Trebuie să fii *om* ca s'o știi păzi...

... Voi, mai duceți-vă încolo, copii, de vă jucați — ce-ascultați la vorbele oamenilor mari!... Apoi, eu știu focul frumuseții, că doar am avut și eu o minune de fată, de veneau Dumineca flăcăii, ca la comedie, de peste dealuri și coclauri, s'o vadă la horă; și nu se mai dau duși, nici morți, de pe la noi. Ce-i Mitrana acù? Mai grozavă eră Ancuța... pune-ți tulpanul la ochi că-i vorba de tine...

— Hei, fost-ai leleo când ai fost...

— Poi dă, fata mea, fiecare la vremea lui. Acù se chiamă vorba că-i rândul Mitranei. — Și cum vă spuneam, se face Ancuța mea așa... de seama Mitranei... șaptesprezece... optsprezece ani... pe-aicea; și naltă, și rumenă, și voinică, de ți se luminează sufletul când te uitați la ea. Biata măsă, biată să fie de păcate — ce vreți? cap de femeie — las' c'o pierdeă din ochi nu altă ceva, da câte năzdrăvăniile toate i-ar fi trecut fetei prin gând — ea, de cuvânt, să-i ție hangul. Da în vremea asta, pețitorii își făcuseră vad la noi. La început eu nu mă prea amestecam, le lăsam pe ele să aleagă și să hotărască; și ele se lăsau pe tângială. Ba că unu-i sărac? ba că altuia-i bate coliva în piept ba că nu-i încă vremea și să mai așteptăm. În sfârșit, bag eu de seamă că toate

astea-s vorbe de clacă, și într'o zi numai ce-o apuc pe nevastă din scurt:

— Ia ascultă, Mărando, da de Paraschiv ce zici?

— Care Paraschiv?

Se facea moartă 'n popușoi.

— Cum *care*? Că nu-i decât unu 'n sat: Paraschiv a Saftei Morarului, îi flăcău cu minte, singur la părinți, muncitor, gospodar; de voinic și de frumos — slavă Domnului... ha? Ce zici?

— Doamne, zău, Marine, cât nu vrei tu să ne mai ridicăm și noi o leacă din ce suntem. Cum ții tu să rămâi tot în teapa ta!... Nu vezi ce fată avem? Să stea alături cu boierii de seamă, da nu...

— Ce bâigui tu. Mărando? Se vede că nu ți-s mințile acasă.

— Ba nu bâiguiu de fel. Știe ea Măranda săraca ce spune. Da ai cu cine te 'nțelege?

Ș'atunci, par'că deodată mi s'a luat o perdea de pe minte.

— Bine, muere nebună, că mai bine nu ți-aș zice — vra să zică de asta se tot învârtește pe-aici clăpăugul ciociului... Ei, taci tu coane Nicușor, că ți găsește el badea ac de joc. Auzi tu ocara dracului!...

Și unde m-am luat, până una alta, pe lelița Măranda la rapanghel, și dă-i, și descoas-o și

descânt-o — până i-am pus mințile la loc. Norocire că nu se întâmplase nimic cu fata; putea să-mi dogorească obrazul, de nu deschideam ochii la vreme. Și m'am pus pe pază strașnică. Un pas nu mai făcea Ancuța de lângă mine. Noaptea, cât auzeam cel mai mic sgomot — eram în picioare. Încărcasem pușca cu sfărături de ceaun, ș'o țineam în cuiu deasupra patului. Acù, zic, să poștească puiul de ciocoiu prin bătătură pe la mine, că l'a văzut aghiuză! Dimineata — Ancuța cu mine la câmp — și mucea fata mea cât patru bărbați. În vremea asta cioclovina se pârpolea pe jăratle, s'o vadă. Și într'o zi, numai ce să mă pomenesc cu el la ogor... Bade Marine c'am auzit c'ai fi supărat pe mine, că eu... așa și pe dincolo. — Și unde las lucrul și mă întorc răstit la el:

— Ia 'n ascultă, Domnișorule — lui acolo — să faci bine să-ți cauți de treabă, și vorbă cu fata mea să nu mai faci. Caută-ți fete de seama D-tale. D-ta ești boier, noi suntem țărani, și n'avem nimic de împărțit cu de-al de D-ta. M'ai înțeles?... Cu mine — scurtă vorbă.

Și a plecat ca un cățel cu coada între picioare. Se tăcuse vorbă în sat și la curte despre asta. În sfârșit, eu nu eram în boii mei. Mă tot gândeam în fel și chip. Ciocoiul, pe cât înțelesesem legase școala la gard. Cum s'o scot la capăt?

Zi că-i dă dracu în gând să vie într'o noapte să horbăcăiască prin ograda noastră. Doamne ferește, întri 'ntr'un păcat. Nu mai aveam tihnă, nu mai aveam somn, fata plângea, muierea mă boscorodea într'una. Ca să curm — ce-mi zic? Am doi băieți mari însurați, la casa lor. Stau să-mi strâng tot de pe câmp. Mă răfuiesc cu boierul. Las casa și pământul pe seama băieților. Imi încarc tot, îmi iau frumușel nevasta și fata, și mă duc — unde m'a îndreptă Dumnezeu, că lumea-i largă...

Ei, și iacă așa au venit lucrurile de-am poposit aici la cumătru Vasile, tovarăș vechiu de căraușie — Dumnezeu să-l ierte — ș'apoi încetul cu încetul mi-am înfiripat iar gospodăria, că dacă-i sănătate și omu-i vrednic toate se fac. Și nu mi-a părut rău, și nici azi nu-mi pare, că mi-am lăsat casa și pământul, pentrucă cinstea-i mai scumpă și decât casa și decât pământul. Și-au fost, se vede, toate pe voia Celui de sus, că iacă toate-au eșit la bun sfârșit... † Alexandru Vlahuță.

Celui ce-ți vorbește cu strictete, tu răspunde-i cu blândețe. Dacă te latră vre-un câne, astupă-i gura cu pâne și nu dă în el cu peatră, că mai tare te latră. Și nehibzuitul azi vorbește nebu-nește și ca mâne se căiește.

In noaptea sfântă...

In noaptea sfântă de Crăciun
Când vin la geam colindători
Și 'n cântecele lor ne spun
Povestea celor „Trei păstori“,

Când după dalini strămoșești
Se 'mpart colaci — prinos adus
Odraslei sfinte din povești
Nevinovatului Isus —,

In noaptea sfântă de Crăciun
Când se ivește „Steaua“ 'n zări
Și pretutindeni în cătun
S'aprind pe masă luminări,

E-alâta farmec pe pământ
Că pleacă 'n stoluri îngerei
Și se cobor din cer pe rând
La case mari ca și 'n bordei...

Ei vin pe tainice cărări
Impresurați de fulgișori
S'aducă binecuvântări
In preajma sfintei Sărbători.

Dar numai celor buni li-e dat
 Să-i vadă 'n vis când se cobor,
 Cum din aripi de-argint curat
 Revarsă pace 'n urma lor

.

*

Acel ce dă — cu suflet bun —
 Din darul său și la săraci,
 În noaptea sfântă de Crăciun
 E 'mbrățișat de îngerași ..

Aurelia Pop.

Păsărică din Ardeal...

Păsărică din Ardeal,
 Sboară tu din deal în deal
 Și din deal peste vâlcea,
 Până-i dà de mândra mea.
 De-i găsi-o încă jună,
 Spune-i dragă voie bună;
 De-i găsi-o măritată,
 N'aibă bine niciodată,
 Făr' amar și zile grele,
 Cumu-s și zilele mele.

Cul. de I. Georgescu.

Răvașul politic al anului.

I. Externe.

— Politica Europei întregi se poate spune că a fost turburată de fărâdelegile *Bolșevicilor* maghiari și ruși. Un bun cunoscător al socialismului din toate țările europene, domnul *A. C. Cuza*, profesor de economie națională la universitatea din Iași (Moldova) zice că socialismul comunist, antinațional și antireligios, a fost întemeiat de Jidanii: Karl Marx și Fr. Engels; mai târziu Ferdinand Lassale, jidan și el. Conducătorii socialiștilor în toate țările au fost și sunt jidani. În Germania: Bernstein, Singer, Stadthagen, Goldstein, Wurm, Ketzenstein, Aron, foști deputați socialiști înainte de războiu. Acum după războiu o evreică, Rosa Luxemburg a fost în fruntea spartachiștilor și alta (Sarah Lerch născ. Rabinovici) în fruntea anarhiștilor din München. În Austria asemenea: Adler, Ellenberger, Ingner, Austerlitz, Kohn și Beer; iar în Ungaria: Abraham, Kohn, Feldmann, Grossmann, Schwartz, Pfeifer, Rosenzweig, Schlesinger, Meler, Stern, Kugler, — apoi Bela Kun, Samuely, Garbay și alții din guvernul bolșevic. — Tot așa e și în Rusia, unde sunt însă și mai mulți, fiindcă poporul nu e așa de deștept ca în alte țări. Iată căpeteniile: Trotzki (cu numele adevărat evreesc Braunstein), Zinowiew (Apfelbaum), Kameniew

(Rosenfeld), Steklow (Nuhăm Kiss), Suchanow (Ghimner), Gocew (Goldmann), Muskowsky (Goldenberg), Lenin (Lurie), Songef (Biechmanu), Cernof (Schwartz); însuși Kerenski e nepotul unui jidan: Herrensohn.

Nici la noi Românii nu e mai bine. C. Dobrogeanu-Gherea a fost jidan din Harkov cu numele său adevărat: Nuhăm Katz. Șeful socialiștilor din Iași e jidanul Gelehrter. Tot jidani sunt: Ilie Moscovici, Sternberg, Ungar, Isac Brănișteanu (Braunstein), Leonard Isac, M. Cohn, I. Konitz, Catz Jancu, Sami Steinberg, Haim Cohn, L. Lichtblau ș. a. Ii numim, ca să-i cunoaștem și să-i ocolim.

— La începutul lui Octombrie 1919, fiind salutat domnul *Saint Aulaire*, ministrul Franței la București, din partea domnului Ioan Suciu, fost membru al Consiliului Dirigent, la Oradea-Mare, a spus între altele: „La Budapesta am fost salutat de reprezentanții poporului maghiar într-o foarte frumoasă limbă franceză și totuși mă simțeam la mii de kilometri departe de ei. Pentru că între sufletele lor și al meu este o prăpastie grozavă, pe când cu D-voastră mă simtesc inimă lângă inimă“. Ce ți-e dragostea de frate! Vorba ve hiului nostru poet: „Despărțit ori depărtat, fratele-i tot frate!“

— La începutul lui Noembrie 1919 *Românii de pe valea Nirului*, de lângă Dobrițin, înaintează

prin domnul Romul Fersigan un memoriu către Consiliul Dirigent din Cluj să intervină pentru ei la conferința de pace să fie cuprinși și ei în nouele hotare ale României. „Și Românii desnaționalizați au dreptul de a se reînnoi sufleteste — zice între altele acest memoriu — atunci, când frații în sbor de vultur au trecut Carpații, ca să-i mântuească de osândă“. Gândindu-se apoi la „iadul de suferințe“, care se va năpăstui asupra lor după retragerea armatei române ne strigă în auzul tuturor aceste mișcătoare cuvinte: „Treceți-ne și pe noi cu tot avutul nostru acolo, unde putem și noi stă sub scutul aripilor Vulturului Român, ca să ne încălzim și noi la razele soarelui dreptății de pe boita cerului țării românești unite pe veci!“ Să nu-i uităm pe acești frați nenorociți în număr de 15.000, ci să-i ajutăm când vom putea. Să nu-i uităm nici pe cei din Banat și de pe valea Timocului în Sârbia, unde sunt vreo 300.000 Români, aproape atâția câți sunt în Bucovina. Mai avem deci frați înstreinați!

— Fîind salutat noul președinte al republicii franceze, *Paul Deschanel*, cu prilejul alegerii sale, din partea adunării deputaților noștri, Dumneasa a trimis domnului N. Iorga, președintele adunării, următoarea telegramă: „Vă rog să fiți, pe lângă camera deputaților României unite interpretul călduroaselor mele mulțumiri pentru felicitările

atât de cordiale pe care ați binevoit să le adresați în numele său. Eu știam că sunt ecoul fidel al poporului francez atunci, când vă dădeam asigurarea profunde sale simpatii și a credincioasei sale prietenii în momentul în care națiunea română trecea prin încercări teribile. Sunt fericit să reînnoiesc această mărturie a sentimentelor pe care le știu că sunt reciproce, în ceasul în care România vede, în fine, că se realizează aspirațiile sale naționale, în aplausele Franței*.

— La sfârșitul lui Ianuarie 1920 marele prieten al nostru marchizul de *Saint-Aulaire* părăsește țara noastră, înlocuit fiind cu însărcinatul de afaceri *Cambon*.

— În ședința din 26 Ianuarie 1920 a adunării deputaților d-l *N. Iorga* citește scrisoarea Principelui moștenitor al țării, dată din Bistrița, în care spune, între altele: „Voiu fi vrednic urmaș al vitejilor din trecut și volu sluji statul românesc ca cel mai vrednic slujitor al lui.“

Carol.

— Tot atunci noul primministru francez, *Millerand*, președintele conferinței de pace, a făcut între altele următoarele declarațiuni: „Pacea înlăuntru și în afară e dorința ce țâșnește din adâncul spiritelor și inimilor îngrozite de hecatombe, a căror zdrobitoare răspundere în fața istoriei o poartă Germania. Spre a preveni re-

întoarcerea unei asemeni catastrofe, avem în vedere Societatea Națiunilor, expresia nouă a unei vechi concepții franceze. Guvernul republicei nu va neglijă nimic din ceea ce depinde de el spre a o secondă și a-i întări organizarea. — Executarea tuturor hotărîrilor tratatului din Versailles va fi legea noastră. O vom urmă fără violențe și fără slăbiciune, cu o tărie nesdruncinată. Aceasta aduce cu sine ținerea strânsă și prietenească a alianțelor, care au scăpat lumea'.

— În Februarie 1920 primministrul nostru, *Dr. Alexandru Vaida-Voevod*, lucră cu mult succes pentru cauza românească în streinătate. Cerându-se în camera comunelor din Londra să se trimită o comisiune de anchetă în Transilvania, primministrul englez *Lloyd George* a declarat următoarele: „Am mare încredere în primul ministru român și sunt convins că face totul pentru protecția minorităților. Atâta vreme cât nu sunt convins de contrarul, cred că nu e de dorit să se trimeată o asemenea comisiune. Dacă se va întâmpla ceva mai târziu, chestia va fi discutată'.

— Tot atunci, ducându-se domnul Vaida la Londra, primministrul englez, *Lloyd George*, la banchetul dat în onoarea oaspetelui român, a rostit următorul toast: „Mă bucur mult, că pot saluta în numele guvernului englez și al meu pe primul ministru al României întregite. România

în trecut ne-a fost prietenă și a reprezentat pentru noi un ajutor efectiv și sperăm că pe acest ajutor vom putea conta și în viitor. Mă bucur cu atât mai mult, că pot saluta pe domnul Vaida, care reprezintă o parte din oameni, cari ne-au fost foarte scumpi. Știu că D-sa este unul din conducătorii transilvăneni, care a purtat în parlamentul maghiar o splendidă luptă și a știut să întrețină spiritul eliberării în Transilvania. Îl salut mai departe ca un reprezentant al libertății transilvănene, care libertate cred că o va ști conduce și mai departe. — Este o mare deosebire între a întâlni pe un om personal și a avea cu el întrevederi directe și intime, și între a-l întâlni la conferința de pace, în parlament, sau câteodată în cabinet. Eu am fost foarte nerăbdător ca să văd stabilită odată o legătură mai strânsă între noi și România, și sper că vom putea conta și în viitor pe legătura asta intimă, care ne va putea fi de mare ajutor în ce privește Ungaria și Rusia. Războiul a adus cu sine mari schimbări. Toate țările trec și au trecut prin mari prefaceri interne, dar sunt convins, că, dacă în trecut ar fi fost între persoanele de importanță un mai larg schimb de vederi, atunci războiul nu s'ar fi făcut. De aceea sunt foarte plăcut impresionat, că domnul Vaida ne-a făcut onoarea să vie în țara noastră. Știu că are o grea situație, dar îl cunosc că e

bine pregătit și curajos și sper că va avea tot succesul dorit“.

— Odată cu vizita domnului primministru Vaida la Londra se schimbă la față și gazetele englezești. Din vrăjmașe, cum ne erau, ni se prefac în prietene sau cel puțin curmă atacurile la adresa noastră. Așa e „Manchester Guardian“, așa „Nation“, așa „The Observer“ și altele. Aceasta din urmă scria: „Relațiile personale, stabilite astăzi, sunt mijloacele cele mai sigure pentru a se ajunge la o înțelegere între România și prietenii ei. În starea tristă a Europei de astăzi relațiile acestea sunt indispensabile. Rezultatul vizitei va însemna reînvierea încrederei și simpatiei de amândouă părțile. Vaida-Voevod lasă în urma sa impresia unei personalități luminate și sincere.“

— La începutul lui Martie 1920 domnul *Ion Pelivan*, reprezentantul Basarabiei la conferința de pace, trimite adunării deputaților următoarea telegramă: „Conferința din Londra a recunoscut unirea Basarabiei cu patria-mamă. Dreptatea cauzei noastre a triumfat, scuturându-și și ultimele urme ale jugului moscovit. Basarabia își are de acum înaintea liniștea trebuincioasă, ca prin munca încordată să-și asigure dezvoltarea economică și culturală și să contribuie la prosperitatea întregului neam românesc. — În aceste clipe de adevărată sărbătoare, cu inima plină de bucurie, felicit în

persoana D-voastră (d-l N. Iorga), parlamentul României, urându-vă spor și succes în greaua muncă de refacere a puterilor naționale. — Trăiască România Mare!

— Primind această mult îmbucurătoare telegramă, d-l N. Iorga, președintele adunării deputaților, a rostit o cuvântare, în care, între altele, zicea: „Ceasul în care conștiința lumii civilizate, biruitoare împotriva barbariei crotopitoare de neamuri, recunoaște dreptatea neamului nostru asupra ținutului care, mai bine de o sută de ani, părăsit de Dumnezeu și de oameni, a știut să-și păstreze în masele adânci ale țăranului muncitor și cinstit întreaga noastră conștiință și toate nădejile noastre din viitor; ceasul când dreptatea acestui neam se înfăptuește în văzul lumii întregi, de pe urma jertfei întregului nostru neam, e desigur unul din ceasurile cele mari din istoria noastră națională». (Aplauze prelungite, îndelung repetate, ovații, adunarea aplaudă în picioare.)

— La începutul lui Aprilie 1920 ziarele aduc scrisoarea pe care domnul primministru Vaida o primește dela *Lloyd George*, în numele conferinței de pace, cu privire la cererea României de a se recunoaște unirea Basarabiei cu țara-mamă: „Găsesc prilejul să vă amintesc, că hotărîrea acestei chestiuni a fost amânată de conferința păcii, până ce guvernul român va fi executat evacuarea Un-

gariei. — Consiliul suprem a luat totuși notă de asigurarea dată de Excelența Voastră la 26 Februarie, că evacuarea trupelor române nu va fi întârziată peste datele fixate de misiunea interaliată trimisă la fața locului. — De aceea consiliul, ținând samă de aceasta, a aprobat formula aci alăturată a unirii Basarabiei cu România. Această recunoaștere nu poate fi totuși încorporată în formă legală a unui tratat până la evacuarea completă a Ungariei de către trupele române.

— In 6 Maiu 1920 domnul *Millerand*, președintele conferinței de pace, respinge propunerea făcută de contele *Apponyi* în numele delegației maghiare, de a nu se sfărâma fosta Ungarie, fiindcă ea a ființat o mie de ani și fiindcă în noua Ungarie naționalitățile nemaghiare nu vor mai fi asuprite ca în vechea Ungarie. *Millerand* spune limpede: „O stare de lucruri, chiar milenară, nu are drept de existență, dacă e contra dreptății”. Ii amintește apoi contelui maghiar de partea cea mare de vină, pe care bărbații de stat ai fostei Ungarii o au în deslănțuirea războiului mondial. Ce privește dorința lui *Apponyi* de a se face o nouă votare a popoarelor din Ungaria veche să se declare fiecare de cine vrea să se țină, *Millerand* îi spune că votarea s'a întâmplat în Octomvrie și Noemvrie 1918, când Italienii s'au alipit la Italia, Slovicii

la Cehoslovăcia, Românii la România și Sârbii la Sârbia. Nici micul popor rutean din părțile Ungvarului nu se va ținea de Ungaria, ci de Cehoslovăcia. O singură nădejde mai rămâne Ungariei: să fie primită și ea în Societatea Națiunilor, dacă va împlini cinstit hotărârile conferenței de pace privitoare la ea.

— In August 1920 a cercetat capitala noastră ministrul de externe ceho-slovac *Eduard Benes*, unul din cei mai neîmpăcați dușmani ai fostei împărății austro-ungare. El a venit cu gândul bun de a asigura pacea cu statele vecine, mai ales cu Iugoslavia și cu România, cu cari vrea să înceapă și un schimb de mărfuri. Cuvântând înaintea deputaților cehoslovaci din Praga la 1 Septembrie 1920 el a spus, că a izbutit să facă o mică *antantă* (înțelegere) cu aceste trei state pentru cazul când ar fi atacați vreunul din ei din o parte oarecare. Leacul împotriva bolșevismului, a spus Benes, e pacea în afară și munca înlăuntrul țării. Vizitând adunarea deputaților noștri, ministrul cehoslovac a fost călduros salutat din partea președintelui adunării d-l *Duiliu Zamfirescu*. Din partea opoziției naționale l-a salutat d-l *N. Iorga*, care i-a spus între altele: „In Dumneavoastră salutăm patria Dumneavoastră și poporul Dumneavoastră dar așa zice mai mult. In Praga în anul 1848 s'au adunat reprezentanții tuturor popoarelor slave, pentru a

proclamă panslavismul, nu în formă năvălitoare, care ştirbeşte drepturile popoarelor, ci în formă liberatoare, care recunoaşte fiecărui popor dreptul de a trăi pe pământul său. — Fiindcă poporul nostru caută legături de pace cu toţi vecinii săi, nu cred că un mai bun mijlocitor faţă de Slavii de pretutindeni s'ar putea găsi în afară de Bohemia lui Palacky din anul 1848. — Țin să adaug o amintire şi un simbol. Intre Dumneavoastră şi noi este o legătură foarte veche, pe care o cunosc foarte puţini dintre ai noştri şi pe care încă mai puţini din D-Voastră o cunosc. Cea dintâi operă literară românească, începutul literaturii româneşti, se datoreşte întinderii curentului husit prin Maramureş în mijlocul poporului românesc. Cea dintâi traducere a scripturei în graiul nostru se datoreşte prin urmare unui impuls venit din Bohemia dela începutul veacului al 15-lea, care are neuitatul merit de a fi predicat în acelaş timp cultura în limba poporului şi democraţia poporului, sprijinind un stat într'adevăr modern. — Astăzi, mănăstirea dela Peri, acea mănăstire în jurul căreia s'a organizat viaţa ierarhică religioasă a Românilor din Maramureş şi Ardeal, este în stăpânirea D-Voastră: păstraţi însuş locul, unde s'a făcut întâiaară atingerea sufletească binecuvântată a poporului D-Voastră cu poporul nostru. — Naţiunea ceho-slovacă ţine astfel în

mânile sale astăzi un simbol, care poate fi de cea mai mare însemnătate, venind din timpurile cele mai îndepărtate până în timpurile de astăzi. — Incheiu cu dorința ca interpretând vecinătatea așa cum ați interpretat odinioară altă vecinătate, nu a hotarelor, ci vecinătatea minților și a idealurilor, să faceți din această graniță, pe care veți ști să o îndreptați spre mulțumirea ambelor popoare, un loc în care să se strângă totdeauna două mâni cari s'au căutat dela început*.

II. Interne.

— În „Lumea Nouă“ dela 29 Noemvrie 1919 C. Dobrogeanu-Gherea, care a fost cel mai învățat socialist român, spune tovarășilor săi să nu cugete că socialismul e una cu anarhismul. El e în contra turburărilor și răsturnărilor bolșevice, pe cari le voiesc unii socialiști dela noi: „Răsturnări imediate, zice Gherea, oarbe și ne-cugetate pot să provoace numai un haos care, desorganizând producțiunea, poate să ducă la desastru spuma de civilizație cât ne-a mai rămas și să compromită grav acea revoluție socialistă care, neîndoielnic, din zi în zi se afirmă tot mai mult“. Apoi încheie astfel: „Să sperăm că lupta între frați va lua sfârșit prin eliminarea (scoaterea) aceloră, cari nu aparțin socialismului și a aceloră cari aparțin deadreptul anarhismului“.

— Aprobând M. Sa Regele Ferdinand I legile votate de parlament pentru unirea țărilor române într'un singur stat, *Academia Română* a prezentat M. Sale la 18 Ianuarie 1920 o scrisoare mai lungă, din care reținem: „Dela înființarea sa în anul 1866, an binecuvântat cu întemeierea augustei Dinastii a României, prin alegerea fericitului întru amintire Domn și Rege Carol I, institutul nostru, format de reprezentanți ai științei și literaturii românești din toate țărele locuite de Români, a cultivat și întreținut vie conștiința unității naționale. In fiecare primăvară, acest institut de cultură națională al tuturor Românilor întrunește în sesiunea sa generală pe fruntașii intelectuali ai românismului de pretutindeni, cari, întorcându-se duceau cu ei acasă cuvântul înțelept, îndemnul înălțător al Suveranului și Protectorului, cuvântul mângăitor de dragoste, nădejde și credință, cuvântul însuflețitor de unire și înălțare națională ce se propoveduia de aici pentru neamul întreg. — Iată cuvântul s'a înfăptuit. Când se împlinește jumătate de veac dela întemeierea Dinastiei ca și a institutului nostru, Maiestatea Voastră a tras sabia pentru îndeplinirea unității naționale, conducând poporul românesc la biruință și mântuire. — Binecuvântată fi-va deapururea marea cucerire românească ce ați înscris, Sire, în istorie, în care glorificat veți fi,

din veac în veac, ca întemeietor al României unite, „restitutor Daclarum“. Binecuvântată deapurea fi-va sublima dragoste de țară și neam a Maiestății Sale Reginei, duioasei Mame a ostașilor, care ca un înger păzitor a veghiat la patul de suferințe al răniților pentru patrie și la grelele încercări ale țării. Bogat roditoare și binecuvântate fie faptele ce ați împlinit întru mărirea și gloria Maiestăților Voastre, întru fericirea și înflorirea patriei unite și a neamului românesc întreg!“

— La telegrama de anul nou, trimisă de d-l *Iuliu Maniu* în numele poporului român din Ardeal, Maiestatea Sa *Regina Maria* a răspuns următoarele: „Adânc înduioșată de inimoasele Dumneavoastră cuvinte, Vă mulțumesc din suflet și fac urări fierbinți de bine, sănătate și prosperitate pentru Duneavoastră și scumpul nostru popor românesc de pretutindeni, urând dorința arzătoare de a-i vedea pe toți deplin fericiți“.

— Cu noua stăpânire românească nu vreau să se împace unii Unguri smintiți dela Oradea-mare. Colonelul Cserey Vilmos în baza unui ordin ce ar fi primit dela cartierul general al lui *Horthy* a început să adune arme și muniție și să se organizeze cu scopul de a lua din mâna Românilor stăpânirea țării. Făcându-se cercetări mai deaproape, s'au aflat vinovați în această mișcare, în-

dreptată contra statului român, următorii inși: Cserey Vilmos, colonel în fosta armată austro-ungară; Cécsy Nagy Imre, colonel și el în aceeași armată; Szunyogh Albert, maior; Jankovich Tihamér, jude de ocol în Oradea-mare; locotenentul Csapó, care spunea că e curier, dar a fost găsit cu rapoarte militare ascunse în cutii de pește; Dr. Örley György, notar public; Lukács Ödön, ajutor de primar în Oradea-mare, care pusese și jurământ de credință noului stat românesc. Din actele înfățișate la judecată se vede că scopul lor era: „*recucerirea cu orice preț a Transilvaniei și provocarea revoluției în România*“. — După lungi desbateri și cercetări amănunțite, Csécsy Nagy Imre, Cserey Vilmos, Jankovich Tihamér și Csapó Loránd au fost osândiți la moarte. Fostul primar al Orăzii Lukács Ödön osândit la 10 ani închisoare, iar fostul maior Szunyogh Albert la cinci ani muncă silnică. Örley și Birta au fost achitați.

— O asemenea mișcare, împotriva statului nostru se ivește și la *Timișoara*, sub denumirea de „*Levente-szövetség*“, ca o părțică a mișcării pornite din Budapesta pentru integritatea fostei Ungarii „*Magyar Országos Védő Egyesület*“ (M. O. V. E.). Matadorii acestei mișcări sunt: Dr. Márton Albert, avocat, fost vicepreședinte al Consiliului Național Unguresc; Steiner Ferenc, fost deputat; Reibel Mihály, preot romano-catolic;

Mischek Ferenc, profesor și colonelul Nosszek. Scopul lor era, să organizeze o armată maghiară secretă, care să producă neliniște și să revolte populația. Armata aceasta avea să strice podurile, căile ferate, liniile telegrafice și telefonice, mai apoi să atace armata română și s'o desarmeze. Cugetau că în Martie 1920 le va veni cu siguranță în ajutor armata lui Horthy și că conferența de pace nu va încuviința niciodată unirea Banatului cu România. La 7 Aprilie 1920, încheindu-se și acest proces, profesorul Mischek Ferenc și sublocotenentul Schuh Ferenc au fost osândiți la moarte. Deer István la muncă silnică pe viață, Török Lajos și Reibel Mihály la câte 20 de ani muncă silnică, Marx Dezső și Schrauder György la câte 5 ani muncă silnică. Toți ceilalți au fost achitați.

— După atâtea intrigi și răutăți împotriva statului român îți cade bine să auzi glasurile împăciuitoare ale baronului Fay și ale deputatului Maurer Béla, directorul ziarului unguresc „Uj Világ”, cari întind în numele Maghiarilor cinstiți mâna de pace. Ei sunt convinși, că stările de acum nu se mai pot schimba. Ardealul pentru vecie are să fie al României și pierdut pentru Ungaria. În numele adunării deputaților președintele N. Iorga îi asigură, că Maghiarii se vor bucura de toate drepturile la fel cu Românii și-i

îndeamnă să caute într'adevăr înțelegerea cu Români cel puțin acum.

— În 13 Martie 1920 demisionează guvernul Vaida și ajunge la putere *generalul Alexandru Averescu*. Noul guvern desființează Consiliul Dirigent din Transilvania. *Isprăvile Consiliului Dirigent* sunt: 4 divizii ardelenе echipate și conduse de ofițeri români din fosta armată austro-ungară; înjghebarea unui serviciu de siguranță, care a făcut mult bine în zilele de turburare generală din toamna anului 1918; formarea a 4 curți de apel, parchetul (procuratura) general, 20 de tribunale, 116 judecătorii de ocol, cercând să împartă dreptate, întrucât s'a putut, în limba română; romanizarea a 1306 școli primare de stat; 40 școli civile, 20 licee, 4 licee reale, 6 școli comerciale, 11 școli de arte și meserii și inaugurarea și deschiderea universității din Cluj; începerea reformei agrare.

— Făcându-se apoi la sfârșitul lui Maiu și începutul lui Iunie 1920 nouă alegeri parlamentare, au fost aleși 369 deputați, grupați după partide precum urmează: Partidul poporului de sub conducerea generalului Averescu 219 deputați; Federația Democrației Naționale în frunte cu domnii N. Iorga, Dr. Lupu, Mihalache ș. a. 34; Partidul Național din Ardeal sub conducerea domnilor Maniu și Vaida 28; Partidul țărănist

din Basarabia în frunte cu d-l I. Inculeț 25; Socialiști 19; Democrați în frunte cu d-l Take Ionescu 14; Liberali în frunte cu d-l Ion I. C. Brătianu 9; Germani 8; Țărăniști ardeleni 6; Independenți 4; Democrați bucovineni 1; Ruteni 1; Evrei 1. — Așteptăm să-i vedem la lucru.

Frunză, frunzuleana mea...

— Frunză, frunzuleana mea,

Pentruce ești tu așa

Tristă și îngălbinită,

Când pădurea-i înverzită

Și când lumea-i fericită?

— Ia, m'a rupt din creanga mea

Un om cu inima rea,

Și-a cântat, bade, din mine,

Tot de rău și nu de bine;

Și-a cântat durerile,

Și-a plâns mângăierile...

Și-așa de amar a plâns,

Că de buză-i m'am aprins,

Și din mâni, când m'a lăsat,

Bade, zău, că m'am uscat.

Un donator pentru Cultura națională.

† Doctorul Cornel Păcuraru.

La începutul lui Aprilie a acestui an 1920, de pe vaporul „Impăratul Traian“, care se întorcea dela Marsilia spre țară, a fost debarcat în portul Pireu medicul vaporului Doctorul Cornel Păcuraru, greu bolnav. Internat acolo într'un sanatoriu, la 10 Aprilie și-a dat sufletul, iar la 13 a fost înmormântat acolo, lângă portul Atenei.

Românul acesta ardelean, ale cărui rămășițe pământești au rămas în pământ străin, nu a fost însă ca oricare altul; el a trăit și a muncit cu un rost moral și cu un scop național mai înalt decât interesele personale și egoiste, cari stăpânesc pe cei mulți.

Urmând spiritului și ideilor în care a fost crescut și a trăit, el a muncit și adunat cât a putut pentru a contribui prin avutul său la dezvoltarea culturii neamului. În această direcție a fost îndreptată afecțiunea (pornirea) fundamentală a sufletului lui.

Carierea lui, încheiată la vârsta de 50 de ani, a fost modestă.

După studiile secundare făcute la Blaj, a studiat medicina la București, a fost medic de plasă la Bolintin, apoi la Panciu, de unde a trecut ca medic-șef al spitalului dela Cernavoda, și acolo

s'a lăsat cuprins de dragul Dobrogei pentru bogățiile ei naturale, frumusețile caracteristice și monumentele amintitoare ale antichității străbune romane. El, care copilărise pe dealurile Ardealului la Blaj și între Târnave, a fost în curând cuprins de frumusețea mării și a intrat ca medic la Serviciul Maritim al Statului, pe ale cărui vapoare a umblat peste 20 de ani pe drumurile mișcătoare dintre porturile României și Constantinopol, Pireu, Alexandria, Marsilia, Rotterdam.

Văzând țerile și popoarele Orientului european și ale Apusului (Italia, Franța, Olanda), gândul lui era totdeauna îndreptat spre neamul lui. Toate observațiile despre lucrurile, despre țerile și popoarele ce-i veneau înainte, toate le făcea cu gândul la Românii lui de acasă, toate le judecă și le prețuia din punctul de vedere al trecutului lor sau al interesului lor viitor.

Programul vieții lui s'a cristalizat simplu din preocupările lui sufletești. Neavând familie — descendenți — era nemulțumit că nu putea face în viață servicii mari pentru înaintarea și buna îndreptare a culturii naționale. De mulți ani se hotărâse, în gândurile lui cele mai intime, să adune câtă avere va putea spre a lăsa ca să contribuie în această formă la dezvoltarea culturii neamului său iubit de dânsul mai pe sus de toate.

În ajunul marelui războiu și-a fixat în scris dorul și voința lui în testamentul din care se reproduc aici părțile principale, în cari se arată fundamentul gândirii lui:

„Las întreaga mea avere Academiei Române din București și Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român, „Astra” din Sibiu, Transilvania în următoarele condițiuni:

Las Academiei Române din București moșia mea de lângă gara Mircea-Vodă de pe hotarul satelor Făcria și Cilibichioi în întindere de 148 hectare, care va constitui Fundațiunea Dr. C. Păcuraru-Bianu. Dorind ca această fundațiune să se augmenteze neîncetat în fiecare an, 20 % din venituri, atât ale moșiei cât și ale sumelor capitalizate, se vor capitaliza, iar restul de 80 % se va distribui în modul următor:

I. 40 % se va destina pentru burse numai pentru fii de țărani români, distinși la învățătură și lipsiți de mijloace. Aceste burse se vor da pentru ramura comercială, a meseriilor, a industriilor și agricolă. Va fi de competența Academiei să modalizeze cvantumul și durata bursei pentru aceste studii, ținându-se cont de dorința mea de a fi ajutați cât mai mulți tineri. Aceste burse se vor sporî atât în cvantum cât și în număr, în raport cu creșterea veniturilor fundațiunei și cu schimbările condițiunilor de viață.

2. 40 % va servi pentru cultivarea limbei române în sensul aspirațiunilor pe care ea are dreptul să și le reclame în cadrul limbilor neolatine. Și anume se va decerne deocamdată tot la doi ani un premiu pentru cea mai bună lucrare literară sau didactică tipărită, scrisă în limba română cea mai curată, adică astfel ca cuvintele de origine maghiară, turcă, slavă, greacă, introduse pe orice cale în limba noastră, să fie cu totul neglijate și înlocuite cu cuvintele sinonime de viță latină ce se vor afla în dicționarul limbei române sau în gura poporului român de pretutindeni; sau celei mai bune cărți, care combate documentat curentul greșit de a primi în limba literară tot felul de cuvinte barbare: ungurești, bulgărești, turcești, grecești etc. — Ușurința cu care poporul român mărginaș sau amestecat cu neamuri streine, asimilează în mod progresiv cuvinte streine până ce în urmă își părăsește cu totul limba națională, m'a convins că fenomenul de maghiarizare și rutenizare este sprijinit de curentul nostru literar și didactic poporanist, care introduce în limbă toate amestecăturile poporului nepregătit îndeajuns pentru rezistența națională. Pe de altă parte desgroparea de către scriitori, a cuvintelor de origină streină de prin „chrisoave” și „ceasloave” scrise pe timpuri de trista memorie națională, de către streini abia

romanizați, sau de Români cu cultură cu totul streină, sub cuvânt, că ar fi vorbe arhaice înlocuind unele cuvinte adevărat românești de viață latină, precum și pe acelea pe cari cultura ne-a îndreptățit a le adopta din limbile surori neolatine pentru nuanțarea ideilor noastre, o consider ca un fenomen de desnaționalizare pe cale literară și didactică.

Desnaționalizarea poporului începe cu promiscuitatea de cuvinte streine adoptate în limbă. Ea devine fatală prin bilinguism, adică când poporul este nevoit a cunoaște o a doua limbă; aceasta din urmă o sugrumă pe cea veche. E deajuns ca lucrătorii din creerii munților lui Horia și a lui Avram Iancu să meargă vara la lucru pe câmpia ungurească, ca ei să se întoarcă cu un vocabular însemnat de cuvinte ungurești pe cari să le răspândească ca neghina în grâul curat prin satele lor. Când o limbă poporană devine astfel împestrițată este imposibil să lupte în contra unei culturi streine; aceasta devine predominantă până la urmă nimic nu mai rămâne din limba națională. În acest fel s'au rutenizat în 100 de ani falnicii plăeși ai lui Ștefan cel mare din Bucovina; tot astfel s'au maghiarizat sute de sate românești de descendenți ai legiunilor și coloniilor romane în Ardeal și Ungaria. Tot în acest fel și cu siguranță mai repede, căci trăim în era

electricității, s'ar desnaționaliza chiar poporul din regat în caz de o nenorocită invazie și ocupație streină. A adopta toate streinismele în limba literară și didactică, nepotrivit cu geniul latin al limbei, este un semn trist de decadentă, de decadentă națională, care ne pregătește, la o mai ușoară asimilare, dar contra căreia trebuie să luptăm cu energie pe toate căile și cu toate mijloacele, a nu cedă streinului nimic din ce e de viață latină, în limba și sufletul Românului e principiul care trebuie să călăuzească pe orice Român, deoarece poporul nostru numai ca sentinelă a latinității are rost de a exista aici la porțile Orientului și deoarece o națiune numai prin limba sa cât mai curată se poate diferenția cât mai bine de celelalte popoare vecine, cari toate caută să o asimileze. Pentru aceste motive scriitorii noștri făptuesc o crimă națională când cu nepăsare sau cu neștiință primesc și cultivă în limbă cuvinte de origine streină în detrimentul celor de viață latină, stricând prin aceasta nu numai caracterul neolatin al ei, ci și sonoritatea ei, superioare celorlalte limbi, cari o profanează cu barbarismele lor. Prin acest legat neînsemnat doresc nu numai a protesta în contra acestui curent nenorocit, ci și a forma sămburele unei îndreptări în înțelesul ca limba noastră să-și poată menține prin literatură și școală adevăratul caracter românesc neolatin.

3. E de dorit ca cărțile didactice ce concurează la premii să fi obținut prealabil autorizațiunea ministerială de carte didactică, de asemenea ca cu ocaziunea publicării concursului la premii să se pună la cunoștința concurenților expunerea de motive a legatului de sub punctul 2.

4. Crescând veniturile să se sporească și premiile atât în cvantum cât și în număr. Un premiu nu va putea fi mai mic de trei mii de lei. Premiile vor fi alternative literare și didactice oricare va fi cvantumul și numărul lor.

5. În caz dacă Academia ar refuza acest legat el va trece în aceleași condițiuni la „Casa școalelor”. Dacă nici această instituție nu va primi legatul sau dacă se va desființa, atunci va trece la Societatea pentru Învățătura Poporului român din București, Biserica Sf. Ecaterina tot în aceleași condițiuni.

Tot restul averei aflător la moartea mea, precum: bani, bunuri, acțiuni, imobile etc. îl las Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român („Astra”) din Sibiiu, Transilvania, din care avere se vor achita mai întâiu spesele de înmormântare, care va fi simplă și spesele de executare ale acestui testament. Din averea ce va rămâne după achitarea acestor spese, Asociațiunea „Astra” va forma un fond ce va purta numele „Fundatiunea Dr. C. Păcuraru-Bianu” cu următoarele destinațiuni:

I. 20 % din venitul anual se va adăuga la mărimea fondului.

II. 40 % din venit va servi pentru stipendii (burse) numai pentru filii de Români, distinși la învățătură și lipsiți de mijloace. Aceste stipendii vor fi ramura de meserii, comerț, industrie și agronomie. Va fi de competența Asociațiunii să modalizeze cvantumul și durata stipendiilor, ținându-se cont de dorința mea de a se ajuta cât mai mulți tineri în același timp.

III. Restul de 40 % din venit va servi pentru cultivarea limbei române în sensul aspirațiunilor pe care ea are dreptul să și le reclame în cadrul limbilor neolatine, conform normelor și motivelor stabilite în punctele 2 și 3 ale acestui testament.

IV. Crescând veniturile să se mărească premiile în cvantum și în număr. Un premiu nu va fi mai mic de două mii coroane sau lei. Premiile vor fi alternative pentru lucrări literare și pentru lucrări didactice oricari ar fi cvantumul și numărul lor.

V. În caz de desființare a Asociațiunii „Astra” legatul va trece Arhidieceșelor din Blaj și Sibiiu în părți egale tot în scopul arătat.

Valoarea fondului lăsat Academiei Române este cam de 148.000 lei, iar a celui lăsat Asociațiunii transilvane este aproximativ de 250.000 lei; inventarele cari sunt în lucrare vor aduce precizarea, care acuma lipsește.

Intime legături sufletești și de sânge au hotărît ca aceste două fonduri să poarte în veci pe lângă numele „Păcuraru” purtat de donator și numele „Blanu”, numindu-se fondurile „Păcuraru-Blanu”.

Acest testament este un document care cuprinde în sine arătarea și explicarea rostului moral și național al celui care l'a scris: Naționalism-democrație cultură, sunt cele trei idei fundamentale, cari au stăpânit pe cel care a închinat neamului său tot avutul adunat ban cu ban din modesta lui leafă și din mici și rare câștiguri aduse de profesiunea lui de medic.

Fapta Doctorului Păcuraru arată nu numai un om, un caracter; ea arată o întreagă școală, năzuința sufletească a uneia din părțile cele mai bogate în virtute națională a neamului nostru. Fapta lui este pentru mulți o mustrare și pentru alții să fie o pildă.

Fiul unui intelectual român ardelean fără avere, ridicat după revoluția dela 1848, în timpul absolutismului austriac, la modeste funcțiuni judecătorești și administrative, având o foarte număroasă familie, Păcuraru a crescut în împrejurări grele aproape de sărăcie; și-a petrecut anii unei copilării amărîte de o sănătate slabă între sătenii Târnavelor. A învățat la Blaj, apoi a venit la București și a studiat medicina, câști-

gându-și cu munca lui mijloacele de traiu ca mic funcționar de bibliotecă, ca extern și intern la spitale.

A fost lipsit de talentul de a se însinua pe lângă cei influenți; nu a alergat să se urce sus pe treptele carierei, nici să câștige sume mari din profesiunea lui. Ii plăcea să stea jos pe pământul realității — ferit de a linguși sau de a fi jignit. Gândurile lui erau însă tot în sus spre idealele naționale, spre înălțarea neamului.

În ultimul războiu Păcuraru a servit ca medic-major în spitalele Moldovei. Când a văzut unirea visată și dorită de dânsul din adâncul sufletului spunea: „Acuma numai dacă s'ar limpezi iute la cap clasa conducătoare și nația să se pună pe lucru! Cum nu este pe lume țară mai frumoasă ca Dacia noastră, așa în câțiva ani să nu fie popor mai mândru decât al nostru. Pentru acest scop dau și eu tot ce am și ce pot da”.

Câți Români ar fi putut și ar putea face înmii mai mult decât Doctorul Păcuraru! Avem toți în minte numele unor mari bogați, cari au închis ochii lăsând averi de multe milioane făcute din țară și prin țară, fără să fie lăsat nimica pentru cultura neamului lor și folosul țării lor, lăsând tot unor rude bogate! Și erau toți Români adevărați din cea mai înaltă clasă conducătoare a neamului! Iar instituțiile înalte de știință

și de cultură ale țării tânjesc în sărăcia slabelor dotații ce le poate acorda bietul stat!

Această deosebire adâncă între sufletele oamenilor este luată din deosebitele îndreptări morale ale spiritului în care au fost crescuți, în care și-au format caracterele și direcțiile vieții.

Doctorul Păcuraru a fost crescut în spiritul de iubire devotată și de datorie către neam — fără deosebiri de nici un fel, — care de secole a stăpânit Blajul copilăriei și tinereții lui și al părinților lui. Acest spirit nu l-a părăsit niciodată, cum a părăsit pe mulți ardeleni veniți în țară, unde au făcut averi dar au uitat de greutățile naționale ale celor rămași acasă. Cu atât mai mare este meritul acelora, cari nu și-au uitat și nu-și uită această înaltă datorie. — Și între aceștia unul din cei dintâi este Doctorul Cornel Păcuraru! Cu cinste să fie veșnică amintirea lui!

Ion Bianu,

membru al Academiei Române,
profesor universitar.

Duce-moiu și n'oiu veni,
Vedeà-voiu cin' m'a dori:
M'or dori surorile,
Ori câmpul cu florile;
M'or dori cumnați și frați,
Ori cei brazi încetinați?

Binefăcătorii culturei românești.

Domnul *Vasile Pârvan*, profesor universitar în București, a dăruit facultății de litere a universității din Cluj toată plata (9000 lei) ce i se cuvenia pentru cursurile ținute la această universitate în lunile Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie 1919. Banii aceștia vor forma, conform hotărârei facultății de litere, un fond, al cărui nume va fi „Fondul Vasile Pârvan” și al cărui venit se va da, an de an, ca premiu, pentru o lucrare istorică.

Un dar frumos de 50.000 lei a făcut domnul profesor Pârvan și universității din București. — Darurile acestea nu sunt mari, dar sunt însemnate, fiindcă domnul profesor e om sărac, nu se poate lăuda cu bogății mari, ca alții, cari dau din prisosul lor.

*

Consiliul Dirigent în ședința din 22 Martie 1920 a făcut din venitele resortului comunicației și aprovizionărei următoarele daruri:

Câte un milion coroane pentru câte un cămin pe seama ucenicilor industriali și comerciali în orașele Cluj, Oradea-Mare, Arad, Satu-Mare, Sibiu, Brașov, Târgul-Mureșului, Timișoara, Lugoj.

Câte două milioane coroane pentru câte o biserică ortodoxă și greco-catolică română în Cluj.

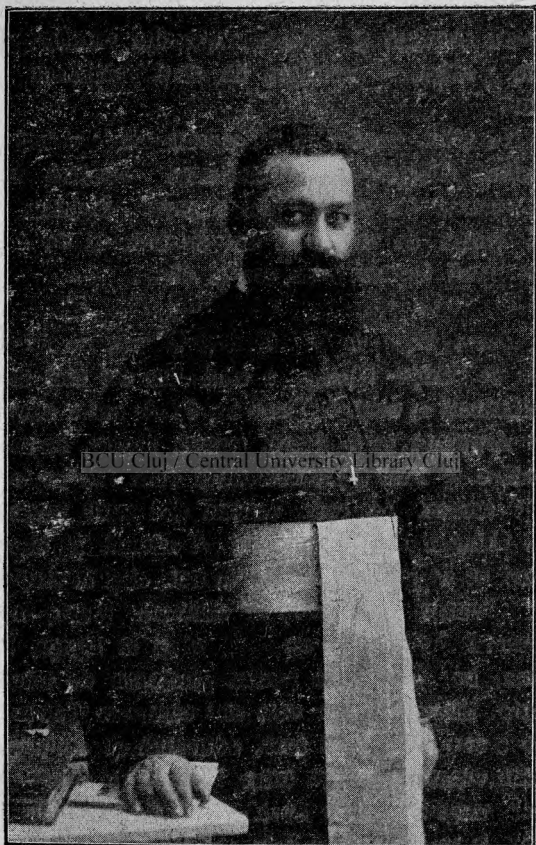
Un milion coroane pentru ridicarea unui monument al unirii în Alba-Iulia.

Un milion coroane „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român” din Sibiu pentru răspândirea de cărți folositoare în popor.

Nu știm, dacă alții au primit banii votați de Consiliul Dirigent. „Asociațiunea” noastră însă până astăzi n'a primit nici o para. Sperăm că, fiind vorba de un lucru așa de bun și de folositor, banii făgăduți se vor și da.

*

Adam Buda de Galați, deși Ungur, de fel din Rea, de lângă Hateg, e unul din cei mai mari binefăcători ai noștri. Timp de 65 de ani a adunat cu o sânguință rară pietre, paseri, fluturi, animale sălbatice și altele, prefăcându-și casa într'un adevărat muzeu, pe care veneau să-l vadă învățați mari chiar și din țări streine. A adunat nu numai lucruri ce se găseau în țară la noi, ci și în streinătate. Pentru acest scop a călătorit foarte mult nu numai în țările europene, ci și în Egipt, Palestina, ba chiar și la marea ghețoasă de miază-noapte. Muzeul lui au voit să-l cumpere Germanii cu 100.000 mărci. El însă, aducându-și aminte că a trăit viața întreagă între Români și cu ei și-a lucrat moșiile ce le avea și că și în vinele lui curge sânge românesc dela strămoșii lui odinioară Români, a vândut muzeul cu mult mai ieftin Asociațiunei noastre și anume cu 50.000 coroane, din

Episcopul Dr. Valeriu Traian Frențiu.

care el a primit numai jumătate (25.000 cor.), iar cu cealaltă jumătate a făcut o fundațiune, din venitele căreia, an de an, să se sporească muzeul său. Iată, pentruce am zis că el e unul din cei mai mari binefăcători ai noștri. A murit la 31 Maiu 1920, în Hațeg la vârsta de 81 ani. Odihnească în pace!

*

Domnul profesor universitar și deputat al circumscripției electorale Orșova, *Dr. Traian Lalescu* a dăruit suma de 150.000 coroane cu scopul să se înzestreze școalele românești din această circumscripție cu cărți și alte rechizite școlare. Acest dar e prisosul rămas domnului deputat din vânzarea a 30 de vagoane de păpușoiu (cucuruz), mijlocită pe seama locuitorilor din circumscripția Orșova.

Fapta domnului deputat vorbește de sine. Dacă toți, cari fac astăzi afaceri frumoase, ar urmări această pildă, noi Românii am fi unul din cele mai înaintate popoare ale lumii.

*

La începutul lui August 1920, ținându-se consistor la Lugoj, Prea Sf. Sa episcopul *Dr. Valeriu Traian Frentiu* a dăruit două milioane de coroane pentru trebuințele culturale ale eparhiei Lugojului. Preoțimea, adunată în număr mare cu acest prilej, a aplaudat timp îndelungat stând în picioare pe

Prea Sf. Sa. In numele clerului din centru a mulțumit Prea Sf. Sale prepozitul capitular Ioan Boroș, iar în numele clerului din afară, vicarul Hațegului Teofil Crișan. Prin fapta această Prea Sf. Sa episcopul Valeriu și a înscris numele în șirul marilor binefăcători ai bisericei și neamului nostru, alături de un Grigorie Maior, Ion Bob, Alex. Sterca Șuluțiu, Ioan Vancea, Samuil Vulcan, Mihail Pavel, Emanuil Gojdu, Vasile Stroescu, Dr. Cornel Păcuraru-Bianu ș. a. Ea poate fi un îndemn și pentru alții, cari în timpul din urmă au făcut afaceri foarte frumoase, să facă și ei asemenea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Bade, de când m'ai lăsat...

Bade, de când mai lăsat;
 Multe lacrimi am vărsat;
 Multe lacrimi și suspine
 Am vărsat eu pentru tine.
 Dar nu te blastăm mai rău,
 Fără să dea Dumnezeu,
 Pe unde călătorești,
 Ca mine să nu găsești;
 Pe unde-i călători
 Să n'ai pe cine iubi!

Badea Vasile tata orfanilor.¹⁾

Cine trece dimineata prin piata Blajului poate să vadă, cum se deschide într'un loc o poartă mare, largă, și cum ies printr'insa șiruri frumoase de copilași, doi cu doi, ca o oaste de cătănuțe drăgălașe. Dar nu sunt cătănuțe, ci școlărei cu tăblițele subsuoară, cari se duc la învățatura de dimineată. Trec lin și cuviincioși, au ochii blânzi și buni, încât îți vine să te oprești în loc și să te întrebi cu plăcere multă: Cine sunt acești îngerași scumpi, pe cari ți-e mai mare dragul să-i vezi? De unde ies? Și cine le poartă o grijă atât de bună?

Te întrebi și te uiți spre casa de unde au ieșit. Și vezi, că acolo e „Casa orfanilor“, casa care ocrotește, din toamna anului 1918, pe bieții orfani ai soldaților căzuți în războiu. Și dacă te uiți mai cu luare aminte, vezi cum stă în pragul porții un om ca la cincizeci de ani, îmbrăcat în port de sat, cu fața duioasă și bună, cu capul gol. Stă și petrece cu ochii ceata micilor orfani, până când apucă la cotitură de cale și nu se mai văd.

E badea Vasile — tata orfanilor . . .

Badea Vasile dela Orfelinat. Un bade cu inimă de aur, pe care îl punem în carte, ca să-l cunoască toată lumea. Sătean din Dâmbul de Câmpie, care s'a deslipit de moșioara sa din sat, de casa lui frumoasă acoperită cu țiglă, de ograda cuprinsă

¹⁾ Din frumoasa cărticică »In pragul vremii«, tipărită de curând la Blaj. Prețul unui exemplar 6 Lei.

cu de toate, și a venit la Blaj, ca să se facă tată copiilor fără părinți... Vă puteți închipui un lucru și mai frumos decât acesta?

Badea Vasile își are povestea sa duioasă.

Om harnic și de omenie, trăia fericit în satul său, muncind cu trageră de inimă în zilele de peste săptămână, iar Dumineca laudând pe Dumnezeu ca un creștin iubitor de biserică. Eră însurat, avea nevastă cu dragoste și un fecior cu minte și ascultător, cum dă Dumnezeu numai oamenilor buni. Aveau o moșioară de vreo 12 iugăre, o lucrau cu hărnicie și nu-și doreau altă soartă. Pe fecior îl chema tot Vasile, ca pe tatăl său.

Dar a venit proclatul de războiu din nouăsute-patrusprezece. Vasile, feciorul, eră cătană în Bosnia de-un an. Și dela plecare n'au mai avut rând să-l vadă decât la Oșorheiu, odată, ori de două ori. Iar dacă a dat bătaia, Vasile a trebuit să sară cu regimentul lui asupra Sârbilor, a căror țară eră aproape. Cum a dus-o pe la bătaie, cum, cum nu, bunul Dumnezeu știe, că n'a mai venit nici o veste dela el de-atunci. N'a venit nici până astăzi, după cinci ani de grea așteptare. S'a prăpădit, pe semne, în grozava înclăștare cu Sârbii. În cea dintâi înclăștare.

Și mare jale a dat peste casa badii Vasile Rusu din Dâmbul de Câmpie. Alți oameni din sat tot mai primeau câte-o scrisorică din bătaie, ori vreo veste, ori de bine — ori de rău, iar părinții

lui Vasilica nimic... încât, dela o vreme, lelea Domnica, de supărare a căzut la pat. A căzut și nu s'a mai ridicat. Când boleă greu tot întrebă pe soțul său, împovărat atunci cu două dureri:

— Vine Vasilica, vine?

— Vine, Domnică, vine. Cum să nu vie? — răspundeă badea Vasile cu ochii în lacrimi. Iar atunci biata bolnavă cerea pălăria fiului său, o luă în mână și o udiă domol, ca și când ar mângăia fața celui, care tot nu mai venia...

Și într-o zi, sărmana mamă s'a stins de boala cea grea, cu gândul la Vasile al ei. Pe patul de dureri i-a legat de sufletul bărbatului și i-a zis cu limbă de moarte:

— Averea noastră, dacă nu s'o mai întoarce copilul, s'o lași la biserică, care să crească din ea orfani. Să crească copii săraci, să fie de sufletul lui.

Apoi s'a dus. Și badea Vasile a rămas singur. Dar nici vreme n'a avut să-și tragă cumplita durere, căci a trebuit să plece și dânsul la bătaie. A plecat și a cutrierat Galiția, luptându-se pe la Lutzk și pe aiurea. Pe urmă ajungând la vrâsta de 50 ani, a fost lăsat acasă.

Sosit în sat, a dat de pustiu. Casa goală, curtea goală. Un mort în țințirim și un gând greu către dealurile Serbiei. Acolo nu mai eră de stat. A vândut vituțele pe cari le mai avea, a pus bănișorii în șerpar și a mers la Blaj.

A mers să împlinească dorința moartei și să caute alinare.

Și alinarea a găsit-o. Aici tocmai se făceau pregătiri pentru întemeierea casei orfanilor. Soseau daruri din toate părțile pentru pornirea acestui așezământ de milostenie creștinească. Și badea Vasile a dat de Sfinția Sa Păr. Dr. Vasile Suciu — tot un Vasile — marele părinte al orfelinatului, și de atunci durerea sa a dat de-o caldă și mângâitoare alinare... S'a lipit cu tot avutul său de „Casa orfanilor“, cărora li s'a făcut prin aceasta ca un tată. Moșia de 12 până în 15 iugăre, loc de frunte și bun, a dat-o în arândă, iar banii îi varsă cu credință în fondul orfelinatului. Și-ți spune cu vorba sa moale și blândă:

— Averea mea e a lor. Și casă, și loc, și bani, tot ce am. Al lor sunt și eu. Iar ei sunt copiii mei... *Să aibă și ei, săracii, un tată!*

Așa spune badea Vasile. Și face precum spune. Are o sută cincizeci și unu de copilași, toți ca graurii. Îi grijește, îi pune în rând, le face foc, le duce la moară, ca un tată adevărat. Tot printre ei, ziua și noaptea. Copilașii îl iubesc și îl împresoară, ca niște pușori. Să vedeți cum îi povățuiește și îi scoate la plimbare pe ulițele Blajului, mai cu milă și mai cu blândețe decât un părinte adevărat... De se întorc oamenii pe drum și se uită a dragoste, vreme îndelungată. Și zic:

— Iată, tata orfanilor...

Alexandru Lupean.

Cântec de leagăn.

*Nani, nani puîşor,
Dormi, a sufletului dor.
Dormi şi dulce vis visează
Cum scoboară pe o rază
Ingeraşul tău de pază,
Şi te-adie blând pe gene
Cu miros de sânziene.
Nani, nani puîşor,
Dormi a sufletului dor.*

*Nani, nani puîşor,
Dormi a mamei scump odor.
Dormi... căci mâne-o găză mică
Va aduce-o scrisorică
De pe câmpul de răşboi
Şi-o vom cetî amândoi.
Dormi lin, mama ta veghiază
Tata la hotar stă pază.
Nani, nani puîşor,
Dormi a mamei scump odor.*

*Nani, nani puîşor,
Dormi a sufletului dor.
Dormi să creşti frumos şi mare,
Să te faci voinic şi tare,*

Căci tata-ți aduce ție
 Murg frumos de călărie
 Și o flintă voinicească
 Și-o șapcuță soldățească:
 Ca să fii mândria mamei.
 Dormi frumos, lin... nani-nani.

Nani, nani pușor,
 Dormi a mamei drag odor.
 Ingerașul păzitor
 Veghie stă la-al tău căpșor
 Iar măicuța ta cea dragă
 Ruga-se-va noaptea 'ntreagă.
 Iar când ochii vei deschide,
 Mama dulce-ți va suride
 Și 'ntr'o dalbă dimineață
 Tata te-a lua în brață
 Și eu tatei o să-i spun
 Că puiușul a fost bun.
 Dormi frumos, lin, nani-nani
 Tu lumina scump' a mamei.

Emil Andrei Chiffa.

Măi, bădișo, de departe
 Trimite-mi oțir de carte,
 Carte 'n patru cornurele
 La mijloc cu floricele.

Răvașul armatei.

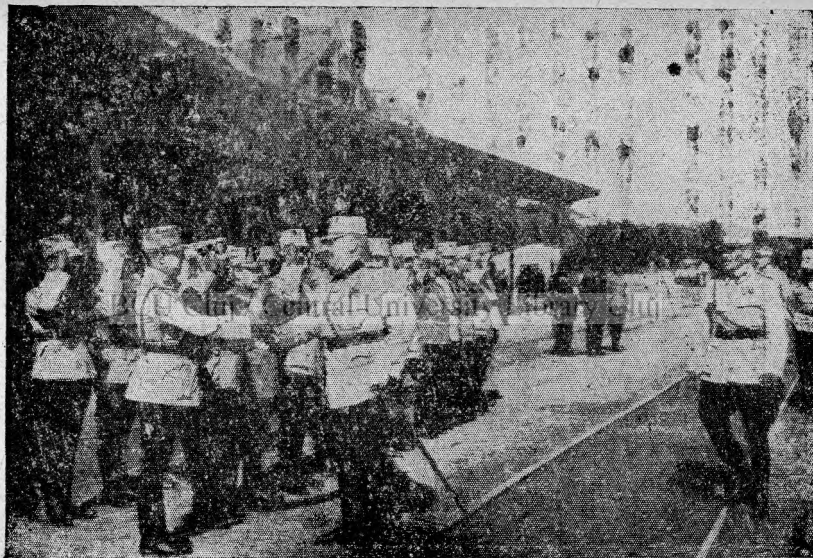
Fiind armata corpul cel mai însemnat în viața țării noastre, nu va fi fără interes să însemnăm, aici, pe scurt, lucrurile mai de seamă întâmplate în anul trecut la armata noastră.

— La urările de bine aduse armatei române cu prilejul anului nou de domnul *Iuliu Maniu*, președintele Consiliul Dirigent, domnul general *V. Petala* din Cluj a răspuns, între altele, că armata română azi se găsește întărită prin energiile (puterile) nouă ale Ardealului. Nepregătiți au plecat la Tisa, unde au biruit la un loc: fiii vechiului regat cu fiii Ardealului. Vă puteți bizui, domnule președinte, a zis mai departe generalul, pe armată. Ori de câteori va bate vreo vijelie, ea va ști să apere țara în afară, ca să vă dea d-voastră liniștea dinlăuntru pentru a putea săvârși în pace munca pe care ați început-o.

— Tot cu prilejul acela generalul *Traian Moșoiu*, cel mai viteaz fiu al Ardealului, a dat către grupul Tisa un ordin de zi, din care reținem următoarele: „Anul care a trecut (1919) a fost cel mai de căpetenie an al neamului nostru. În timpul lui, prin vitejia voastră, cărmuită de înțelepciunea mai marilor voștri și mai presus de toate prin înțelepciunea aceluia, care stă în fruntea noastră a tuturor, și căruia veacurile îi vor păstra numele plin de cea mai curată glorie, *Ferdinand*

învingătorul, s'a sfărmat o nedreptate de veacuri. — Luptele dela Hadad, Clucea, Sătmar, Györtelek, Matesalca, Fegyvernek, Kisujszállás, Szolnok sunt mărturia neperitoare a vitejiei voastre ne-spuse, prin care ați făurit cel mai frumos vis al neamului: România mare. Rămâne să întărim ceea ce vrednicia noastră a câștigat. Vitejiei să-i urmeze înțelepciunea și munca sânguitoare și rodnică. Insuflețiți de aceste gânduri, să intrăm în noul an, și răsplata străduințelor noastre o să fie ne-asemuită'.

— La fel a glăsuț și domnul *Iuliu Maniu* către tinerii diviziei a 19 a: „Dățile de seamă asupra recrutărilor din Banat arată, cum voi ați înțeles, că ziua chemărei la arme pentru tot România e o sfântă serbătoare. Avântul, cu care toți v'ați înșirat sub drapel, dovedește lumii întregi, cu câtă dragoste de neam știți voi să vă rupeți din sânul familiei voastre, să uitați toate neajunsurile de acasă, când conducătorii vă chiamă să serviți noua și mândra voastră patrie. Dragostea și jertfele ce aduceți neamului vă vor fi răsplătite din belșug. Noua stăpânire românească, susținută prin brațele voastre, va face ca neamul românesc și graiul românesc mărit să fie, ca dreptate și ordine să se facă pretutindeni și ca între oameni pace și bunăvoință să domnească. Vitejia voastră va înfrânge toată puterea duș-

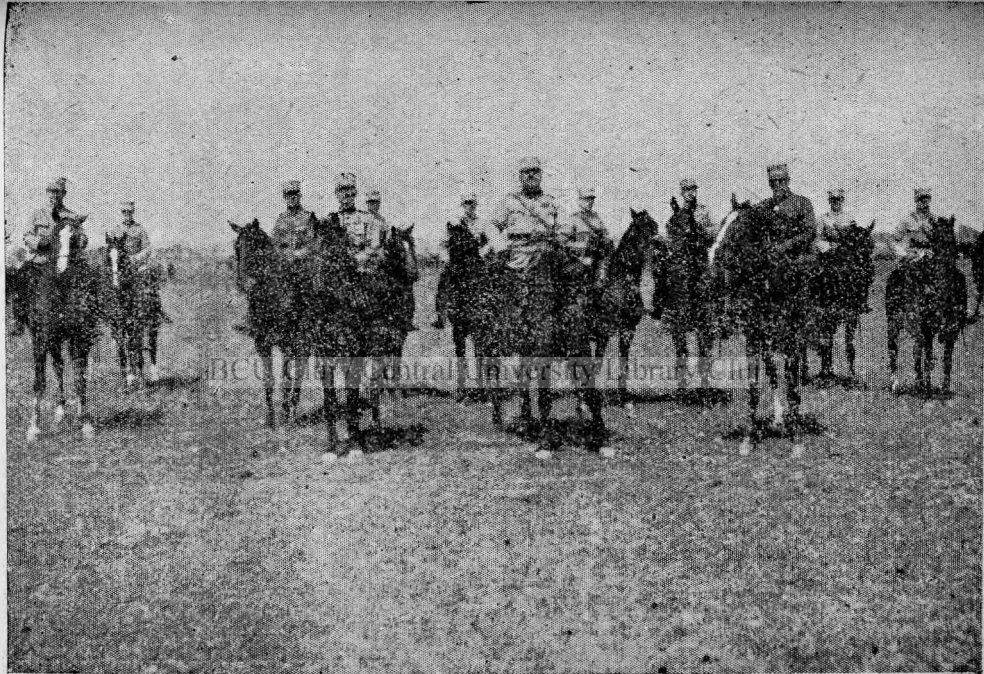
Sosirea în gara Sibiu a generalului Moșoiu.

manului. Nepoții și strănepoții vă vor binecuvânta și lumea întreagă se va închina înaintea faptelor voastre românești. Conducătorii neamului sunt mândri de faptele voastre, mândri că îi înțelegeți, că sunteți un suflet cu ei. Primiți recunoștința noastră pentru gândul vostru românesc și fapta voastră patriotică . . .“

— La 17 Februarie 1920 s'a serbătorit amintirea viteazului general *Stan Poetaș*, ucis mișelește de bandele bolșevice rusești, la Soroca, un an mai înainte. Locuitorii orașului și județului Soroca, drept recunoștință pentru vitejia, cu care i-a apărât marele general, i-au ridicat la mormânt un monument. După parastas s'a dat o masă săracilor pentru odihna sufletului viteazului general.

— În urma hotărârilor luate de Consiliul Suprem al Societății Națiunilor și în deplină înțelegere cu guvernul român s'a hotărât retragerea armatei noastre din țara ungurească. Comunicatul oficial din 26 Februarie 1920 al marelui cartier general ne spune, că în seara zilei de 25 Februarie c. armata română a fost pe linia Barczel—Rakamaz—Margitta Cserepes—Madaras—Kunhegyes—Püspöki Szajol—Rákóczi—Földvár. Retragera s'a întâmplat fără nici un incident.

— După retragerea armatei române de pe pământul dușman, ce putea să urmeze decât demobilizarea? *Decretul de demobilizare al armatei*

General Moșoiu și statul său major pe front.

iscălit de *M. Sa Regele* e următorul: Articol I. — Demobilizarea armatei începe pe ziua de 20 Martie 1920. Ea se va face în mod treptat și în ordinea contingentelor, începând cu cele mai vechi. Contingentele 1910, 1911, 1912, 1913, 1914 și 1915 care au fost lăsate la vatră pe zilele de 10 Dec. 1919 și 1 Februarie 1920 se consideră demobilizate pe acele date. Articol II. — Guvernul este autorizat (împuternicit) să țină sau să cheme sub arme la nevoie contingentele necesare siguranței statului în raport cu situația politică externă.

— La 19 August 1920 a venit la noi mareșalul francez *Joffre*, învingătorul dela Marna, să decoreze cu crucea de războiu franceză pe marele căpitan al armatei române, *M. Sa Regele Ferdinand I.* și capitala noastră Bucureștii. Aceeaș cinste a avut-o și comuna Mărășești, ridicată de guvernul nostru la rangul de comună urbană. Ea a fost pomenită cu cinste și într'un ord'n de zi către armata franceză. Crucea de războiu franceză nu s'a dat decât unor orașe pustiite de Germani în timpul războiului. E deci o mare dovadă de dragoste ce ne-a arătat sora noastră mai mare, Franța. Cu acelaș prilej mareșalul *Joffre* a dat legiunea de onoare următorilor ofițeri generali: In gradul de comandor domnilor generali *Traian Moșoiu* și *D. Popovici*. In gradul de ofițeri domnilor general de brigadă *Zadig*, colonel *Artur Grigorescu*,

General Moşoiu in Cegléd.

Dumitru Marțian, Ene Pop, N. Mihăilescu. În gradul de cavaleri ai legiunei domnilor Locotenent-colonel Eugen Nicodini și căpitan Zamfropol. În gradul cu crucea de războiu domnilor locot. D. Hotnoc, Nicolae Popa, Ion Stănescu și Sava, șef de muzică.

Înainte de a părăsi capitala, mareșalul a adresat domnului *general Rașcanu*, ministru de războiu, următoarea scrisoare: „Domnule Ministru, Trupele române, pe care am avut onoare a le trece în revistă, în ziua de 19 August c., în parcul Carol, alături de M. Sa Regele, și la 22 August la serbarea aniversării bătăliei dela Mărășești, m'au impresionat foarte viu, prin frumoasa lor ținută și prin atitudinea lor mândră și marțială; ele mi-au dat impresiunea unor trupe disciplinate, solide și gata a susține cu glorie marile și nobilele tradițiuni ale armatei române. — V'aș fi recunoscător, Domnule Ministru, dacă ați binevoi să fiți pe lângă M. Sa Regele, interpretul admirațiunii și urărilor mele ce le fac pentru armata M. Sale. — Primiți, vă rog, Domnule Ministru, expresiunea înaltei mele considerațiuni: *Joffre*.”

Cinstește toate legile, dar te închină numai la a ta; căci cel ce se închină la două credințe, acela nici o lege n'are.

Generalul Moșoiu trecând în revistă trupele în ajunul luptelor dela Solnok.

Armată muncitoare!

Cei mai mulți cetitori ai acestui calendar, poate, nu știu că eu de mult predic adevărul acesta.

Legionarii romani au cucerit lumea cu armele, dar pretutindeni au dus și civilizația. Până și în părțile noastre întâlnim multe urme ale lucrărilor lor. Ici turnuri de pază. Colo ruine de cetăți. Și aproape pretutindeni urme de drumuri bune, mai trainice decât șoselele de astăzi

Armatele de astăzi sunt puteri mari. De ce nu săvârșesc și lucrări trainice, de civilizație, vrednice de puterile lor? Se susțin cu cheltuieli mari pentru apărarea patriei. Dar patria se poate apăra numai cu tunul? Nu se poate asigura și mai trainic prin puternice lucrări de civilizație?

Răspunsul ni-l-au dat, în parte, legionarii romani cu mijloacele începătoare, pe care le aveau ei atunci.

Un răspuns mai deplin, ne-ar putea da armatele de astăzi cu puternicele mijloace, pe care le au astăzi.

Fapte răslețe ne întăresc cele spuse.

Din toate regimentele armatei, detașamentele cele mai iubite sunt muzicele militare.

Lucrările geodetice (de măsurarea pământului) și cartografice (facerea hărților geografice) aproape în toate țările au fost săvârșite de statele majore ale armatelor.

General Moșoiu în mijlocul ofițerilor săi.

Dovadă, că, dacă se organizează și voinște, armata poate face, în timp de pace, și lucruri prețioase, de interes public.

Cine nu cunoaște, mai departe, lucrările trupelor de geniu?

Știm cu toții, ce ajutor prețios poate da armata, când e vre-o nenorocire publică: cutremur de pământ, inundații, incendii (foc) ș. a.

De ce nu s'ar putea face toate lucrările de interes public cu ajutorul armatei?

Sunt atâtea. Aș regulă cursul văilor, râurilor, fluviilor. Aș face navigabile râurile mai mari. Aș închide cursul superior al văilor, primejdioasele cuiburi de inundație, regulând și folosind spre alte scopuri puterea apei. Aș trage canaluri pre-tutindeni, unde cere trebuința, să nu ne mai amenințe seceta.

Urmările acestor lucrări și ale altora, ca acestea, abia se pot spune.

Timpul e ban. Cum putem întrebuința mai cu folos atâtea brațe sănătoase, decât punându-le la lucruri folositoare, care ar lumina și înălța mult mintea și inima ostașilor.

Lucrările acestea tot trebuie să se facă odată: acum ori mai târziu. Vor costă sute de milioane. Dacă le-ar face armata, n'ar costă atât.

Arhimedes zicea: »Dați-mi un punct de razim și voiu n'îșcă pământul!« Cu mai multă îndrep-

General Moșoiu în Kecskemét e primit de primarul orașului cu pâine și sare.

tăţire aş putea zice eu: »Daţi-mi disciplina militară, un învăţământ corespunzător şi cu regimentele româneşti voi face lucruri mai minunate decât au făcut legiunile romane odinioară!«

Cam aşa scriam şi înainte de războiu şi în timpul războiului, atât în gazetele româneşti, cât şi în cele streine. Dar ideile mari dela oameni mici nu prea înseamnă mult.

Acum vedem, că ba aici, ba colo, *nevoia* începe a silî popoarele la aceste lucruri.

Nu de mult s'a răspândit ştirea, că Bulgaria vrea să-şi organizeze o armată muncitoare, în care să se recruteze şi femeile.

La ministerul de domenii din Bucureşti se cugetau, cum să are primăvara cu auto-pluguri. La conducerea plugurilor cu motoare aveă să se întrebuinţeze cei 4000 de recruţi ai contingentului 1920, după ce, bine înţeles, ar fi fost învăţaţi mai întâiu într'o şcoală specială.

Nevoia e cea mai bună învăţătoare pentru indivizi şi popoare. Şi tocmai astăzi avem nenumărate lipsuri şi nevoi. Ministerul lucrărilor publice, ministerul de domenii, deputaţii şi senatorii adunaţi în parlament n'ar aveă decât să aducă nişte legi în privinţa aceasta şi în zece ani România ar fi una din cele mai înfloritoare ţări ale pământului.

Gavril Todica.

Răvaş cultural.

— Domnul *Vasile Stroescu*, marele binefăcător al culturii româneşti, a schiţat înaintea corespondentului din Paris al „Patriei” dela 17 Octomvrie 1919 următorul program cultural: „Înainte de toate va trebui ca populaţia României-Mari să se simţească bine economică. Vor trebui studiate temeinic, — dar temeinic, — toate instituţiile agricole, financiare, ale altor neamuri, mai înaintate decât noi — şi tot ce este bun în gospodăria lor, în împărţeala lucrului, în afacerile financiare să folosim cu cumpăt şi sistematic. Spre scopul acesta vor trebui trimişi bursieri, cari să studieze şi să raporteze celor cari i-au trimis. Fără bună stare materială nici un popor nu va putea prospera. — Şcoli populare, bibliotecă, universităţi populare, reviste pentru popor — iată de ce avem nevoie în viitorul apropiat, ca să deschidem ochii acestui popor cu mare viitor, talentat, dar schinjit până acum de toţi streinii.”

— *Un grup de botoşăneni*, în Octomvrie 1919, au trimis un apel către toţi Români, să dăruască fiecare după puteri pentru următoarele lucrări:

1. Restaurarea casei din satul Ipoteşti de lângă Botoşani, unde s'a născut poetul Mihail Eminescu şi şi-a petrecut cei dintâi ani ai copilăriei.
2. Înfiinţarea în acest local a unei case de citire şi a unui muzeu referitor la viaţa şi opera poetului.

3. Clădirea unui local de școală primară, Mihail Eminescu' în satul Ipotești în grădina casei părintești. 4. Ridicarea unei statui în Botoșani. Banii sunt a se trimite: Direcțiunei liceului, Laurian' din Botoșani.

— La 5 Noemvrie 1919 învățatul profesor Vasile Pârvan și-a ținut lecția de deschidere la universitatea din Cluj. A fost mai mult decât deschiderea unui curs, a fost arătarea unui drum pe care neamul nostru trebuie să meargă în dezvoltarea sa culturală. Unul care l-a ascultat scrie despre domnul Pârvan următoarele: „A fost ca un glas ce coboră din înălțimile senine ale gândului vesnic asupra lumii absorbite astăzi să-și întocmească din nou lăcașul de huzur al trupului; un profetic strigăt de alarmă să nu rătăcim drumul. Am trăit una din acele rare clipe ale omului, în care, prin haosul învățăturilor greșite, lumina unui gând de adevăr taie deodată întunerecul. A fost o predică înflăcărată de Apostol, care a mișcat adânc pe toți cei de față”.

— Gazetele din Decemvrie 1919 aduc știrea, că domnul Nicolae Iorga, învățatul profesor al universității din București, a fost ales membru al Institutului Franței, unde nu sunt aleși decât foarte puțini învățați ai lumii. Neamul românesc nu putea fi cinstit mai mult, decât cinstindu-se cel mai harnic și mai învățat fiu al său.

— În zilele de 10 și 11 Ianuarie 1920 și-a ținut la Sibiiu „Asociațiunea” noastră obișnuită sa *adunare generală*, care însă în cei din urmă șase ani nu s'a ținut din pricina războiului. A fost de față multă lume în frunte cu domnul *Valer Branisce*, șeful resortului de culte al Consiliului Dirigent și domnul *Nicolae Iorga* cu comitetul central al Ligei Culturale. Casele Naționale au fost reprezentate de domnul colonel *Ion Manolescu*. Basarabia de domnul deputat *Ion Buzdugan*. Adunarea generală a luat la cunoștință raportul comitetului central despre lucrările Asociațiunei în cei din urmă șase ani și a schimbat statutele să se potrivească mai bine cu vremile de astăzi. Cele mai însemnate schimbări sunt, că din taxele membrilor ajutători și activi jumătate rămâne despărțămintelor și numai cealaltă jumătate se trimite la centru în Sibiiu. Taxele sunt acestea :

Taxa de membru fondator al Casei Naționale Centrale, odată pentru totdeauna	1000 Lei
Taxa de membru fondator al Asociațiunii, odată pentru totdeauna	400 „
Taxa de membru pe viață al Asociațiunii, odată pentru totdeauna	200 „
Taxa de membru activ al Asociațiunii, anual	10 „
Taxa de membru ajutător al Asociațiunii, anual	2 „

Fondatorii Casei Naționale primesc diplomă și numele li se taie în tablele de marmoră dela intrarea Casei Naționale. Membrii fondatori și pe viață ai Asociațiunii primesc diplome și bilete de legitimare. Membrii activi și ajutători primesc bilete de legitimare pe anul, pe care au plătit taxa. Toți membrii au drept să ia parte la adunările Asociațiunii și să primească cu preț redus cărțile și publicațiunile ei (nu gratuit, cum eră mai de mult, fiind astăzi hârtia și tiparul atât de scumpe!) — Adunarea generală a contopit fosta școală de fete a Asociațiunii cu liceul de fete al statului din Sibiiu, rămânând în grija ei și mai departe internatul de fete împreună cu acest liceu. — La propunerea d-lui *N. Iorga*, președintele Ligei Culturale, adunarea a primit, ca toate societățile culturale românești să și dea mâna de ajutor, sprijinindu-se una pe alta în munca ce o desvoaltă. — A aprobat cu aclamațiune generală pe *M. S. Regele Ferdinand I* de președinte de onoare, iar pe d-l *N. Iorga* de membru onorar. Tot cu prilejul acesta, la propunerea părintelui *Ion Dăncilă* s'a înființat „*Fondul cultural Nicolae Iorga*“, care în câteva ceasuri a primit daruri în sumă de aproape 100.000 coroane. Indemnăm și acum pe oamenii noștri să dăruască cât mai mult pentru acest fond, ca să fie, prin suma de bani ce o reprezintă, într'adevăr vrednic de numele strălucit ce-l poartă.

— În 1 și 2 Februarie 1920 a fost marea serbare a deschiderii universității românești din Cluj. A fost de față M. Sa Regele Ferdinand cu familia regală și Principele Carol reprezentanții marilor puteri streine (Statele Unite Nord-Americane, Anglia, Franța, Italia, Spania, Olanda, Polonia, Cehoslovăcia, Jugoslavia și Grecia), reprezentanții universităților române și streine (Paris, Lyon și Strassburg), Înalt Preasfințitii mitropoliți Cristea dela București și Suciu dela Blaj cu episcopii, delegațiile parlamentare și alte multe delegații. M. Sa Regele a primit să fie nașul noiei universități, dăruind finuței sale 400 000 lei, să se înființeze pe lângă universitate un institut de istorie românească, fiindcă istoria noastră a fost mai vitreg tratată de stăpânirea ungurească de pe vremuri. — Nu pute n înșiră alci tot ce s'a vorbit și săvârșit atunci. Am face o carte întreagă numai cu acestea. Insemnăm numai din cuvântarea d-lui *Sextil Pușcariu*, cel dintâlu rector al universității românești din Cluj, următoarele date prețioase cu privire la viața noiei universități: „La 1 Noemvrie 1919 s'au început cursurile la câteși patru facultățile universității din Cluj. La facultatea de drept cu 11 profesori și agregați și 938 studenți. La facultatea de litere cu 22 profesori, agregați, conferențieri și lectori și cu 116 studenți. La facultatea de medicină cu 17 profesori și agregați,

ajutați de 102 adjuncți, asistenți și practicanți și cu 721 studenți. La facultatea de științe cu 19 profesori, agregați și conferențieri, asistați de 20 șefi de lucrări, asistenți conservatori de colecții și preparatori și cu 105 studenți. Cei 1880 de studenți se repartizează astfel:

După naționalitate:

1296	Români
278	Evrei
229	Germani
77	Maghiari
1880	

După locul nașterii:

1305	din Transilvania
315	din Banat
101	din părțile Aradului, Bihorului și Maramurășului
84	din vechiul Regat
12	din Basarabia
12	din Bucovina

deci 1829 din România întregită.

La aceștia se adaugă 1 Român din Macedonia și 1 de dincolo de Nistru, apoi:

38	din Ungaria	1	din Austria
5	din Polonia	1	din Cehoslovăcia
2	din Rusia	1	din Ucraina
1	din Franța	1	din Jugoslavia
1	din Elveția		
		deci 51	din streinătate.

Ca termen de comparație, îmi voi lua voie să adaug, că universitatea maghiară din Cluj a ajuns cifra de 1880 de studenți abia în al 31-lea an al existenței sale, iar universitatea din Strassburg, care în același an 1872 și cu aceleași tendințe a fost întemeiată de Germani, pentruca după 47 de ani să fie redată poporului, căruia îi aparține de drept, s'a deschis anul acesta cu 800 și a ajuns acum cifra de 1200 de studenți*.

— În Februarie 1920 s'a format în Cluj „Cercul naturaliştilor din Dacia superioară“ cu scopul: a) de a da prilej cercetătorilor țării să se cunoască; b) de a încuraja și ajuta tot felul de cercetări științifice în domeniul științelor naturale; c) de a răspândi în țară și în streinătate cunoștințele dobândite prin feluritele cercetări științifice; d) de a face cunoscute tuturor rezultatele cercetărilor făcute de învățații streini înainte de unirea cu vechiul regat; e) de a stabili legături cu învățații și societățile științifice din streinătate. — Însemnăm că nu e nici un scop amintit aici, care să nu poată fi atins și în cadrele secției științelor naturale a Asociațiunei noastre, care poate să ajute și altfel munca învățaților dela Cluj, mai ales că cei mai mulți sunt membrii ori vechi sprijinitori ai noștri, ca: Dr. I. Popescu-Voltești, Dr. Alexandru Borza, Dr. Dobrescu ș. a.

— În Martie 1920 s'a pornit cu îndemnul și

sub ocrotirea M. Sale Regina Maria o înălțătoare mișcare pentru cinșirea eroilor căzuți în războiul abia încheiat. Mișcarea se va înfiripă după județe, după orașe, adunându-se bani și ținând viu interesul publicului pentru jertfa cea mare adusă de lăbiții noștri ostași pentru noi. Se vor exhumă (scoate) osemintele eroilor, împrăștiate în cele patru colțuri ale lumii, și se vor așeză în morminte comune, deasupra cărora numele lor va fi scris pe lespezi de granit și de marmură cu litere de aur. Se va închină și o zi în amintirea lor: serbătorearea eroilor. Societatea „Mormintele eroilor căzuți în război“ tipărește și o revistă „Cultul eroilor noștri“ pentru a înștiința lumea regulat despre cele ce se lucrează acolo. Costul abonamentului la revista aceasta e 60 lei anual, pe hârtie obișnuită și 240 lei pe hârtie de lux. Bani și orice fel de daruri se trimit societății „Mormintele Eroilor“, București, Cercul militar et. III prin Str. Sărindar.

— După mai multe consfătuiri ale frunțașilor noștri din Cluj cu trimișii reuniunii „Cele trei Crișuri“ din Oradea-mare, a biruit gândul cel bun, care spunea frunțașilor noștri: să nu înființeze o societate culturală nouă, ci să sprijinească din toate puterile vechea noastră Asociațiune, căreia trebuie să i dea viață nouă. Și astfel s'a înghebat din nou despărțământul Cluj al Asociațiunei, alegându-și director pe domnul *Sextil Pușcariu*, pro-

fesor universitar. Despărțământul a ținut apoi un șir de conferințe foarte frumoase. Amintim următoarele: Basarabia sub stăpânirea rusească de profesorul G. Giuglea; Vechimea elementului românesc în Transilvania de Ion Lupaș; Cercetășia la Români de V. Ghidionescu; Cultura națională de G. Ștefanescu-Goangă; Energiile naturale ale României de I. Popescu Voitești; Insemnătatea economică a elementului Macedo-Român de I. Capîdan; Filozofia românească de Marin Ștefanescu; Problemele culturii românești de G. Bogdan-Duică; Arta țărănească de G. Oprescu; Rolul Carpaților în România actuală de G. Vâlsan; Frumusețile florei ardeleni de Al. Borza; Bogățiile miniere ale munților apuseni de Victor Stanciu ș. a.

— La 28 Martie 1920 s'a inaugurat *conservatorul din Cluj*. „In cuibul celui mai înverșunat șovinism maghiar, în Cluj — zicea domnul *G. Dima*, directorul conservatorului — au răsărit pe cerul artei românești, ca și în povești, trei mândre stele: teatrul național, opera națională și conservatorul de muzică și artă dramatică”. Chemarea conservatorului este: să pregătească compozitori, cântăreți de concerte și de operă, artiști dramatici, virtuoși, dirigenți, profesori de muzică și instrumentaliști de orchestre. Deși conservatorul s'a deschis târziu, deși locuințe sunt puține și greutăți mari, totuși s'au înscris 100 elevi și

eleve la muzică și 19 la declamațiune. Cu totul 119. Semn bun. Pentru viitor așteptăm fapte.

— Scriitorul danez *Kr. Nyrop* în cartea sa „La vânătoare în România” învinovățește pe Români că chinuiesc animalele. Iată ce povestește el, precum ne spune d-l profesor dela Cluj St. Bezdechi: „In cale întâlnirăm un țaran, care... oprea (cali) la fiecare 500 de coți, săria din car, netezea caii și... smâncea urechea bietului dobitoc cu atâta putere că mă temeam să nu i-o scoată din loc. După părerea țaranului român, mijlocul acesta e minunat pentru circularea sângelui și pentruca să-l înfierbânte pe dobitoc la mers”. Cât privește înjurăturile (sudalmele) noastre, iată ce spune: „Cred că dacă s'ar face socoteala, care popor înjură mai mult, Românii ar ieși cei dintâi; orice-l atinge, el trebuie să isbucnească numai decât într'o înjurătură”. Să dăm mulțumită lui Dumnezeu că nu pretutindeni sunt Românii așa, cum îi înfățișează Danezul Nyrop. Celor mai mulți dintre noi ne sunt dragi vitele de lucru, pe care le privim ca pe tovarășii noștri cei mai buni și le desmierdăm cu iubire, nu le batem cu sălbătăcie. Dovadă și numele frumoase cu care-și desmiardă Românii vitele. Nici obiceiul țigănesc al înjurăturilor nu-l avem toți și ar fi bine să nu-l aibă nimeni, ca să nu ne meargă vestea rea, ca de data aceasta.

— La începutul lui Iulie 1920 a fost sărbătorit la București marele prietin al Românilor, scriitorul englez, *Scotus Viator*. La banchetul dat în cinstea lui, a amintit, cum a venit el la Blaj să arate greșelile politicii românești din fosta Ungarie, dar acolo întâlnindu-se cu domnul Iuliu Maniu s'a convins de dreptatea cauzei românești. Prietenie veche îl leagă și de domnii Vaida și Goga. A mai spus că baza prieteniei anglo-române trebuie să fie sinceritatea. Cuvinte adevărate.

— În 4. Iulie 1920 s'a ținut la Râmnicu-Vâlcea *congresul Ligei Culturale* sub președinția d-lui N. Iorga. A fost cel dintâi congres al Ligei, la care au putut veni Românii neîmpiedecați de pretutindeni. Și au venit oaspeți număroși nu numai din vechiul regat, ci și din Ardeal, mai ales din Sibiiu și Săliște, de unde a venit un cor minunat care a și concertat cu prilejul acela. Dintre hotărârile congresului amintim următoarele: 1. de a nu uita pe frații aceia, cari și după statornicirea nouelor hotare ale țării, rămân tot sub stăpâniri streine și, în legătură cu aceasta, de a nu avea prietenie decât cu acelea puteri cari vor țineă seamă de noi și de frații noștri. 2. Să se aducă înapoi dela Iași capul lui Mihai-Viteazul la mănăstirea Dealului din Târgoviște. (S'a adus deja!). 3. Viitorul congres al Ligei să se țină la

Târgu-Jiu, fiindcă în anul viitor se împlinesc 100 de ani dela moartea lui Tudor Vladimirescu. Foarte însemnată e și hotărîrea să se înființeze secții ale Ligei și la sate.

— La 10 Iulie 1920 a venit la Cluj dela universitatea din Paris, unde a fost chemat să țină cursuri, marele învățat român, *Dimitrie Pompeiu*, unul din cei mai buni matematicieni din lume, decorat de Francezi cu „Legiunea de onoare”. Deși învățatul acesta a fost chemat din nou de Francezi și de Americani să rămână la ei, el n'a voit, ci a venit să împărtășească pe frații săi Români de luminile minții sale. Aceasta e adevărată iubire de neam.

— In 26 August 1920 a fost reșezat spre veșnică odihnă la mănăstirea Dealului în Târgoviște capul lui *Mihai Viteazul*. Inchinându se amintirei marelui voevod M. Sa Regele Ferdinand I. a spus, între altele, cu prilejul acesta: „După trei veacuri de lupte și îndelungate suferințe prin grele jertfe de sânge, izbutit-am a-ți aduce la îndeplinire *pohta ce ai pohtit*; Țara Românească, întreagă și nedespărțită, și-a dobândit neatârnrarea în marginile hotarelor pentru care ți-ai dat viața. Dreptatea a învins, iar jertfa ta n'a fost îndeșert. — De aceea ți-se închină azi ca eroului lor național milioane de inimi românești, te salută din cer sufletele miilor de ostași cărora, jertfindu-și ca și

tine vieața pentru măreața idee a unirii, le a fost dat să fie executorii testamentului tău. Cu noi toți se bucură și sufletele întâilor Voevozi Basarabi, ale căror rămășițe au fost descoperite de curând în străvechea Biserică Domnească din Curtea-de-Argeș; par'că li-a ajuns prea strâmt lăcașul lor în zilele noastre, când atâta s'au întins hotarele Țării, ai cărei întemeietori au fost ei. — Dea Domnul ca mărimea jertfei lui Mihai Viteazul și amintirea pururea vie a suferințelor seculare ale unui neam întreg, precum și a marii răsplăți prin izbânda noastră, să ne fie îndemn statornic spre înălțarea sufletelor către acea unire a tuturor, dela mic până la mare, în munca pentru binele obștesc, prin care să putem consolida ceea ce ne-a ajutat Dumnezeu să câștigăm, căci grea este răspunderea ce avem față de trecutul și viitorul neamului românesc'.

Spune-mi bade-adevărat,
 Cerneala ți s'a gătat,
 Ori peana ți s'a stricat,
 Ore mâna ți-a săcat,
 Ori de mine ți-ai uitat? ...
 — De ți-a secăt direapta,
 Scrie-mi ceva cu stânga,
 Să nu ml uit de Dumneata.

Din bogățiile țării noastre.

»Care e mai mândră decât tine între toate țările semănate de Domnul pe pământ?«
Alecu Rusu.

I. Pe fața pământului.

1. *Cereale* (grâu, cucuruz, orz, secară, mei și hrișcă). Pe pământul, ce se ține azi de România, s'au semănat în 1913 cam 9 milioane hectare. Producția anuală a fost cam 1200 kilograme de hectar. În total 10,800.000 tone. Pentru trebuințele unui locuitor se socotește la an cam 500 kg.; la 16¹/₂ milioane locuitori 8,250.000 tone. — Dacă am semăna și astăzi atâta ca atunci, ne-ar rămânea, după acoperirea propriilor trebuințe 2,550.000 tone cereale, care, luând prețul de vânzare 500 Lei tona, ar face 1,275.000.000 Lei.

2. *Plante leguminoase* (fasole, mazere, linte) și *cartofi* se cultivă pe o întindere de pământ de abia 20.000 hectare. În vechiul regat se producea mai puțin de 20 kg. de cartofi de cap pe an; așa încât de multeori trebuia cumpărat din streinătate, ceea ce e o rușine pentru o țară agricolă ca a noastră. În și cânepă, rapiță și floarea soarelui se cultivă și mai puțin; sfeclă de zahăr abia pe o întindere de 10.000 hectare. Și când te gândești, cât s'ar putea cultiva!

3. *Pășuni și fânețe* în vechiul regat erau și

sunt puține, mai ales dela 1866 încoace. Pășunile bogate de odinioară s'au arat și semănat cu grâu, încât țăranii nu mai aveau unde paște vitele lor. De aceea s'a simțit nevoia în 1907 să se voteze legea înașurilor, pentru a sili pe proprietari să deie loc de păscut pentru vitele sătenilor. Tot atunci au fost îndemnați să samene și ei lăuternă și trifolul. În Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș locul de pășunat are o întindere de 1,837.199 hectare, dupăcum arată d-l Ioan Timoc, director silvic central, în ziarul „Patria”, Cluj, Nr. 131 din 20 Iunie 1920, pag. 2.

4. *Vite.* În 1860 aveă singur vechiul regat 2.700.000 de capete de vite. În 1915 însă în loc să se înmulțească numărul vitelor s'a scoborât la 2,200.000 și acestea, în partea cea mai mare, 87 la sută, slabe și pipernicite, fiindcă țăranii din vechiul regat nu știu îngriji vitele. Numai în Dobrogea sunt și astăzi cai sprinteni și bine ținuți. Oi și astăzi avem mai multe ca vecinii noștri. Asemenea și porci. Cu albinăritul și creșterea vermillor de mătasă nu ne putem lăuda. Nu producem nici cât avem trebuință pentru noi.

5. Cu *pescăritul* stăm mai bine. Apele noastre, dar mai ales Dunărea, sunt pline de pești. Păstrăvi, mreie și loștrițe la munte; crap și știucă în celelalte ape. De preț sunt și peștii de mare, cari își lapădă icrele în râuri. Așa e morunul care dă cavlarul (icre negre), nisetru și cega cu carnea

grasă și gustoasă. Scrumbiile de Dunăre și chefalii sunt deasemenea foarte căutați. Vechiul regat, îmbunătățind lacurile din Dobrogea prin canale, în cari curge apă dulce din Dunăre, și-a făcut un venit de peste trei milioane de Lei pe an.

6. Nici cu *pădurile* nu stăm prea bine. Din pământul vechiului regat abia 20% mai e acoperit cu păduri. Cele mai multe au fost tăiate și stârpite de lăcomia omului. Adevărat că în 1913 vechiul regat a exportat lemne și scânduri în preț de 22 milioane de Lei, dar și atunci erau locuri unde se încălzia iarna cu băligar, fiind lemnele foarte scumpe. Sunt părți întregi de țară, unde nu mai e arbore. Așa codrii Vlăsiei și ai Hertii astăzi sunt numai în amintirea bătrânilor. Munții Dornei și ai Vrancei iarăș sunt despăduriți cu totul. Cercetând un strein munții aceștia, a crezut că vede ținuturile arse de soare din Sahara. În Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș, precum ne spune d-l inginer Ioan Timoc, statul are păduri de 675.220 hectare. Comunele și posesoratele de 1.403.567 hectare, iar particularii de 1.595.602 hectare. În total 3.674.389 hectare păduri. Puțin la o țară atât de mare. Urmarea firească trebuie să fie: *Să cruțăm pădurile!*

7. *Viile* sunt pretutindeni răspândite în România, afară de Bucovina, care, fiind așezată prea la miazănoapte, nu e potrivită pentru așa ceva.

Răspândirea viței e mai mare în părțile deluroase ale României vechi (Cotnari, Iași, Huși, Nicorești, Odobești, Valea Călugărească, Dealu mare, Drăgășani). În Basarabia sunt multe vii pe dealurile dintre Bender (Tighina) — Leova, apoi dealungul Nistrului dela Tighina în jos. Mai în sus la Orhei, Căzănești și Ungheni.

8. *Pometul* (livezile) încă ar putea fi o bogăție și mai mare decât e acum. Cireșile din Banat ajungeau cele dintâi pe piața Budapestei. Prunele din Muntenia ar putea — uscate — să înlocuiască pe cele sârbești și californiene. Basarabia întreagă e numai o grădină. Vin Ucrainenii din părțile Chersonului de adună perjele din Basarabia spre a le usca și vinde cu preț îndoit. Fiecare sat românesc ar putea câștiga milioane la an pe urma pomăritului, ca Rădășenii din Moldova, bunăoară.

II. Sub pământ.

Pe cât e de bogată fața pământului românesc, pe atât e de bogat și subsolul. Aproape nimic din ce ne trebuie, nu ne lipsește.

1. *Pietre* de var, de ciment, de construcție se găsesc din belșug în munții noștri. La Soroca în Basarabia sunt granitul tot atât de vestite ca și cele din Finlanda; iar cele din Dobrogea se căutau și în Odessa. Iar de munții Ardealului nici nu mai vorbim,

Pentru industria țării, îndeosebi pentru a pune în mișcare fabricile, e nevoie de putere, pe care o dă sau apa, sau cărbunele de pământ, sau petrolul. Toate acestea se găsesc din belșug în țara noastră. Singură Bistrița, care curge prin Bucovina și Moldova, ar putea da atâta putere, încât ea să miște toate trenurile din Moldova.

2. Țara noastră e apoi, după Caucas, cea mai bogată țară în *petrol* din Europa întreagă, și a patra din lumea întreagă. Din Dâmbovița și până în Suceava zăcămintele de petrol se țin lanț. Mai bogate sunt izvoarele în județele Dâmbovița, Prahova, Buzău și Bacău. Vechilor puțuri de mână, din care se scotea păcura cu ciubărul, le-au luat locul sondele, prin care uneori țîșnește petrolul ca și apa într'o fântână arteziană. În 1913 s'au scos peste două milioane tone de petrol. Din el se scoate benzina, petrolul de lămpi, parafina, sau se vinde și așa brut, cum se scoate din pământ. Peste 66 milioane de Lei a intrat în vechiul regat la 1912 pe urma petrolului.

3 Tot ca putere de încălzit sau luminat se folosesc și *gazurile naturale*, care se scurg din sonde. În apropiere de Turda, lângă Cluj, la Șarmaș, apoi pe Târnava mică la Sân-Mărtin s'a aflat atât de mult gaz natural, încât în 24 de ceasuri s'a scurs aproape un milion de metri cubici. A fost vorba, dacă nu venea războiul, ca să

fie dus prin țevi la Budapesta spre a lumina orașul întreg. Acum va lumina orașele noastre din Ardeal ori se vor înființa și la noi fabrici ca în America de nord.

4. E de însemnat apoi *cărbunele de pământ*. Minele de cărbuni dela Petroșeni, aproape de izvoarele Jiului sunt vestite în Europa întreagă. Cărbunii de acolo au tăria celor englezi. Asemenea și cei din Banat, dela Reșița, Ianina, Bârzasca. Cărbuni cu putere de încălzit mai slabă („lignit“) se află în mai multe locuri atât în Ardeal (în părțile Hunedoarei, Brașovului, Solnoc-Dobâcă), cât și în vechiul regat (Jilava în Muscel, Comănești în Bacău) ori la Taraclea lângă Tighina în Basarabia.

5. Avem apoi, în Ardeal mai cu seamă, multe minereuri cu tot felul de *metale prețioase*. Aur în munții apuseni la Brad, Ruda, Săcărâmb, Abrud, Roșia, Bucium, Zlatna, apoi în munții Rodnei la Baia mare, Măgheruș, Groși, Capnic ș. a. Afară de aur se mai găsește aci argint, plumb, zinc, aramă ș. a. În munții Bihorului la Petroasa s'au descoperit mari cantități de aluminiu, apoi la Băița, tot acolo, aramă, molibdenit ș. a. din care Germanii făceau țevi de tunuri. Aramă și fier mult se află în munții Banatului la Reșița, Rudăria ș. a., apoi la Ghelar și Huniedoara. În Bucovina e mult mangan la Iacobenii, iar în Dobrogea aramă și fier la Altân-Tepe.

6. Nu e de disprețuit nici bogăția de sare ce o avem. Câte țeri nu sunt silite să fiarbă apa mării și așa să-și scoată sarea, de care au nevoie. Noi avem atâta sare, ca poate nici o altă țară din lume. Nu numai în vechiul regat la Ocnele mari, la Slănic și Târgu-Ocna, ci și în Ardeal. Se poate zice că dela Ocna Sibiului până la Ocnele Maramurășului (Slatina, Șugătag ș. a.), apoi dela Turda până la Uioara și Praid pe Târnava mică sunt nenumărate locuri cu sare. Uneori vedem stânci întregi de sare ieșite la suprafața pământului. Alteori, deși s'a săpat în afunzime de sute de metri, totuși nu s'a dat de fundul ocnei de sare. Nu se poate pretui bogăția de sare ce o avem. Mai ales că țerile vecine (Ungaria, Bulgaria, Serbia ș. a.) nu au sare de loc și astfel sunt silite s'o cumpere dela noi.

7. Dar n'am încheiat încă șirul bogățiilor noastre. *Apele minerale*, care izvoresc din toate părțile, aduc lecuirea multor boli și din pricina aceasta sunt foarte căutate. La Slănicul Moldovei sunt ape ca și cele dela Carlsbad. La Călimănești și Căciulata pe Olt ape bune pentru boli de rărunchi. Cele dela Govora sunt neîntrecute împotriva reumatismului. La Vatra Dornei în Bucovina sunt băi de ape acidulate. Ce să zicem apoi de băile dela Borsec, Tușnad, Vâlcele și Basna? Ele n'au pereche în toată Europa. Asemenea cele dela

Basna, Mehadia și Băile dela Orade cu izvoare fierbinți de 41 grade și băi de nomol. De acestea (de nomol) sunt și la lacul sărat lângă Brăila, la Techirghiol lângă Constanța și la Budaci lângă Cetatea albă în Basarabia.

De-am ști numai să folosim toate aceste mari bogății!

Spicuite de: I. G.

Cruțați pădurile.

Din multe părți ne vin știri rele, că sâtenii noștri din cauza stărilor grele prin care trecem și a lipsei de pază cuvenită s'au pus cu topoarele pe păduri și le taie fără cruțare.

E un lucru cât se poate de primejdios pentru noi toți.

Numai Nemții, în furia lor nebună de a prăpădi lumea, s'au apucat să dărâme în calea lor tot și au pustiit cu nemiluia pădurile.

Carpații noștri, atât de frumoși altădată, au ajuns o ruină pe urma acestor barbari. Va trebui o muncă de zeci de ani, ca să putem iarăși împăduri ceea ce ne-a răpit nebunia și ura dușmanului.

Un Francez cuminte spunea odată, că nu e om acela, care nu plantează măcar un pom în fiecare an. Ce să zicem atunci de aceia, cari nu numai că nu plantează, dar strică câte 20—30 de arbori în fiecare an.

Ce ar fi, dacă milioanele de oameni, cari trăesc în lenevie, ar sădi numai câte un pomișor în fiecare an? Intreg pământul ar fi numai o grădină.

Pădurile au o înrăurire bună asupra mersului vremii (climei). În părțile păduroase nu este nici-odată secetă. Ținuturile păduroase atrag umezeala și bucatele se fac mai frumoase.

Afară de aceea ținuturile păduroase au un farmec deosebit. Ele plac ochiului și vrăjesc sufletul. Locuitorii din aceste ținuturi sunt mai vioi și mai deschiși la inimă.

Dar frumuseța ținutului!

Nu cred că este ființă omenească, care să nu fie cuprinsă de un simțământ de desfătare și plăcere, atunci când intră într-o pădure. Par'c'ai intra într-o biserică măreață.

Din contră, ținuturile sterpe te fac trist și gânditor.

Duceți-vă în Dobrogea sau în Basarabia și vă veți convinge. Pustietatea locului, câmpia aceea întinsă fără de o tufă măcar, fără o umbră de odihnă, te întristează.

Iată de ce vrem să legăm la inima tuturor oamenilor noștri, să cruțe pădurile și să-și planteze pentru nevoile casei salcâmi (acăți), cari în cinci ani se fac cât un codru.

Pădurile statului (erariale) să le lase să crească, căci ele sunt cea mai prețioasă avere națională.

Un pom nu-l poți face ca pe o casă. Poți zidi o casă cu o mulțime de etaje (caturi) în câteva luni, dacă-ți dă mâna, dar un arbore are nevoie de zeci și de sute de ani ca să crească și să se desvoalte.

Nu-i păcat să strici cu securea în câteva minute tot ce natura a făcut pe îndelete în sute de ani?

Ba e cel mai mare păcat. E o fără de lege chiar.

De aceea rugăm pe toți oamenii de bine să nu taie păduri fără de nici o trebuință; iar dacă taie, să nu taie o porțiune de pădure, fără să sădească alta în loc.

Lipsa de păduri e cea mai mare sărăcie și pacoste pe o țară.

Deci să le cruțăm!

De-ai fi, mândro, mai aproape,
Ți-aș spune vorbele toate.
Dar' ești mândro mai departe,
Numai cât îți trimit carte:
Carte scrisă 'n cornurele,
Plină de dor și de jele.
Cine-o prinde-o s'o cetească,
Lacrimile să-l pornească...

Meseriile și negoțul.

Plugarul nostru se încredințează pe zi ce merge, tot mai mult și tot mai bine, că oamenii nu trăiesc numai din plugărie. În satul său se găsesc și câțiva cărturari: cel puțin preotul, învățătorul și notarul sau secretarul; de asemenea se află, mai rar, și câte un meseriaș și câte un neguțător (boltaș), cești din urmă, în cele mai multe locuri, oameni de altă viță.

În satele mai mari numărul cărturarilor, al meseriașilor și negustorilor este și el mai mare; iar orașele sunt locuite în partea lor cea mai mare de meseriași, neguțători și cărturari.

Dar, pe când satele noastre, în partea precumpănitoare a lor, sunt locuite de Români, pe atunci orașele toate, mari și mici, din mijlocul satelor românești, sunt locuite de alte neamuri. Noi Românii, îndeosebi cei ce am trăit sub stăpâniri streine, orașe nu avem, și astfel ne lipsesc și meseriașii, neguțătorii și, în mare parte, și cărturarii. Ceice îi avem, așa sunt de puțini, că se pierd în marea de streini. Iar, până când ne vor lipsi acești stâlpi puternici ai societății, clădirea țării rămâne slab alcătuită și mereu amenințată de furtuni.

Iată pentru ce toți avem o datorie mare: aceea de a lucra din toate puterile și cu toate mijloacele pentru a pune, cât mai îngrabă, la

temelia statului nostru, mare și frumos, stâlpii puternici de razim, care îi lipsesc.

O datorie de căpetenie pentru formarea claselor ce ne lipsesc o are *Statul* și știm, că Statul român a luat și ia neîntrerupt măsuri pentru îndeplinirea acestei datorii. În toate orașele Statul nostru își are acum școalele sale, către care se îndreaptă cu zor mulțime ne mai pomenită de tineri de ai noștri, pentru a se lumina și a fi, astfel, de folos sieși, țării și neamului. Intre aceste școale se numără și școalele de meserii și cele de negoț, unele pentru tineretul cu mai puține pregătiri, iar altele pentru cei cu pregătiri mai multe de școală. Aceste școale vor da un avânt însemnat sporirii păturii de meseriași și neguțatori români. Pentru orfanii de războiu, îndeosebi, ele vor fi așezăminte de mare binefacere.

Ca și Statul, așa și *Biserica* are o mare datorie de împlinit pentru formarea unei pături puternice de buni meseriași și neguțatori. Și știm că Biserica, și în timpurile de urgie, a purtat grije de creșterea meseriașilor și neguțătorilor români; cu atât mai mult o va face aceasta acum, când va putea lucra mână în mână cu Statul în această privință.

În al treilea rând vine socotită societatea, îndeosebi *reuniunile de meseriași* și de *neguțatori*, cari le avem în aproape toate orașele. Aceste

reuniuni, cari în trecut au îmbrățișat cu toată căldura soarta meseriilor și negoțului, vor putea face și mai mult în viitor pentru înaintarea acestora.

Prin aceste rânduri nu ne îndreptăm însă, atâta către *Stat*, către *Biserică* și *Reuniuni*, cât mai ales, către iubita noastră țărănime, talpa țării, care ne-a dat, și până acum, aproape tot ce avem: cărturari, meseriași, neguțători ș. a. Ne adresăm, către țărănimea noastră pentru că pe ea o privește, în rândul întâi, sporirea păturii noastre de meseriași și neguțători.

Familiiile număroase, cu mulți băieți, ce ar putea face ele mai cu minte, decât să-și lase pe unul din ei la plugărie, iar pe ceilalți să-i pregătească pentru meserii și negoț? Aceasta, pentru că, ce se va alege din o moșioară, cum sunt cele mai multe moșii țărănești, dacă ea se mai fărâmițează acum și se va fărâmița încă și mai mult după 2—3 rânduri de oameni? Scăparea de această fărâmițare și, prin ea, de sărăcirea care ar urma asupra satelor noastre, se poate face numai prin îndreptarea tineretului spre meserii și negoț.

Pregătirea pentru aceste cărări ale vieții este și ea împreunată cu cheltuieli; dar nici pe departe cu atâtea câte se cer pentru trecerea unui tânăr prin toate școalele. Și apoi pentru tinerii

talentați și cu purtări bune sunt și acum și se vor face, și în viitor, tot mai multe și mai de seamă ajutoare, înlesnindu-le, astfel, părinților creșterea fiilor lor.

Infricoșatul rășbolu prin care am trecut și urmările lui, așa de grele și dureroase, sunt și ele, credem, o lecție pentru țărani noștri, ca să-și dea copiii la meserii și negoț. Nici când oamenii noștri nu au avut prilejul să se încredințeze ca acum ce poate aduce o meserie sau o îndeletnicire cu negoțul. Ei pot să vadă limpede, că aceste ocupațiuni sunt vrednice de toată luarea aminte a lor și că prin ele vor îndreptă, fără îndoială, pe copiii lor pe calea îndestulării și fericirii; adevărindu-se cuvintele înțelepților lumii: că „o meserie face cât o moșie” și că „meseria e plug de aur”.

R. Simu.

Duminecă și 'n serbători du-te la biserică, ca să se apropie îngerul de tine și să se depărteze diavolul.

*

Pe vorbă ești stăpân până nù ți-a ieșit din gură. Indată ce-ai vorbit, ești și judecat. De aceea când vorbești cu cineva, să-ți pui vorba sub trei lăcați: una la inimă, alta la gât și a treia la buze. Cuvântul scăpat e ca săgeata, înapoi nu se mai întoarce niciodată.

Răvaș bisericesc.

— In Decemvrie 1919 M. Sa Regele Ferdinand a dat cârja de arhiereu Inalt Preasfințitului *Miron Cristea*, Mitropolitul-Primat al României, *Vladimir de Repta* al Bucovinei și *Ignatie Pap*, episcopul Aradului, în sala tronului dela București. Cu prilejul acesta Regele a salutat călduros pe fiecare în parte, iar la urmă le-a zis tuturor: „Inalți Prea Sfințiți Părinți! Mergeți și întoarceți-vă acum la scaunele voastre episcopale și urmați a apropiă cât mai mult de biserică sufletele credincioșilor, propoveduind în aceste vremuri de grele încercări morale tuturor treptelor sociale iubirea deaproapelui, buna înțelegere și pacea obștească. Întăriți în inimă frica de Dumnezeu, ferirea de nedreptate și fapte rele, respectul ocârmuitorilor către ocârmuiți și al acestora din urmă către autoritate. Numai prin păstrarea și întărirea unor asemenea sentimente putem avea o țară bine întemeiată cu o propășire sigură în timp de pace și o puternică pregătire pentru orice vreme grea”.

— La 1 Ianuarie 1920 (anul nou) a fost mare serbătoare la Blaj. Mitropolitul ales al Românilor uniți cu Roma, *Dr. Vasile Suci*, vicepreședintele Asociațiunei noastre, recunoscut de Papa și Regele nostru Ferdinand I, atunci a fost sfințit întru arhiereu din partea Preasfințitilor episcopi: *Dr. Demetriu Radu* dela Oradea mare,

Dr. Valeriu Traian Frențiu dela Lugoj și Dr. Iuliu Hossu dela Gherla. La această serbătoare au fost de față: Alteța Sa Regală *Principele Carol* al României; locțiitorul ministrului-președinte, *Ștefan Cicio Pop*; președintele adunării deputaților, *Nicolae Iorga*; președintele consiliului dirigent, *Iuliu Maniu*; șeful resortului de culte și instrucție publică din Cluj, *Valer Branisce*; mai mulți prefecți, senatori, deputați, apoi cler și popor număros. Din lungul șir de cuvântări rostite atunci la Blaj, cea mai frumoasă a fost a *Principelui Carol*, care a spus între altele: „Nu pot să mă gândesc la Blaj, cu atât mai mult nu pot veni în această localitate, fără a fi adânc mișcat. Serbarea de astăzi justifică (îndreptățește) și mai mult această emoție, deoarece este una din pietrele ce împodobesc crucea așezată pe vârful clădirei, ridicată cu atâta trudă și dragoste de neam de către generațiile trecute. În numele Maiestății Sale Regelui Te salut azi în citadela culturii românești de peste munți, pe cel dintâi mitropolit unit al României pe veci întregite”. Și după ce amintește pe toți oamenii mari, pe cari Blajul i-a dat neamului încheie: „Iată, ce s'a făcut până astăzi. Înalt Preasfinției Tale îi rămâne sarcina de a păstra și de a desvoltă, până în cele mai tainice colțuri ale sufletului poporului credincios, această bazată și sfântă moște-

nire. Alegerea I. P. S. Tale este pentru toți o cheazășie. Activitatea de bun Român, atât pe terenul național cât și pe cel cultural, ne-o asigură. Elev al Blajului, crescut în sufletul și în credințele de aci, veți ști să duceți mai departe marea operă a premergătorilor*.

— La 26 Februarie 1920 s'a adunat la Sibiu congresul pentru alegerea mitropolitului ortodox al Transilvaniei. Aproape cu unanimitatea voturilor (60 din 68 voturi) a fost ales tânărul profesor dela seminarul Andreian din Sibiu, *Dr. Nicolae Bălan*.

— In Dumineca cea dintâi din postul mare, 29 Februarie 1920, s'au început, în căminul studențesc din Cluj, cu îndemnul și stăruința părintelui-protopop, *Dr. Ioan Lupaș*, profesor universitar, directorul căminului studențesc un șir frumos de meditații religioase pe seama studenților noștri dela universitatea de acolo. Au cuvântat domnii *Dr. Gavril Tripon*, *Marin Ștefanescu*, *I. Paul*, *Ștefanescu-Goangă* ș. a.

— La 21 Martie 1920 a fost ales episcop al Caransebeșului, în locul I. P. S. Sale Miron Cristea, trecut la București, arhimandritul *Dr. Tr. Iosif Badescu*. Sfinția Sa a mai fost ales odată pe vremea Ungurilor, dar n'a fost întărit, fiind primejdios pentru statul unguresc. Acum sperăm că va fi cu atât mai folositor statului românesc.

— In Dumineca Rosaliilor (17/30 Maiu 1920) a fost hirotonit și înscăunat de mitropolit ortodox al Românilor din Transilvania părintele *Dr. Nicolae Bălan*. O serbătoare cum nu s'a mai pomenit în istoria bisericei ardelenne. Pe lângă cinci episcopi, în frunte cu Mitropolitul Primat *Miron*, au fost de față ministrul președinte, *general Averescu*, ministrii *P. P. Negulescu* și *O. Goga*, administratorul Casei Bisericești, *C. Dobrescu*, reprezentanții Academiei Române din București și ai universității din Cluj: *N. Iorga*, *Sextil Pușcariu*, *I. Lupaș*, *Onisifor Ghibu*, *Silviu Dragomir* ș. a. Dintre cuvântările frumoase rostite cu acel prilej mai mult a plăcut cuvântarea noului mitropolit, care spunea ce are de gând să facă, a domnului ministru *Negulescu*, care arată ce trebuie să se facă între împrejurările grele de acum și a domnului *N. Iorga*. Acesta din urmă, salutând pe noul mitropolit, a zis despre biserică următoarele cuvinte: „In vremi de materialism brutal fă-o idealistă, în vremi de formalism trufaș ține-o deschisă oricui, în vremi de urite desbinări păstrează-o pentru oricare fiu al nației, care este și credinciosul ei“. Iar mai departe: „Îți urăm multe pagine de fericită muncă în cartea de aur a poporului român, larg deschisă înaintea I. P. S. Tale, tânăr urmaș al lui Șaguna, el însuși așa de tânăr la începutul păstoriei lui“.

— La 24 Iulie a votat și senatul legea despre restatornicirea vechei episcopii din Oradea-Mare. Raportor a fost I. P. S. Sa mitropolitul Nicolae Bălan. Iată articolul unic al acestei legi: „Vechea episcopie ortodoxă română din Oradea-Mare, în ținutul Bihorului, se restatornicește în drepturile sale de odinioară. Ministrul cultelor și artelor, *Octavian Goga*“. (Din „Monitorul Oficial“).

— Ținându-se la începutul lui August 1920 consistor în Lugoj, P. Sf. Sa episcopul Valeriu a numit asesori consistoriali pe următorii preoți din arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș: Dr. Elie Dăianu, Dr. Ioan Bălan, Ștefan Roșianu, Dr. Victor Macaveiu și Dr. Zenovie Păclișanu. Măsura aceasta e potrivită pentru strângerea legăturilor frățesti dintre o episcopie și cealaltă. Tot atunci s'au ținut exerciții spirituale pentru clerul eparhiei Lugojene sub conducerea părintelui protopop Dr. I. Bălan.

Cu mai marii tăi să n'ai daraveri: nici nu te împrumută dela ei, nici nu-i împrumută. Spune un înțelept: de vei mânca cireșe dintr'o farfurie cu dâșii, ei îți vor svârli sâmburii în obraz.

*

Lacom nu fii niciodată; și la masa altuia să nu poruncești. Nici nu cere dela gazdă ceva: căci oaspele nu mânâncă ce gândește, ci mânâncă ce găsește.

Morții noștri.

I.

Tuturor âcelora, cari au sprijinit Patria cu armele, o au ajutat cu sfatul, o au mărit prin științe și învățături, le este gătit un loc anumit în ceriu, unde cei răposați în veci se odihnesc. (*Cicero.*)

Luca Russu. Tânăr cărturar ardelean, trecut în vechiul regat pe „vama cucului” ca atâția alții: Gheorghe Coșbuc, Șt. O. Iosif, Ilarie Chendi, Aurel Vlaicu ș. a. A învățat carte la Blaj și, ca să îplinească voia părinților, precum ne spune un prieten al său d-l Al. Ciura, a intrat la teologie. Dar sufletul lui își luă sborul dincolo de Câmpul libertății, dincolo de Munții Sibiului spre țara românească ce strălucia în marginea zării ca o ispititoare Fata Morgana.

Trecut dincolo a fost meditator, apoi secretar la Liga Culturală, scriitor și redactor la mai multe gazete. A luat și licența în drept. A scris mult sub pseudonimul Saul. Pe urmă a trecut la institutul geologic din București, de sub conducerea marelui nostru învățat L. Mrazec, ajungând șef de serviciu.

Ce bine și-a purtat slujba aceasta și toate slujbele ce le-a avut, arată și cuvintele rostite de domnul profesor Mrazec la moartea lui, întâmplată la 29 Septemvrie 1919. El a zis între altele:

„Luca Rusu a venit între noi odată cu înființarea institutului, a servit alături de noi în timp de 12 ani, ajutându-ne la propășirea lui cu inteligența, cu spiritul său viu, cu cunoștințele sale, cu priceperea sa adâncă și cu munca sa disciplinată.

„Eră un om de un patriotism luminat, un om de convingeri sincere, care, conștient de rolul național important ce-l avea de îndeplinit institutul geologic în dezvoltarea culturală și economică a țării, se identifică din fiecare fibră a inimei sale cu interesele acestei instituțiuni.

„Soarta ni l-a răpit tocmai acum, în momentele acestea așa de grele ale unei noi organizări, când este așa de mare nevoie de spiritul lui de abnegațiune, de inima lui caldă, de munca lui disciplinată. În aceste clipe lipsa lui lasă un gol adânc în inimile noastre.”

*

Septimiu Albini. La 7 Noemvrie 1919 s'a stins din viață Septimiu Albini, după lungi și mari suferințe, în al 58-lea an al vieții, la Cut, în Ardealul lui mult iubit, precum cetim în necrologul său. A fost fiul lui Vasile Albini, tribun în 1848, crescut în spirit curat românesc. În anii 1886—1888 a fost și profesor și director la școala civilă de fete a Asociațiunii noastre. Mai mult însă a muncit ca gazetar la „Tribuna” de pe vremuri din Sibiiu. Trecând dincolo, a fost câțeva vreme funcționar

la Academia Română, apoi a văzut iarăş de gazetărie.

*

Dr. Aron Lupşa. Fost preot militar, mort la 11 Noemvrie 1919 în spitalul garnizoanei Sibiiu. După studiile liceale, făcute la Blaj, fiind unul din cei mai buni băieţi, a fost trimis în institutul „De propaganda fide” la Roma, unde a luat doctoratul în filosofie şi teologie. A fost în mai multe slujbe bisericeşti în eparhia Lugojului şi a fost câţva timp preot chiar şi la Românii din America. În timpul din urmă a fost preot militar. Din războiu s'a întors bolnav de o boală care nu iartă. Aşa şi-a dat obşteşcul sfârşit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Alexandru Vlahuţă a intrat şi el, la sfârşitul anului trecut (19 Noemvrie 1919), în Panteonul nemuririi, alături de marii săi prieteni, I. L. Caragiale, G. Coşbuc şi B. St. Delavrancea. Puţini scriitori români şi-au dat seama de răspunderea cea mare, pe care o au scriitorii, aşa cum şi-a dat el. Dovadă neîntrecută sa poezie „Cuvântul”, publicată în fruntea volumului de poezii, apărut la „Minerva” 1909. Iată ce zice, între altele, în această frumoasă poezie:

Voi, căror vi s'a dat solia sfântă
De preoţi ai acestei mari puteri,
Voi, în al căror suflet se frământă
Întunecate valuri de dureri,

Și gânduri de-un întreg popor gândite —
 Nu duceți minunatul vostru dar
 Ofrandă mânilor nelegiuite,
 Ci, ca pe sfânta masă din altar,
 A 'mpărtășirii taină precurată,
 Așa cuvântul să vi-l pregătiți —
 Ca mii de inimi la un fel să bată,
 Și miilor de veacuri să vorbeți.

A început cu obișnuitele ciripituri de dragoste. Ici-colo, răpit de focul patimilor a mai căzut și el în câte o ispită, ori chiar păcat al tinerețelor. S'a ridicat însă din ce în ce tot mai sus, spre culmile idealului. Uneori atinge înălțimi într'adevăr creștine ca în „Hristos a înviat” ori „Și cei din urmă ca și cei dintâi”.

De altfel, întreagă viața lui, se poate spune, că a fost o apostolie. În versuri și-a exprimat programul la Ateneu în „Unde ne sunt visătorii?”, când a ținut și conferința „Curentul Eminescu”, în care combătea disgustul nesănătos de viață al imitatorilor lui Eminescu, și renunța solemn la frământările mărunte ale persoanei proprii. În proză de mai multeori. Intre altele și în toastul rostit la cununia cântărețului pătimirii noastre d-l O. Goga. Voind să arate rostul și chemarea unui scriitor în viața popoarelor, a amintit un fapt caracteristic din războiul purtat cu atâta vitejie

contra Rușilor de Japonezi, poporul pentru care Vlahuță avea o dragoste deosebită. Un vas de războiu inamic trebuia să fie descoperit numai decât. Intr-o noapte oarbă se oferă un ofițer japonez să se ducă singur până în apropierea nemijlocită de acel vas, și acolo să aprindă torțe mari, pentru a arăta tovarășilor săi direcția, în care să-și îndrepte loviturile. Zis și făcut. Ofițerul și-a făcut datoria, până la sfârșit, cu vrednicie, dar l-a costat viața. Așa luminător trebuie să fie scriitorul, încheia Vlahuță. Cu lumina minții și a inimei sale trebuie să arate calea, pe care au să meargă conaționalii săi.

Și așa a fost maestrul Vlahuță, începând din tinerețe, când scria la „România liberă”, ori la „Epoca”, mai târziu la „Viața” și la „Sămănătorul”, pe care el l-a înființat cu prietenul său Coșbuc, și sfârșind cu paginile scrise în timpul din urmă în „Lamură” și „Dacia”, al căror director era — un luptător pentru lumină. A povestit cu o rară dibăcie istoria neamului în „Din trecutul nostru”. A cântat frumusețile naturii noastre în „România pitorească”. (Aceasta din urmă e tradusă și în limba franceză.) Ne-a desvălit, cu pricepere unică, minunile săvârșite pe pânză de prietenul său, pictorul Nicolae Grigorescu. Ne-a spus atâtea vorbe cuminți „La gura sobei”. Ne-a arătat, cum se vedește dreptatea lui Dumnezeu și în lumea

aceasta, în volumul „Dreptate“, tipărit în 1914 la „Flacăra“, ca de lucrările sale mai vechi, schițe, nuvele, polemici literare, ba chiar și de romanul său „Dan“ să nu mai vorbim.

Un critic literar a spus odată despre el, că el l-a admirat totdeauna: în tinerețe lucrările sale din tinerețe, iar acum, în vrâsta bărbăției, operele maturității sale literare.

Credem că și în viitor se va putea spune despre el acelaș lucru.

*

Dr. Coriolan Pop, avocat, întemeietorul și directorul băncii „Bihoreana“, fost primul prefect român al județului Bihor și orașului Oradea mare, membru fondator al Asociațiunii, comandor al ordinului „Coroana României“, decorat cu „Meritul comercial și industrial“ cl. I., a încetat din viață în 28 Noemvrie 1919, la vârstă de 55 ani. Suflet nobil, de adevărat creștin și Român, eplropul bisericei românești unite din Oradea mare a înțeles să facă și din banca, în fruntea căreia stătea, un izvor de cultură românească. Nefind în Oradea librărie cu cărți românești, până bine de curând, el lăsa să se cumpere cărți bune românești, mai ales călindare, și să se pușă la îndemâna mușterilor. Iată o pildă frumoasă din viața lui atât de scurtă!

*

Dr. Tiberiu Tisu, medic de plasă, a murit la 1 Decembrie 1919, în al 44-lea an al vieții și al 16-lea al practicii sale medicale. A fost înmormântat în cimitirul bisericii din Tebea.

*

Cornelia Dr. Hetcon născ. Pop, soția directorului liceului Alexandru Papiu Ilarian din Târgul Mureșului, Dr. Petru Hetcou și fiica părintelui protopop Ion Pop din Morlaca, după o boală scurtă, a răposat pe neașteptate în 17 Ianuarie 1920, la vârstă de abia 29 de ani și în al 6 lea an al fericitei sale căsnicii. Rămășițele pământești ale răposatei s'au așezat spre veșnică odihnă în cripta familiară din Morlaca. Puțin după aceea a murit și soțul ei, Dr. Petru Hetcon.

*

Moise Frățilă, directorul școlii primare de stat din Sibiu, fost director și învățător al școlii române din Rășinar și vicepreședinte al pompierilor din județul Sibiu, după o boală îndelungată contrasă în temnițele Clujului, unde împreună cu alți martiri ai neamului a suferit cu paciință osânda grea pentru lupta purtată întru izbândirea idealului național, și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului la 29 Ianuarie 1920, în vârstă de 59 ani.

*

Dr. Valentin Drăganu, subșef de serviciu la siguranța generală a statului în Cluj, fost contabil la banca „Economul” și redactor la „Solia

Satelor⁶, apoi la „Orizontul Român⁶”, membru foarte activ al Asociațiunii noastre, a încetat din viață la 7 Februarie 1920, în vârstă de abia 36 ani.

*

Pia Brătianu. Duminecă noaptea, la 8 Februarie 1920, a murit, în București, venerabila matronă Pia Brătianu, soția marelui bărbat de stat Ion Brătianu, și mama domnilor Ionel, Vintilă și Dinu Brătianu, după o boală scurtă de două zile, în al 79-lea an al vieții. Inmormântarea i s'a făcut, fără pompă, cum a fost și dorința răposatei. Sicriul cu rămășițele ei pământești a fost dus la Florica și așezat acolo în cripta familiară, lângă soțul ei iubit. Afară de fiii numiți pe răposata o mai jelesc și trei fete.

*

Victor Tordășianu. La 14 Februarie 1920 a adormit în Domnul, la vârstă de 60 de ani, președintele societății meseriașilor români din Sibiu, Victor Tordășianu.

Om mare, nu după slujba înaltă pe care n'a avut-o și n'a râvnit-o niciodată, ci mare după munca desvoltată de el pentru înaintarea poporului nostru. Iar mărimea oamenilor se măsoară nu după ranguri și măririi deșerte, ci după munca, după binele și fericirea de care a putut împărtăși pe alții. În această privință puțini se pot asemăna cu el. El ne-a dat prin muncă încordată o clasă socială, care ne lipseă: meseriașii români. Victor

Tordășianu adună de pe sate băieții români săraci, umblă cu ei zile întregi, dela casă la casă dela măiestru la măiestru, până îi așează pe toți la vreun meșteșug și le purtă și mai departe grija, ca un adevărat părinte. Cine n'a auzit de ședințele literare ținute de Tordășianu, ca președinte al societății meseriașilor români, cu scopul de a da și hrană sufletească celor luați sub ocrotirea sa?

Și cine nu știe de frumoasele expoziții aranjate tot de el, mai ales de expozițiile de copii, cele mai izbutite între toate?

Și multe altele a făcut Victor Tordășianu, tot lucruri bune, frumoase și folositoare neamului. E de admirat îndrăsneala cu care începea lucrurile mari și statornicia cu care-și ducea la bun sfârșit planurile. Pe el nu l-au disgustat nici vorbele rele ale pizmătăreților și nici cele nesocotite ale nepricepuților. El mergea înainte pe calea care și-o croise dela început: calea muncii și a cinstii. De aceea bine scrie un prieten al său cu prilejul morții, că el e unul din puținii, cari, după moarte, încep să trăiască cu adevărat prin creațiunile rămase în urma lui. În veci pomenirea lui.

*

Aurel Bunea, mare comerciant în Galați, — fratele învățatului canonic Dr. Augustin Bunea dela Blaj (mort și el) și al domnului Arsenie

Bunea, protopop onorar în Sibiiu, - vicepreședintele camerei de comerț din Galați, decorat cu Coroana României în gradul de cavaler și cu meritul comercial și industrial clasa I, membru și al Asociațiunii noastre a încetat din viață la 23 Februarie 1920. Aducându-și răposatul aminte că primise ceva ajutor de bani dela Asociațiune pe vremea când eră la învățătură, a dat înapoi Asociațiunii nu numai banii ce i primise și interesele cuvenite după ei, ci cu mult mai mult, suma de 10.000 cor. Dacă toți acela, pe cari i-a ajutorat Asociațiunea în cursul vremii ar urmă pilda frumoasă a răposatului, astăzi însoțirea noastră n'ar trebui să mai ducă grijă multă în lipsă de mijloace.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A. D. Xenopol, una din cele mai strălucite mândrii ale românismului, s'a stins și el în primăvara acestui an (29 Februarie a. c.), după ce a văzut reînchegându-se, în vechile ei hotare, Dacia Traiană, a cărei istorie a scris-o ca nimeni altul. Născut la 23 Martie 1847 în Iași, după absolvirea liceului academic, la propunerea lui Titu Maiorescu fù trimis de societatea „Junimea” la Berlin, unde a luat doctoratul în drept și filozofie. Reîntors în țară la 1871, intră în magistratură, iar dela 1878 fù avocat. La 1883 e numit profesor titular de istoria Românilor la universitatea din Iași. La 1893 fù ales membru al Academiei Române,

iar la 1900 membru corespondent al Institutului din Franța. A fost președinte al societății științifice și literare din Iași și directorul revistei „Arhiva”. Afară de numeroase studii și articole publicate în revistele și ziarele românești și străine („Revue historique”, „R. de geographie”, „R. critique”, „R. philosophique” etc.) a scris: Războiele dintre Ruși și Turci în 2 volume la 1880; Teoria lui Roesler 1884, o apologie a continuității noastre neîntrerupte pe aceste plaiuri; Memoriu istoric asupra învățământului superior în Moldova 1885; Influența franceză în România 1887; Istoria Românilor din Dacia Traiană în 6 volume mari 1888—93 (o ediție mai nouă în 5 volume se află la „Cartea Românească” din București cu prețul 100 Lei). Primul proiect de constituție al Moldovei 1898; Domnia lui Cuza-Vodă; Istoria partidelor politice etc. Francezește a publicat: Les Roumains au Moyen-Age, Paris 1885; Histoire des Roumains de la Dacie trajane, Paris 1896, 2 vol.; Les principes fondamentales de l'histoire, Paris 1899, — o carte minunată de filozofie a istoriei, care a avut un mare răsunet în întreaga lume cultă nu numai din Franța, ci și din Germania, Italia, Spania și Ungaria. E des amintit și de filozofi mari ca H. Bergson ș. a. Deși învățat cu renume în toată lumea, nu și-a uitat o clipă de neamul nostru românesc și de aspirațiunile sale firești.

criind istoria Românilor sub Mihai-Viteazul, el zicea: „Câtă vreme poporul românesc nu va stăpâni cetatea Carpaților, leagănul în care el a crescut și s'a dezvoltat, până atunci viața lui va fi bătută de toate vânturile“. Un program întreg de luptă în această zicere. Și el a avut mulțumirea de a-l vedea împlinit, după ce a muncit, ca puțini alții, pentru izbândirea lui.

*

Haralamb G. Leca, poet și autor dramatic s'a stins la 10 Martie 1920, în floarea vieții (abia 47 de ani), la București. În vremea când teatrul românesc nu cunoștea alte lucrări decât pe ale lui Caragiale, el și-a adus prinosul în piesele sale teatrale: „Jucătorii de cărți“, „Casta-Diva“, „Căinii“ și „Suprema forță“, cari au avut succes deosebit pe scenele teatrelor din țară. Ca poet ne-a lăsat mai cu seamă cele „Cinci poeme“. Academia Română, prețuind munca lui, l-a premiat. A fost și subdirector general al teatrelor.

*

Ioan Mihălțianu, general auditor în pensiuine, după lungi și grele suferințe, a adormit în Domnul la 28 Martie 1920 și a fost înmormântat în cimitirul central din Sibiu cu onorurile cuvenite. Il deplânge soția sa Ana născută Petricu și fiul său Ionel, student universitar în streinătate.

*

Gheorghe Tofan, secretar general al învățământului și unul din cei mai buni scriitori ai fraților noștri din Bucovina și-a dat obștescul sfârșit în Iulie 1920. Nimeni dintre cărturarii noștri de acolo, afară, poate, de domnul Iancu Nistor, fost ministru al Bucovinei, n'a făcut mai mult, decât el, pentru romanizarea acestei țărișoare, pe care o cunoștea și o iubea atât de mult. Într-o vreme, când vrăjmașii neamului nostru învrăjbiră învățătorimea cu preoțimea, el a știut să-i unească pe toți de o potrivă în munca pentru înălțarea neamului. A scris mult și bine la revista „Junimea literară”, care a fost pentru Bucovina ceeace fusese „Luceafărul” pentru Ardeal și „Sămănătorul” pentru vechiul regat. Și fiindcă tineretul era mai cu seamă amenințat de primejdia înstreinării, el trimitea an de an pe băieții cei mai îndrăsneți la cursurile de vară dela Vălenii de munte. El însuș s'a dus acolo cu minunatul cor al „Armoniei”, care a străbătut România întreagă. „Nu voi uita seara, — scrie domnul Nicolae Iorga, după care dăm aceste știri asupra lui, — când în căsuța cea veche, apoi dărâmată, am fost trezit la un ceas din noapte de glasurile măiestre ale cântăreților pământului lui Ștefan cel Mare, veniți să-mi dea cea mai neașteptată, dar și cea mai plăcută din serenade”. A muncit și în Basarabia foarte mult în timpul războiului, pregătind și el, alături de

alți Români vrednici unirea acestei țări, răpite de Muscali, cu țara-mamă. Domnul Iorga propune, ca o școală din Bucovina, școala de pregătire a învățătorilor să poarte numele lui. Sperăm că frații Bucovineni îi vor ști prețul, după cum se cuvine, amintirea.

*

Teodor V. Stefanelli. Aproape în acelaș timp s'a stins la Folticeni în Moldova, de unde-i era nevasta, alt scriitor bucovinean, Teodor V. Stefanelli. A fost coleg de școală al marelui poet Mihail Eminescu, despre care a scris o cârtică de amintiri duiosase. De altfel a fost magistrat (judecător) foarte bun, ridicându-se, prin vrednicia sa, până la treapta cea mai înaltă ce se putea ajunge și pe vremea Austriacilor. În timpul liber se îndeletnicea și cu scrisul și astfel ne-a dat, pe lângă unele povestiri interesante, și o mulțime de documente și însemnări istorice asupra republicii de țărani a Câmpulungului Bucovinei, apoi asupra stâlpului de biruință ridicat pe hotarul comunei Vama, aproape de Câmpulung, precum și asupra începuturilor neamului Calmășul, din care s'au tras cei patru voievozi Callimachi ai Moldovei. Academia Română, cel mai înalt așezământ cultural al nostru, prețuind scrierile lui, l-a ales membru activ al ei după moartea învățatului canonic dela Blaj, Dr. Augustin Bunea. În timpul războiului a avut mult să sufere bietul bătrân. Totuși nu s'a

descurajat și, puțin înainte de moarte, l-am auzit vorbind la Academie despre cadastru și cărți funduare în București.

*

Laurențiu Pascu, protopop român unit în Dicio-Sân-Mărtin, președintele partidului național din județul Târnava mică, a răposat în August 1920 la vârsta de 53 ani. Fiind Român înimos, care s'a ridicat totdeauna pentru apărarea neamului nostru, era mereu atacat cu îndârjire de Unguri. Și în timpul din urmă a avut să sufere mult. Cu Asociațiunea încă a avut vechi legături fiind ani de-a rândul membru, mai apoi director de despărțământ foarte harnic.

BCU Cluj / Centrul University Library Cluj

Ioan Ștefureac. În Câmpulungul Bucovinei s-a stins în floarea vieții, la 5 Septembrie 1920, Ioan Ștefureac, profesor-arhitect la școala de meserii de acolo. Înainte de a ajunge la școala de meserii, Ștefureac a fost învățător în comuna Bâlca. A călătorit mult umblând din sat în sat și dela casă la casă, însemnându-și în caietele sale desemele și creștăturile ce le vedeă făcute în lemn la țărani noștri, fotografiând porțile lucrate mai frumos ori adunând lăzi și furci scobite cu mai multă măiestrie. După el rămâne o foarte bogată culegere de desemele privitoare la arta decorativă a țaranului nostru. Avea de gând însă, precum ne spune scriitorul bucovinean G. Rotică, să publice

un album, în care să arate cum s'ar putea folosi frumos și cu chibzuială motivele aflate și adunate de el. Avea și pregătirea trebuincioasă pentru această lucrare. A studiat mult și cu temelie la Viena. Cum însă a murit înainte de a și isprăvi lucrarea, cine știe cine va fi chemat să îndeplinească gândul lui. Ca toți visătorii și artiștii a murit sărac, lăsând moștenire celor șase copii ai lui aceste cuvinte ale prietenilor și cunoscuților lui: a fost un om bun și un fiu folositor neamului său.

II.

Gândul meu zboară acuma pios spre mormintele voastre,
 Vouă vă dau ce-am mai sfânt din durerile inimei mele!
 Sângele vostru vărsat va rămâne deapururi ca pildă
 Toți să fim gata de jertfă și preț să nu punem pe viața
 Care-asfințește cu noi, ci pe-aceea ce încă mijește
 Și oricât de aspru Calvarul ar fi — să urzim viitorul
 Astăzi, că nimeni nu știe ce-aduce ziua de mâine!

(Caleidoscopul lui A. Mirea.)

Sublocotenent Ilie Georgescu, născut în Poiana Sibiului la 1894, a fost fiul învățătorului-director de acolo. După terminarea școalei primare din sat, a fost dat la negoț în Cluj. Având însă mare atragere către învățătură în 1907 a urmat la liceul din Odorheiu 2 clase, iar începând cu clasa III până în VIII la liceul de stat din Sibiu. Fiind limba și literatura română foarte batjocorite la acest liceu, tinerii români, între cari și elevul Ilie

Georgescu, scoteau o revistă literară românească „Isvorul” pentru micile lor îndeletniciri în scrisul românesc. Ilie Georgescu era unul din cei mai harnici scriitori ai acestei reviste. În toamna a. 1914, văzând că va fi recrutat pentru armata maghiară, a trecut Carpații, s'a înscris la școala militară din București, ca să lupte mai târziu pentru neamul său. În 1916, după intrarea României în războiu, a fost trimis cu regimentul 34 infanterie pe frontul dela Turtucaia în Dobrogea, unde a căzut eroic pe câmpul de luptă. Fiind un tânăr ascultător și plăcut, camarazii și superiorii își vor aduce aminte cu drag de el, iar neamul românesc, pentru întregirea căruia s'a jertfit și el, îi va pomeni cu cinste numele în cartea sa de aur.

*

Sublocotenent Emil Rebreanu. Un nume urgisit Ungurilor, dar cu atât mai drag Românilor. Sublocotenentul din fosta armată austro-ungară Emil Rebreanu, adus de pe frontul italian pe cel român, să lupte împotriva fraților săi de peste munți, a încercat să dezerteze din tabăra ungurească în cea românească, dar a fost prins și judecat la moarte prin ștreang numai decât. Dar să lăsăm să vorbească însuș comunicatul dușman austro-ungar. Curtea marțială a brigăzii 16 de honvezi a adus la 14 Maiu 1917 sub Nr. 4 189/17/21 următoarea hotărâre: Emil Rebreanu, născut în co-

muna Maieru, județul Bistrița-Năsăud la anul 1891 Decembrie 17, gr. cat. necăsătorit, student în drepturi, soldat al regimentului 5 artilerie, mai apoi împărțit ca sublocotenent comandant peste o coloană de muniții; a fost declarat vinovat de crima prevăzută în § 183 care se judecă conform § 191 încercând să treacă peste frontul unguresc spre România cu gândul de a se înrola la inamic. E declarat deci vinovat de crima trădării de patrie, spionând poziția aruncătoarelor de mine ale aliaților noștri germani, precum și toate datele despre felul nostru de luptă și apărare cu măștile... Pentru toate acestea, conform ordinelor comandamentului suprem, pe lângă aceea că e degradat și i se confiscă signum laudis, medalia mare de argint și crucea Carol, e judecat la moarte prin ștreang. Sentința fiind aprobată din partea comandamentului suprem a fost executată în 14 Maiu 1917, la ora zece seara.

Ceeace eră crimă la Unguri, e virtute la noi. Și chiar actul prin care a fost osândit la moarte din partea lor, îi asigură nemurire și recunoștință veșnică din partea noastră.

*

Gh. Ionescu. Rând pe rând se descopere mormintele acelor, cari au căzut jertfe urgiei ungurești. Pe vremea când blestemata linie de demarcație ținea sub călcâiul gardei roșii ma-

ghiare ținuturile românești din partea apuseană a țării, notarul român Gh. Ionescu din Ciuci, județul Arad, urmărit de Unguri, încercă să se refugieze spre Tisa, ori chiar spre Budapesta, unde avea o fată măritată după domnul Dr. Eugen Barbul. N'a putut ajunge însă la țintă, căci în casa părintelui Ardeleanu din Kétegyháza a fost prins în ziua întâiu de Paști, iar a doua zi osândit la moarte sub cuvânt că la el în sat ar fi organizat oamenii contra gardei roșii ungurești. După osândă a și fost împușcat numai decăt. Ca un mucenic, cu liniște și resemnare și-a împărțit hainele și bănișorii, ce-i mai avea, acelora, cari îi dăruiau moartea. A cerut doar, în schimb, să-i pună la capătul o cruce. Nici de atâta n'a fost învrednicit. Familia găsindu-i, în sfârșit, mormântul, l-a exhumat și adus acasă, la Adad, în pământ românesc, cu cinste creștinească. Numele lui încă e vrednic să fie trecut în rândul mucenicilor noștri, cari au jertfit totul pentru noi, chiar și viața.

*

Dr. Victor Raicu. A murit în Sibliu, după o îndelungată boală la 7 Septembrie 1919, tânărul avocat Victor Raicu, fost voluntar în armata română și membru activ al Asociațiunei noastre. Eră unul din tinerii noștri muncitori, cinstiți și modești, cari au rămas tot astfel și în România-Mare. N'a făcut niciodată sgomot în jurul său.

Nu i-a plăcut să atragă atențiunea nimănui asupra sa. Părăsirea prinsorii rusești și înrolarea ca voluntar în armata română i s'a părut totdeauna un lucru firesc. Iubit de toți camarazii, el a fost gata în Iași și pretutindenea să stea la îndemâna tuturor. Greu bolnav de tifos în vara anului 1918 el se gândea de atunci că nu va ajunge să vadă visul cu ochii. Nu spuneă nimic, dar din ochii lui se putea ceti acest gând. Boala de atunci l-a slăbit atât de mult, încât abia a putut veni acasă la Sibiu, iar după aceea abia a mai avut câteva zile de viață. A murit împăcat cu sufletul că și-a făcut datoria deplin față de neam.

*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sublocotenent Florian Voina. La 15 Ianuarie 1920 a murit în spitalul din Cluj, fiul fostului protopop al Brașovului Vasile Voina, sublocotenentul Florian Voina, student în medicină, elev al institutului medico-militar din București, care trecuse în primăvara anului 1915 în vechiul regat, pentruca să lupte mai apoi pentru desrobirea Ardealului. În timpul retragerii și al luptelor din Moldova s'a ales cu o boală care nu iartă și care mai pe urmă l-a și răpus. În veci amintirea lui.

*

Locotenentul Anrel Medrea. La vârstă de 35 ani s'a stins în Iunie 1920 la Ruși, lângă Hațeg de o boală, ce nu iartă, câștigată în răs-

boiul pentru întregirea neamului, locotenentul Aurel Medrea, fiu de preot, el însuș absolvent de teologie și elev al conservatorului din Viena. Înrolat la 1915 în fosta armată austro-ungară ajunge curând prizonier la Ruși, unde a înjghebat corpul voluntarilor români din Rusia. Fiind cântăreț (basist) bun și conducător de cor priceput, a organizat și instruit un cor al voluntarilor care număra 120 membri. Cu acest cor, care a concertat și în Chiev, capitala Ucrainei, tânărul Medrea a făcut adevărate minuni. Eră foarte drag fraților noștri basarabeni, cari dela acest cor au auzit mai întâiu imnul nostru național „Deșteaptă-te Române” și alte cântări românești. Cu cel dintâi transport de voluntari ardeleni Medrea a venit în Moldova. În neuitata zi, când pe plața unirii din Iași voluntarii ardeleni jurau credință regelui tuturor Românilor, corul lui Medrea a cântat cel mai puternic „Trăiască Regele” și alte cântece naționale, aducând lacrimi în ochii tuturor. M. Sa Regina l-a distins, dându-i un buchet de flori. Și după nenorocita pace dela București, încheiată cu Nemțul, Medrea tot mai ținea sufletul în corpul voluntarilor dela Hârlău cu corul său minunat. La a doua mobilizare a fost împărțit la serviciul jandarmeriei. Aici, în drumuri grele, pe vreme de iarnă, în împlinirea slujbei, s'a bolnăvit de boala care l-a doborât la pământ. Om al datoriei, cu

suflet simțitor de artist, el a simțit ca puținii alții măreția unirii tuturor Românilor. După adunarea dela Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918 era atât de fericit, deși boala îl chinuia rău. Camarad plăcut, iubitor de dreptate și totuș modest, el va rămâne neuitat în amintirea voluntarilor români, cari ar trebui să ridice o cruce și la mormântul lui Aurel Medrea.

Streină-s, Doamne, streină,
 Ca și-o floare din grădină.
 Dar nici aia nu-i streină.
 C'are flori și rădăcină.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Streină-s ca puiu de cuc,
 N'am milă pe un' mă duc;
 Dar nici ăla nu-i strein,
 Că mai are-o sorioară
 Pe mierlița cântătoare:
 Cântă sara pe răcoare,
 Dimineața 'n prânzul mare,
 Scoală feciori după boale,
 Fete mari după lingoare.

*

De n'ar plânge inima,
 Ochii nu mi-ar lăcrima;
 Dar' inima mea tot plânge,
 Cu ochii nu pot învinge.

Martirii neamului din Bihor: Dr. Ioan Ciordaș și soții

În noaptea de 3 spre 4 Aprilie 1919 bandiții secui, în frunte cu un anume Verböczy, ridică tâlhărește, pe la miezul nopții, pe vrednicul avocat român, directorul despărțământului Beiuș al Asociațiunii, *Dr. Ioan Ciordaș*, sufletul românesc al Bihorului și îl duc în comuna Lunca din apropierea Vașcăului, unde într'o grădină din dosul primăriei îl omoară într'un mod, care întrece orice închipuire omenească. I-au scos ochii, i-au tăiat limba și mai mult viu decât mort l-au coperit cu pământ, căci mormânt, cum se cade, nu i-au făcut aceste bestii cu chip de om.

Multă vreme nu s'a știut nimic, ce s'a întâmplat cu el. Când a doua zi după ridicarea lui, Românii au cutezat să întrebe pe Verböczy, unde-i Ciordaș? Li-s'a răspuns: Să nu mai cuteze nimeni să întrebe de Ciordaș, căci va fi prins și împușcat numai decât!

Așa au rămas lucrurile, până când la Paștile 1919 a intrat biruitor regimentul 9

vânători în Beiuș și s'a întors acasă și familia lui Ciordaș. Atunci s'au făcut întrebări în toate părțile, ba s'au pus și premii pentru descoperirea lui. A și fost descoperit, dar negru cu totul și trecut în putreziciune.

Alături de el a fost aflat și cadavrul lui *Dr. Nicolae Bolcaș*, alt avocat, Român inimos, din Beiuș și el, care încă a fost schingiuit și batjocorit la fel cu Ciordaș.

Tot acolo, între Lunca și Vașcău, au mai dat de cadavrul lui *Nicolae Bogdan*, fost director de bancă și proprietar în Vașcău, iar în hotarul comunei Negru, aproape de Beiuș, s'a dat de urmele lui *Gheorghe Pălcuțiu*, comerciant român în Finiș, pe care încă-l făcură nevăzut într'o bună dimineată Secuiei din Beiuș. În acelaș timp au fost uciși mișelește preoții *Mihail Dănilă* din Dijir și *I. Silaghi* din Popbicău, eparhia unită a Orăzii mari, asemenea doamna *Virginia Hotăran* din Șiria și fiul ei ș. a.

Recunoscute cadavrele lui Ciordaș și Bolcaș, au fost așezate în două sicrie de metal și îngropate cu toată cinstea cuvenită

unor martiri ai neamului în cimiterul din Beiuș. Prohodul s'a făcut la biserica unită din Beiuș. Două plutoane au dat onorurile militare. Au vorbit cei doi protopopi și a cântat corul Lira. În cinstea lui Ciordaș s'a numit piața mare, din mijlocul Beiușului, „Piața Dr. Ciordaș“, iar fosta stradă maghiară astăzi se numește „Strada Dr. Nicolae Bolcaș“. E puțin ce am făcut până acum pentru pomenirea lor. Sperăm că, la stăruința bunilor Români din Bihor, se va face în curând și mai mult. Mai ales pentru pomenirea lui Ciordaș, care a fost un om foarte vrednic.

Fiu de preot sărac din Dob, județul Sătmar, el avea să fie prefectul Bihorului, dacă bandiții secui nu-i scurtau zilele înainte de vreme. Și puține județe din țara întreagă ar fi avut un prefect mai destoinic decât el. Întreg trecutul lui arată aceasta.

Deja ca student universitar a făcut parte din vestita gardă de 17 inși a iuriștilor din Orade, care pe timpul urgisitului baron Bánffy dă dovezi luminoase de românism adevărat.

Incepându-și apoi înainte cu 18 ani practica de avocat în Beiuș, el n'a văzut de afaceri, ca atâția alții, ci s'a pus pe lucru să deștepte poporul român din Bihor la conștiința drepturilor sale naționale. El a pășit mai întâiu de deputat cu program național român îndată după proclamarea activității în 1905. N'a izbutit, dar pășirea lui a rodit mai târziu alegerea părintelui Lucaciu în dieta din Budapesta.

Politica a fost numai o parte a muncii sale binecuvântate.

N'a fost mișcare culturală românească în Bihor, și mai ales în Beiuș, care să nu fi pornit dela el, ori să nu fie sprijinită de el. El nu eră ca alții, să zădărnicească tot ce nu pornește dela el. Mi-aduc aminte de el, cum eră ca director de despărțământ al Asociațiunei în Beiuș. Se întâmplă uneori, să nu poată merge și el cu ceice plecau pe sate să țină prelegeri și conferențe. Dar el nu împiedecă pe nimeni, ba îi trimetea totdeauna cu trăsura ori iarna cu sania lui. Care director de despărțământ a mai făcut lucrul acesta?

Cu stăruința și ajutorul lui s'a înființat în Beiuș și librăria românească „Doina“ ca să ducă lumina tiparului românesc și în colțurile cele mai întunecate ale Bihorului. De câteori l-am văzut întrând în librărie și ieșind cu brațul plin de cărți românești nouă. Când află câte-o carte bună, potrivită pentru școlari, o cumpără în câte 10—15 exemplare și le dăruie bibliotecii liceului de băieți și de fete din loc. Așa a făcut cu „Știi Românește?“ de Ion Gorun, cu „Ardelenisme și alte — isme“ de A. Banciu și cu atâtea altele. Câți cărturari și bogătași ai noștri fac lucrul acesta?

Tot la îndemnul, și cu jertfa lui, s'a înființat și banca românească „Drăganul“. Am zis „și cu jertfa lui“, fiindcă el de fapt a făcut o jertfă, lăsând „Népbank“-ul jidovesc din Beiuș, unde era foarte bine plătit, ca avocatul acestei bănci, și trecând, ca director executiv, la banca mai săracă românească „Drăganul“. A făcut-o însă din dragoste de neam.

Și tot din dragoste de neam a luat el

în apărare și pe vrednicii Români din Moftinul-mic, cari în frunte cu preotul lor, Gheorghe Murășan, au fost osândiți în procesul din Sătmar la 1914.

Cuvântător dibaciu, minte deschisă, inimă caldă, prieten neuitat, și pe deasupra, om cu legături frumoase, el ar fi fost merit să ajungă departe, mai ales când te gândești că era încă tânăr, de abia 42 de ani.

Nu-i mirare că, în urma lui, văduva (cunoscuta scriitoare: Viora din Bihor) cu cei doi orfani ai săi scrie aceste mișcătoare cuvinte: „Imi vine să țiip înnebunită de durere... mâinile mi-se încleștează... Dumnezeu!... Și... cad în genunchi, implorând harul Domnului asupra ta, scumpă Românie, tu crezul meu sfânt!... Dar... lăsați-mă să plâng, să-mi plâng amarul, dragostea și norocul meu pierdut“...

Ioan Georgescu.

Nu fi mândru și nebăgător de seamă. Cerce-tează ți vecinli și prietenii. Inșă du te mai rar și ștezi mai puțin; căci mai bine să pleci și să le pară rău, decât să stai pâne ce li se va urî de tine.

Un prețios pilduitor.

Pildele bune ce le găsim în viața animalelor întrec adesea pildele ce le putem împrumuta dela oameni. Și între toate, cele mai multe și cele mai frumoase pilde din viața animalelor le putem lua dela albine.

În pildele înțeleptului Solomon ni-se dă sfatul: „... mergi la albină și vei cunoaște cât este de lucrătoare și cât de curat lucru face; ale cărei ostenele împărații și proștii le întrebuințează spre sănătate și de mulți este iubită și mărită, măcar deși este slabă de putere, ci pentru înțelepciune cinstindu-o o au luat înainte...”

Iată, deci, că din timpuri străvechi, înainte cu mii de ani, albina este socotită, și cu drept cuvânt, pentru însușirile ei minunate, ca fiind o vrednică pilduitoare pe seama omului.

Cari sunt însușirile vrednice de urmat ale albinei?

Privind mai deaproape viața acestui animal, dealtfel mic și slab, vedem că ea trăiește într-o societate în care stăpânește cea mai bună *ordine* (rândueală) și cea mai frumoasă *armonie* sau bună-înțelegere. Într'un stup sunt, precum se știe, mii și mii de albine, cari trăiesc și muncesc într'un spațiu (loc) strâmt și ies și intră pe un foarte îngust urdiniș. Cu toate acestea ele potrivesc astfel lucrul, că nu stă nicicând piedecă una în

calea alteia, ci-și dau rînd, la intrare și ieșire, cum și la împărțirea muncii înlăuntrul coșniței, așa cum rar se poate întîmpla în cea mai bine întocmită familie.

Albinele tinere, pe vremea, în care nu pot sbură pe afară, trebuie să îngrijească de hrănirea și clocirea puilor și de clădirea fagurilor, pe când cele mai bătrâne aduc materialul de hrană și pentru clădit. În acelaș timp o seamă de albine îngrijesc de curățenie, iar altele stau de pază la urdiniș, ca nici un strein să nu se poată furișă în locuința lor, unde este înmagazinat tot ce ele au adunat cu multă trudă. Și vai de oaspele nechemat! Om sau animal, mare sau mic, albinele, în urma signalului dat de paznicele coșniței, se răped și dau năvală cu zecile și sutele asupra celui sosit pe neașteptate, împungându-l cu acul lor înveninat și jertfindu-și, în felul acesta, *vieața* pentru binele societății lor; pentrucă, se știe, că o albină, care „pune acul”, nu mai poate trăi.

Cine nu știe zicătoarea, că omul străduitor „*e harnic ca o albină*”; și aceasta, cu drept cuvînt, pentrucă albina „din paza dimineții până în noapte” nu-și mai întrerupe lucrul, și în timpul verii adună provizii (miere și ceară) din belșug, pentru ea și pentru stăpînul său.

Curățenia fagurilor, mierei și peste tot a coșniței poate sluji ca pildă pe seama noastră a tuturor.

Cruțarea deasemenea, este o frumoasă însușire a albinelor; căci ele nu risipesc nimica din agoniseala lor.

Iată, deci, prețiosul pilduitor al nostru: prin hărnicie neadormită, prin iubirea de ordine și armonie, de curățenie, de cruțare, de curaj, de jertfire pentru binele obștesc, prin un fel de înțelepciune, cum ne spune înțeleptul Solomon și, peste toate, prin folosul cel mare, pe care îl dă prin rodul ostenelelor sale, așa cum fiecare om ar trebui să fie de folos țieși și altora prin munca și toată străduința sa.

Să ne însemnăm un lucru: *cu cât se va răspândi mai mult stupăritul la poporul nostru, cu atât va spori mai mult bunăstarea lui și se vor cultiva mai temeinic toate însușirile bune ale sufletului său, prin prețiosul pilduitor, care este albina.*

R. Simu.

Înainte a celor mari nu fii îndrăsneț la vorbă și nesocotit la răspuns, ci te înfățișează cuviincios și răspunde cu chibzuială. Se știe că graba strică treaba și vorba dulce mult aduce.

*

Ferește-te de judecăți. Totdeauna e mai bună o învoială strâmbă decât o judecată dreaptă. În cearta altora nu te amestecă, că ți-or umplea ceafa de pumni și spatele de ciomege.

Industria mică țărănească și roșturile ei în țara mărită.

Gospodăria modestă, dar complexă, a țărâ-
nimei noastre, care se satisface pe ea însăși cu
tot ce-i trebuiește, ne dă dovada unei hărnicii în-
cercate și a unei îndemnări industriale deosebite.
Încălțămîntea și îmbrăcămîntea întreagă, precum
și uneltele agricole, obiectele uzuale și de deco-
rație, alimentele ș. a. se produceau în trecut, se
produc în parte și azi de mîna țaranului. Tehnica
și arta populară se învătă în casă, trecând ca
un fel de moștenire, dela tată la fiu și dela mamă
la fiică. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Activitatea constructivă și decorativă, des-
fășurată de țaran în lemn, se concentrează asupra
casei ce servește de locuință oamenilor. Casele
cele vechi, simple, solide și de o execuție ire-
proșabilă, pridvoarele împodobite cu cioplituri
bătrânești, porțile de o varietate nemărginită,
fruntarele frumos profilate — sunt expresiunea
cea mai curată a acestei activități industriale.
Dar nu numai clădirile pentru locuința oamenilor
poartă pecetea hărniciei țărănești, ci chiar și o
mulțime de lăcașuri de închinare, dintre care unele
sunt și astăzi obiecte de admirație, cu stranele,
cu tâmplele, cu iconostasele lor cioplite artistic.
Troițele la colțuri de stradă, la răscruci și mie-

zuine de hotar, crucile monumentale, bogate în picturi și inscripții, cari străjuesc văile și împodobesc plaiurile țării noastre, sunt și ele mărturii ale îndemânării industriale țărănești.

Intocmai ca și de construirea clădirilor, țăranul trebuia să se îngrijească singur, cu prea puține excepțiuni, și de împodobirea lor cu mobilierul necesar. Și nu numai atât. Cu mult înainte de a ciopli mese, scaune, armăroaie, cornurare, cuiere, începuse țăranul a-și face uneltele întrebuintate afară de casă: jugul boilor, râșnița, rășboiul, plugul, grapa, îmblăclul ș. a. Tabloul de mai jos ¹⁾ dă o idee aproximativă de lucrările făcute cu cuțitul și barda, cu dalta, cu ferestrăul, cu sfredelul, cu răzușul ș. a.

Românii au fost meșteri și în producerea de obiecte ceramice de tot felul. Olarii, destul de numeroși, au produs începând cu ceștile, oalele

¹⁾ Prezentăm aci, într'un tablou, cele mai de seamă dintre industriile mici țărănești:

Din peatră: ziduri de peatră cu lut galben, ziduri de peatră cu var alb.

Din lut: construcții de pământ frământat cu paie și balebă (ceamur); construcții de pământ cu paie și balebă, lipit pe nuiele; construcții de pământ cu paie și balebă, bătut între scânduri; poduri așternute cu lut frământat cu nisip; poduri așternute cu lut frământat cu balebă; arii așternute cu lut frământat cu balebă; cărămidă nearsă; cărămidă arsă; olane, scocuri, moți ș. a.; oale nesmălțuite (roșii și negre); oale smălțuite (intern, peste tot).

și castroanele cele mai mici și simple și terminând cu vasele mari în formă de cazane și amfore, tot felul de obiecte de lut, fie că aveau să servească numai scopuri practice, fie că acestora li se adăogau și scopuri estetice, pentru podoaba caselor și a întocmirilor gospodărești. Atât e de vechiu meșteșugul ceramicilor noștri, încât chiar locul de origine al multor produse românești nu se mai poate constata în ziua de astăzi.

Sculptura în piatră n'a prea fost în gustul Românilor. Arareori găsim obiecte de piatră lucrate de săteni, dar și în cazul acesta isprava făcută e de puțină valoare.

Intrebuințarea industrială a fierului deveni mai generală numai prin veacul al 18-lea, dar lucrările mai de dai Doamne ieșeau și în trecut, ca și în ziua de astăzi, aproape exclusiv din atelierele fierarilor satelor.

Cu prelucrarea pieil s'au îndeletnicit din vechi timpuri meșterii români, fie ca argăsitori și blănari, fie ca cojocari, curelari, căciulari și opincari.

Icoana cea mai variată, de îndemânare tehnică-industrială și producere de forme ornamen-

Din paie, stof, papură: snopi pentru acoperișe, garduri de împrejmuire, rogojini împletite, rogojini țesute, pălării împletite, coșuri de pâine și ouă.

Din ruiele, vergele: lese de car (coș, gratie), lese de uscat poame, lese de prins pești, cotețe, păreți apărători, corfe și lăzi, coșare și hambare, coșnițe, mături.

tale, ne-o dă industria textilă (în, cânepă, urzică, lână, păr de capră), cu vechiul ei sistem practicat din moși-strămoși de către ai casei și pentru trebuințele casei. Producțiunea textilă nu s'a mărginit însă numai la trebuințele proprii ale casei; o parte a ei, prisosind uneori locuitorilor satelor, a servit pentru export și a reprezentat deci un principal factor de îmbogățire.

O vastă răspândire mai avea industria alimentară: a poamelor, a cărnurilor, a mierei și cerei, a uleiurilor, a vinului, rachiului și oțetului etc.

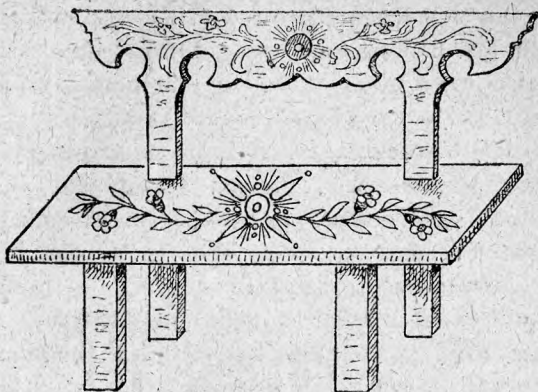
Din trunchiuri, ramuri, scoarță: buți, butoaie, ciubere, fedeleșe, putini, coveți, troci, molde, bote, bădauă, crinte, tigăi, covățele, găleți, jghiaburi, piue, piulițe, linguri, lopeți, vânturători, maie, pálnii, hambare, lăzi, tronuri, păcele, legene, scaune, mese, paturi, scrinuri, blidare, cuiere, lingurare; sfeșnice, stâlpi de morminte și cruci; butuci, pluguri, sănii, sclife, grape, greble, îmblăcii, capre, șele, sămare, scări, opritori, suluri de sfărâmat napi și porumb, doage, cercuri; răsboaie, țocuri, rășchitoare, sucale, suveici, coșuri, brâgle, spete; vanturi, grinzi, căpriori, prăjini, țaruși, pari, popi, piloți, trunchi, tăvăluci, proptele (paiante), haraci, păpușe, țăpușe, suluri, sărcere, cușbe, leuci, proșapuri, furci, fuse, făcălețe, rude, loitre, speteze, funduri, osii, spițe, obede, ceglauă (răscol), juguri, gemănări, răboaje, cobilițe; teascuri cu pene sau cu sfredele, mori și moriști, rășnițe; ferestrae, jilipuri ș. a.; coșnițe din scoarță de teiu, funii de teiu, de stejar, de anin, teocuri de cute și de brânză din scoarță de brad și de teiu, solnițe din coajă de mesteacăn, teocuse din scoarță de brad pentru fragi și rășină.

Economia noastră națională, după cum n'a ajuns la o mai intensivă cultură a solului, n'a reușit să ajungă nici la o mai rentabilă întrebuințare și sporire a produselor ei. Pentru aceasta ar fi fost neapărată nevoie, ca industriile să se bucure de toată libertatea și de toate favorurile legale. Ori, tocmai asta n'a fost cazul cu industria națională românească.

Înainte de epoca desrobirei dela 1848 Românii le era aproape imposibil să învețe sau să practice la oraș vreo meserie mai de seamă. Concurența era ca și exclusă și breslași veghiau cu ochi de Argus, ca privilegiile și scutirile

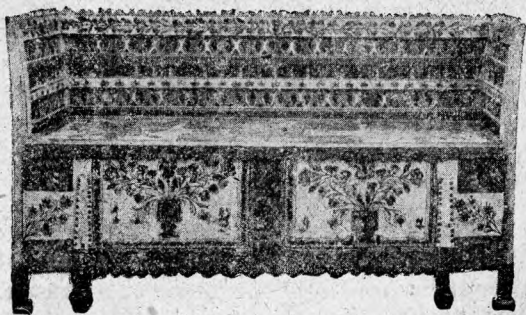
Din cânepă, în, urzică, lână, păr, mătăasă: cămăși, ismene, poale, scurteici (recăle), pieptare, ȋtari (cioareci), ȋndre, sumane, șube, glugi, cârpe de cap (păsturi), pachioale, broboade, șorȋuri, cătrinte, ciorapi (căȋtuni); culmi, leșnicuȋe, chindeuȋe, ștergare, învelitori, merindeȋe, feȋe de masă, căpăȋaie, pănură, straie, ȋoale, procoviȋe, trăisti; brăcini, chingi, funii, frânghii, căpestre, bice.

Pentru complectarea tabloului mai amintim aci și cele vreo câteva industrii secundare ca: Industria pieilor și a blănurilor; industria oleiurilor (în, cânepă, bostan, floarea soarelui, rapiȋă, cucuruz); industria mierei și a cerei (cu teascuri și topitori); industria lumânărilor (în palme, pe sul și în tipare); industria vinurilor (poame și struguri); industria rachiurilor (prune, cireșe, tescovină, drojdii); industria oȋeturilor (vin și poame); industria poamelor uscate sau conservate, lictar, marmeladă, dulceȋuri; industria cărnurilor conservate, cărnaȋi, cartaboși, păstrame, șușale.

Scaun lung.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lădoi.

breslelor să nu fie atinse câtuși de puțin. Sătenii n'aveau voie să pregătească articolele industriale rezervate unor anumite bresle, rămânându-le astfel pentru exercitarea profesiei lor numai terenul destul de îngust al comunei lor proprii.

Protocoloalele de pe vremuri ale magistratelor orașenești din Sibiiu, Brașov, Bistrița etc. ne-au păstrat date destul de lămurite în această privință. Ca să fie pe placul măcelarilor din Sibiiu d. e., magistratul ridică în nenumărate rânduri scaunele măcelarilor români neprivilegiați din piața mare și aceasta cu nesocotirea chiar a intereselor de viață ale consumatorilor. Tot asemenea lănariei, lumânării, argășitorii și cojocariei satelor avură și ei conflicte cu meșterii orașelor și adese magistratele se văzură nevoite a veni, cu măsuri prohibitive, în ajutorul breslelor privilegiate.

Sistemul protecționist se pare că îl lovi mai ales pe lemnarii de toate categoriile de pe la sate. Prin secolele 17 și 18, la plângerea breslașilor în contra „cârpacilor” dela țară, se făcù inspecție prin scaunele săsești pentru a pedepsi pe cei ce contraveniau legii, pregătind „cară întregi sau și numai pe jumătate nouă, roți și coșuri nouă” și pentru a confiscă materialele ce întreceau măsurile îngăduite de legile de atunci ale orașenilor.

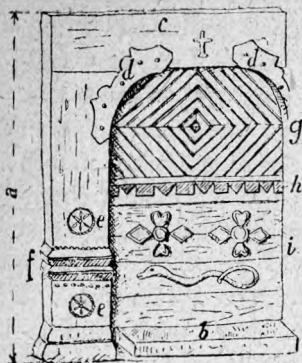
Mai erau priviți cu ochi răi, ca unii ce prin concurența lor ieftineau prețurile, blănarii și ar-

găsitorii, piuarii și oleiarii, coșarii și olarii, și foarte adeseori aceste meserii fură sugrumate prin mijloace permise și nepermise, care nu lipseau nici odată breslășilor puternici și influenți la împărăție.

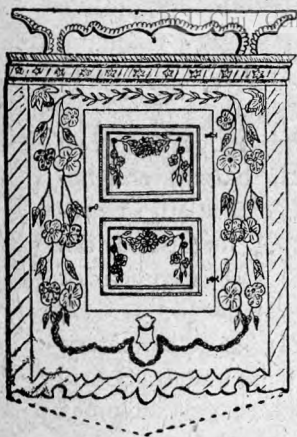
Numai unde privilegiile breslelor nu erau amenințate întru nimic, încetară măsurile vexatorii și sătenii puteau să producă chiar peste trebuințele locale. De acest favor se bucură, unde și unde, industria forestieră și alimentară. Grație avantajilor ce le fură asigurate cetăților ardeleni și comunelor dela margini prin convențiile comerciale și pacea cu Turcii, articolele oieritului se produceau în cantități mari și aveau căutare până departe de locul de producere. Nu arareori se întindea comerțul cu unele produse de ale oierilor — amintim în special săul ce ieșea din teascurile mărginenilor — până la Cluj, Pesta și Viena.

Paralel cu dezvoltarea meșteșugurilor și a negoțului, natural că sporeau în bunăstare locuitorii acelor ținuturi, locuitori cari știau să prețuiască și învățătura, creiând și înzestrând din prisosurile ce li le dădea hărnicia și istețimea lor instituții de cultură.

Această epocă de înflorire a celor câteva meșteșuguri românești, durere, nu tinu mult. Sborul ce-și luă dintr'odată industria orășanească în lumea întreagă și care avu de urmare mărirea produc-

Portițe.

Cornurare.

Ploști.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Solniță.

Cuier.

țiunii în proporții necunoscute până atunci, reduse tot mai mult mișcarea economică-industrială dela sate. Marfa târgoveților, în o foarte mare măsură și fabricatele venite de peste oceane, inundară țara dela un capăt la celalalt și această concurență distruse încetul cu încetul industriile bășinașe.

În noua ordine a lucrurilor formele vechi de producțiune trebuiau acum adaptate împrejurărilor schimbate ori regenerate cu totul spre a servi țărânilor nouă mijloace de traiu și de câștig. Pentru asta însă nu se găsea chemarea și priceperea necesară, nici la săteni și nici la căpeteniile satești. Astfel țăranul lăsat în părăsire, începuse să apeleze tot mai mult la ajutorul meseriașilor de profesiune, măiestri cu școală orășenească, cari se îndepărtară, în tehnică și ornamentație, tot mai mult de stilurile tradiționale și introduseră forme de o extravaganță de neîngăduit.

Construcțiunile de piatră, arătoase și mândre, răsar pretutindeni acolo unde stăteau căsuțele de bârne și lut ale părinților, dar ele nu mai reoglindesc viața de cinste, de muncă și suferință a generațiilor de mucenici ai trecutului. Străvechile lăcașuri de închinare, pe care n'a avut cine să le oprească dela năruire, au pierit fără de urmă, multe au fost transformate ori înlocuite cu altele nouă, dar nu de meșteri satești, ci de cei formați după rânduile orășenești.

În casele și în preajma caselor noastre se îmbulzesc ca să ia locul admirabilelor mobile și unelte țărănești, fabricate de proveniență orășenească. Adevărat că unele din ele sunt de o execuție mai fină și sunt provăzute cu o sumedenie de nimicuri ornamentale, dar ele n'au nimic din ceea ce viază în sufletul poporului, din aceea ce face atât de mângăioase și dragi creațiunile vechei industrii și arte populare.

Inrăuirile industriei mari străine înseamnă un adevărat dezastru pentru industria casnică femeiască. Elemente de o bizarerie tehnică și coloristică execrabilă, materiale de construcție scumpe și de proastă calitate iau locul tezaurilor neîntrecute ale femeii române. Cu ele se duc, ca să nu mai revie, cele mai superbe mărturii de hărnicie și istețime românească, puterile cele dătătoare de viață și mândrie ale trecutului.

Și e mare, foarte mare această nenorocire.

Noi suntem un popor pe care ne-a ros de veacuri neagra sărăcie. Și dacă cu toate acestea ne-am păstrat ființa și n'am pierit în lupta pentru existență, e pentru că am avut pe lângă energia vitală extraordinară și desterități și aptitudini economice-industriale ca puține alte popoare.

Să ne gândim, că în ceea ce se numește cam în dispreț „industria plugarului” se cuprinde partea cea mai prețioasă a civilizației străbune, să luăm

în considerare că numai munca cea harnică a femeii, care a înzestrat toată casa cu podoabe și pe toți ai casei cu îmbrăcăminte, a scăpat neamul de pieire, că numai minunata și fermecătoarea ei artă a înfrumșețat viața și a îndulcit încâtva sufletul atât de îndurerat al Românului. Nouă celor de azi nu ne este permis deci, nici să uităm acest lucru, nici să-l nesocotim.

*

Dacă cuprindem deci într'o privire întreaga mișcare industrială a poporului român, ea ni se prezintă ca o muncă uriașă pentru satisfacerea nevoilor existenței. Și cu toate acestea remarcăm lipsa unei evoluții în viața noastră economică-industrială și regretăm că în unele direcții și pentru unele ramuri ale industriei naționale propășirea este cu totul neînsemnată.

Vieța noastră economică-industrială s'a depănat, mare parte din timp, în deșert. Metoadele și mijloacele de confecționare ale celor mai multe din articolele industriei noastre naționale sunt aceleași din vremea lui Negru și Dragoș-Vodă, — ele nu au înaintat cu un pas măcar. Să aduc un singur exemplu. Industria brânzei, care ar fi trebuit să devină în decursul timpului un secund izvor de câștig și îmbogățire națională, se practică și azi cu aceleași mijloace și metoade primitive ca în cel mai depărtat trecut. Cașul cel

bun și curat al Mărginenilor noștri, brânza care e scoasă din laptele cel mai gras ce-l dau ierburile suculente și dulci ale munților noștri, e adusă întâi la oraș și supusă aici la cele mai ciudate operații, ca să devie brânză „bună”. După ce s'a amestecat cu lapte de vacă și de capră de o foarte proastă calitate și a eșit astfel din teascurile fabricantului, ea se prevede cu etichete pretențioase și ajunge pe mesele bogaților de pe la orașe ca brânză-desert, cu de 7 ori prețul brânzei grase, dar rudimentar fabricate, a oierului nostru.

Am putea să facem răspunzători pe conducătorii de până acum ai poporului pentru marile neajunsuri ce au împiedecat până azi trecerea la o cultură mai intensivă a industriilor. Și încă ceva. Indolența factorilor de la sate și orașe față de problema propășirii economice-industriale mai poartă vina, că o bună parte a anului țăranul nu îndeplinește aproape nici o muncă productivă, așa că mulțime de energii stau nefolosite ori se risipesc în vânt sau pe nimicuri.

Cine cunoaște viața săteanului nostru știe cum se sleaște în munci istovitoare bietul țăran în timpul verii. El se scoală cu noaptea 'n cap și pleacă la câmp de multe ori fără nici o fărâmbă în straița de merinde, iar seara nici nu-și mai simte oasele de trudite ce sunt. Numai

Dumnezeu știe, cum poate s'o ducă într'o așa încordare și robotă toată draga de vară. Nici boala nu-l poate legă de pat, căci munca și câmpul nu vreau să știe: vitele în ogradă așteaptă de mâncare, țarina rămâne neogorită, brazda netăvălugită și cucuruzul îngălbinește copleșit de puieți.

Și iată-l pe acelaș martir al muncii fără de preget, că nu mai știe cum să-și alunge uritul ce-l copleșește în lunile de iarnă. Lăsat cu totul în părăsire de cei ce ar trebui să-l povățuiască și instrueze, el nu știe alta decât ori după cuptor la căldură, ori la cârciumă cu prietenii, ori la judecătorie cu vrăjmașii. Doar păduritul și hrănirea vitelor dacă mai aduce puțină variație în ceasurile-i de hoinăreală...

A fost un timp când conducătorii neamului ar fi putut face foarte mult pentru emanciparea câtorva dintre industriile noastre patriarhale sau pentru înprospătarea vieții înfloritoare a multora dintre vechile meșteșuguri românești. Ne întrebăm nedumeriți: În doi ani de stăpânire cu putere aproape discreționară, ce a oprit oare pe stăpânitorii noștri să facă a se ridica, la sate și orașe, o industrie românească mai de dai Doamne, să înlesnească celor capabili dintre Români câștigarea de capitaluri pentru a putea susține lupta cu concurența străini'or! Doar nu eră nevoie decât de niște simple consimțiri oficiale, zise *permise*,

pentru ca în scurtă vreme să răsară ca din pământ o clasă începătoare de meșteșugari și negustori înstăriți și îndemânateci.

Țara noastră, care a încărcat toată lumea venită din afară cu fel și fel de favoruri, n'a prea fost generoasă cu cei din neamul nostru. Pentru Români au fost ascunse acele bunătăți și numai străinii știau cum să dea de ele. Au răscolit puțin țărână de pe moșia „*alor noștri*” și acolo au găsit întotdeauna comori de bucurii și bogății fără de margini. Cu adevărat! I-a răsfațat buna și misericordioasa stăpânire românească cum n'ar fi putut să-i răsfețe niciodată stăpânirile lor de baștină, iar ei, acești străini alintăți, au crescut mari și mândri la soarele libertății românești, întinzând brațele lor multe după toate permisele și înfigându-și adânc în pământul țării rădăcinile sugătoare de vlagă românească.

Ceeace n'au înțeles și n'au făcut un rând de conducători, rămâne să facă alt rând de conducători, cei de azi și cei de mâine. Vieța cu trebuințele ei implacabile, nevoile grozave ale vremilor actuale, toate le strigă, le impun, ca o condiție ce nu îngăduie preget, să îndrepte și orienteze spre o vieță nouă țărâtimea română. În marea organizație a lumii un popor are numai atâta valoare, câtă reprezintă nu numai în ordinea morală, dar și în cea materială, agonisindu-și

cât mai bogate mijloace și cât mai mari bunuri pentru satisfacerea nevoilor vieții. De aceea, problema cea mai mare la noi Români e, după emanciparea politică, dezvoltarea economică-industrială.

Această dezvoltare urmează să se facă în linia întâi prin o bună instrucțiune industrială. Relativ la această instrucțiune, întrucât există, am avea de formulat câteva dorințe.

Școalele Industriale trebuie organizate, în ce privește metodele și programele lor, în spirit mai național românesc. Acele școale de meserii, în cari jurnalele de modă și cataloagele fabricilor străine sunt mai des consultate și utilizate decât izvoadele minunatei noastre arte și ale tradiției strămoșești, trebuie să se conformeze și ele acestei mari porunci a vremii: să trezească și cultive în tinerime o mai mare încredere în forțele vii ale neamului, o mai largă înțelegere a vieții industriale și a rosturilor ei, o mai vie simțire a valorii produselor și stilurilor românești.

Școalele industriale, așa cum sunt ele întocmite astăzi, nu prea țin seamă de nevoile reale ale vieții dela țară. Din ele nu ies țărani mai bine pregătiți pentru multele nevoi ale gospodăriilor lor sătești, ci mai ales profesioniști cu oarecare rafinerie orășenească. Ce-ar fi de făcut deci, pentru de a nu mai zăbovi acțiunea de or-

ganizare industrială și pentru de a putea împărtași poporului dela țară cât mai neîntârziat cunoștințele de care are absolută nevoie?

Pentru aceasta propun următoarea modalitate: 5—10 feciori și tot atâtea fete din satele noastre românești să fie trimiși, cu merinde pe câteva săptămâni, la cursuri ce s'ar organiza an de an în vreuna din școalele de meserii, ferme model sau pepiniere de ale statului. Acolo ar petrece câteva săptămâni de iarnă, învățând nu numai agronomie rațională, dar și vreun meșteșug oarecare, potrivit cu condițiile și nevoile regiunii respective și ale locuitorilor ei, meșteșug pe care l-ar practica apoi la ei acasă și pe care în timpul cel mai scurt l-ar învăța dela ei și ceilalți oameni din sat.

Lucrarea trebuie începută prin atragerea celor mai deștepți și mai inimoși tineri. Pentru aceasta nu se cer nici legi, nici amenințări, nici cheltueli extraordinare; țăranii noștri, râvnitori de propășire și îmbogățire, vor asculta cu dragă inimă glasul ce-i va chema la această acțiune de emancipare.

Când invităm statul și societatea să-și facă și această datorie către neamul nostru atât de păraginit sub raportul producției industriale, ne grăbim îndată să facem o rezervă. Nu orice dascăl și orice meșter să aibă dreptul de a se atinge de chestia organizării și regenerării industriei și

artei țărănești. Trebuie să cerem ca această operă să o săvârșească buni cunoscători ai naturei, ai artei și ai caracterului poporului și ai patriei străbune, oameni cari să dovedească pricepere în alegerea meșteșugurilor și gust în aplicarea elementelor ornamentale. De altă parte nici poporul să nu fie lăsat să încetățenească la voia întâmplării și fără criterii sănătoase orice industriei sau produse de artă. Ar însemna, admitând acest lucru, să-l condamnăm la o vecinică neorânduială sau să-l expunem la deziluzii și pagube considerabile.

Dar apoi concurența străină a marei industrie...? În contra ei micii producători dela sate se vor apăra prin cooperatie. Tovărășiile pentru cumpărare în comun vor fi în stare să aprovizioneze pe țărani cu materii prime și instrumente ieftine, prin ceeace vor promova în mare măsură prosperitatea meșteșugurilor țărănești. Neapărat, mișcării cooperative ce se va iniția, trebuie să i se asigure toate avantajile legale și să fie susținută de propagatori serioși și vrednici de toată încrederea. Să se înființeze în cât mai multe locuri bănci rurale, după sistemul scoțian, cari să ajute pe țăran a-și activa și perfecționa munca economică-industrială, iar pentru întreprinderi mai mari industriale, pentru exploatare și construcțiuni, băncile se pot sindicaliza în asociații cu capitaluri fixe.

Incheiem cu dorința, ca epoca de după războiul, care a liberat și întregit neamul, să aducă tot mai multă dreptate pentru clasa muncitoare, să însemne un mare pas spre o mai dreaptă așezare a vieții economice-industriale în lăuntrul statului.

Când țăranul român va fi început să producă nu numai minimul de care are absolută nevoie, ci va râvni succese economice-industriale mai mari și deci și o producțiune tot mai mare, când pe tulpina vechilor industrii vom fi reușit să altoim fecund tehnice mai nouă și mai rentabile, când îl vom fi deprins pe țăran la o cultură intensivă și îl vom fi ajutat să inunde piața cu tot felul de produse de ale industriei lui țărănești, — atunci și numai atunci ne vom putea felicita că ne-am făcut deplin datoria față de dânsul.

Victor Păcală.

Temeiul înțelepciunii e temerea de Dumnezeu; deci teme-te de Dumnezeu. Ascultă de mai marii tăi și supune-te legilor; căci capul plecat sabia nu-l taie.

*

Intâiu teme-te de Dumnezeu și al doilea teme-te de cel ce nu se teme de Dumnezeu. Căci pe Dumnezeu cel ce 'njură, nici de tine nu se 'ndură. Iar necredinciosul totdeauna dă peste nelegiuit: toată fiara își are lupul ei.

Sfaturi medicale.

1. O locuință bine construită și bine îngrijită ne ferește de boale și ne lungeste viața; pentru aceasta :

Feriți-vă de a locui în bordeie, în case întunecoase cu camere strâmte, umede și cu ferestre mici, ce au în loc de geamuri de sticlă, ochiuri de hârtie sau piei de animale.

Clădiți-vă case cu fața la soare și în locuri bune, din cărămidă, cu camere înalte, largi, cu podele de scânduri și cu ferestre mari, care să se poată deschide tot timpul.

Nu vă îngrămădiți în camera cea mai mică și mai întunecoasă, locuiți totdeauna camera cea mai mare și mai luminoasă.

Așezați-vă cu îngrijire lucrurile în camerele voastre.

Nu gătiți niciodată mâncarea în camera voastră de locuit.

Deschideți ferestrele cel puțin de 2 ori pe zi (iarna ca și vara) pentru înlocuirea aerului otrăvit dinăuntru cu cel proaspăt din afară.

Văruiți-vă camerele și casele cât se poate de des.

Măturați-vă zilnic și cu ferestrele deschise locuința voastră, cu o mătură umedă, căci mătura uscată face praf, care înghițit este vătămător sănătății.

Ștergeți deasemenea praful și pânzele de paianjeni. Nu lăsați cârpe sau alte lucruri murdare în casă.

Nu periați nici nu scuturați hainele sau țoalele în camera de locuit.

Nu locuiți cu animalele în cameră.

Țineți mâncărurile și alimentele în dulapuri închise, care trebuiesc spălate din timp în timp cu apă fiartă.

Acoperiți-vă vasele cu mâncare cu capace pentru a nu lăsa să între praful și insectele.

Ingrijiiți-vă ca patul vostru să aibă saltele, perne și țoale, toate îmbrăcate cu rufe curate.

Ingrijiiți curtea voastră, strângând într'un loc retras gunoiul și bălegarul. Țineți-vă grajdurile de vite, depărtate de case și curate.

Construiți latrine de cărămidă, departe de fântâni și curățiți-le cât se poate mai des.

Sădiți pomi roditori pe lângă casă. Ei vă dau pe lângă fructe, umbră, răcoare și aer proaspăt.

*

2. *O hrană bună ne ține sănătatea și ne face tari și rezistenți la boală; deci:*

Nu vă mulțumiți a da stomacului vostru hrană puțină și rău gătită sau stricată. Nu faceți economie mâncând săracăcios.

Hrăniți-vă cu cumpătare, dar cu mâncări ce dau putere, ca pâinea, carnea, laptele și legumele.

Învățați să gătiți mâncările voastre. Fierbeți sau frigeți bine aceste mâncări, căci prin mâncarea alimentelor rău fierte sau preparate se pot căpăta multe boale.

Mâncările de post sunt bune, când sunt variate, bine preparate și îndestulitoare. Nu vă mulțumiți deci a mânca numai mămăligă cu ceapă sau varză acră, ci mâncați fasole, linte, mazare, cartofi ș. a., gătite cu ulei, precum și pâine de grâu sau de secară. Feriți-vă de porumbul în-cins, stricat și mucigăit, iar mămăliga făcută din făină de porumb bun, fierbeți-o mult în cazan și mâncați-o proaspătă.

Nu vindeți toate bucatele voastre pentru a avea bani, cu care să îmbogățiți cârciumarii. Vindeți numai ceeace vă prisosește, iar banii luați nu-i întrebuințați pentru băutură; numai astfel veți goni boalele și mai ales beția, care face rușinea voastră și a familiei voastre.

Țineți socoteală în umplerea stomacului vostru cu mâncări și nu-l încărcăți în diferite ocaziuni și serbări (botezuri, nunți, pomeni). Orice încărcare mai mare îi aduce mai târziu boli, cari se vindecă cu greu, sau nu se vindecă de loc. Mestecați bine alimentele înainte de a le înghiți. Feriți-vă de a bea des beuturi ce conțin spirt sau alcool, ca țuică, vin, bere ș. a.. Ele vă amețesc, vă tulbură capul și vă întunecă mintea.

Beți totdeauna apă bună dela izvoare sau din fântâni, construite în beton, bine acoperite, bine împrejmuite și cu jghiab de vite în afara împrejmuirii și departe de locurile cu gunoaie, latrine sau cimitire. Sleți fântânile voastre, cel puțin de două ori pe an. Vărulți ghizdurile, jghiaburile și împrejmuirea. Astupați bălțile din jurul fântânilor cu prundiș sau nisip.

Nu băgați vasele din casă în gălețile dela fântâni, deasemenea nu limpeziți rufele, nu albiți pânzăturile, nu spălați Țoalele, lămurile, sau vasele în găleți sau lângă fântână. Nu adăpați vitele din acele găleți. Dacă sunteți nevoiți să beți apă din râuri, din bălți sau fântâni rele, fierbeți-o înainte și lăsați să se răcească.

Nu beți cu toții din acelaș vas.

*

3. *O îmbrăcămintă bună și curată pusă pe un corp ținut curat, îl păzește de boale; deci:*

Nu umblați desbrăcați, cu hainele rupte sau desculți cu picioarele goale, căci puteți răci și răceala vă aduce boale.

Imbrăcați-vă și încălțați-vă bine și curat.

Orice haină sau încălțăminte, ce se murdărește, trebuie curățită și spălată; iar dacă se rupe trebuie cârpită.

Purtați căciulă și cojoc numai iarna.

Schimbați cămașa voastră în fiecare săptămână.

mână, iar vara la muncă, când corpul vostru înădușește mult și prinde mai cu înlesnire praful și murdăriile, schimbați-vă și mai des.

Schimbați deasemenea, cel puțin odată pe lună, rufele voastre de pat.

Purtați fiecare batiste în buzunar și întrebuințați-le pentru nas. Nu vă ștergeți cu ele pe față după ce v'ați spălat, ci ștergeți-vă cu un servet curat. Umblați tunși sau pleptenați, rași și cu unghiile tăiate.

Țineți-vă totdeauna corpul curat prin spălarea pielei cu apă caldă și săpun, cel puțin odată pe săptămână. Mânile și fața spălați-o în fiecare dimineață la sculare și seara la culcare, iar capul în fiecare săptămână cu leșie și săpun. Spălați-vă picioarele de mai multeori pe săptămână, mai ales acei cari înădușesc mult.

Nu faceți băi în bălți, eleșteuri sau lacuri murdare.

Fiecare casă să-și aibă baia și albia sa. Nu le împrumutați la ceice nu-i cunoașteți că sunt sănătoși. Deasemenea nu împrumutați rufele voastre, hainele voastre ș. a., sau dacă le-ați împrumutat, spălați-le și curățiți-le când le puneți pe voi.

Când găzduiți pe cineva și-l culcați în patul vostru, curățiți acest pat și schimbați rufele de pe el, la plecarea oaspetelui.

Când vă îmbolnăviți sau se ivește vre-o boală

în casa voastră, chemați numai decât pe medic. Nu lăsați ca boala să se înrăutățească mai mult. Nu vă lăsați conduși de erezuri, de credințe false, nici nu chinuiți corpul vostru cu leacuri ce vi le dau femei (babe), care nu sunt cunoscătoare de boale.

Supuneți-vă cu încredere, cu dragoste, cu bunăvoință și din toată inima la măsurile luate de medic, căci numai așa veți putea înfruntă boala și recâștiga sănătatea.

*

Urmăți sfaturile medicale ce vi se dau. Îndepliniți-le, căci numai astfel veți înlătura toate boalele cele mai grele, dar mai ales acele ce se pot naște prin traiul rău în locuințe (junghieturile de încheieturi, oftica, lipsa de sânge ș. a.): Prin necurătenia corpului (răia, bubele, bolile de ochi ș. a.), prin nemâncare, sau mâncare rea și neîdestulătoare (slăbiciune, pelagră sau pârlă, boale de stomac ș. a.); în sfârșit prin reaua îmbrăcăminte (răceală la carue și oase, aprindere de plumâni ș. a.) și veți da corpului vostru sănătatea, de care are nevoie în munca de toate zilele.

Dr. George Preda. — Sibiu

Nu te adună cu proști și cu nerozi, ca să nu-ți zică cineva: s'a strâns rânced lângă muced, și ca să nu te mânânce porcii, dacă te-l amestecă în tărâțe.

Snoave.

Mare fierbere și ciorovăială între Țigani. Iși mărită Cula Cocoșel fata cea mai mare, pe Lina. Cel mai vestit cărămidar din jur se îmbiase de naș. Se fac pregătiri mari. Intreagă țigăniea e mobilizată, căci Cocoșel a chemat la ospăț pe toți fruntașii satului.

Femeile strâng din sat, atât pe furate cât pe imprumutate: blide, oale goale, cratițe crepate, linguri devocate, furculițe știrbate și alte scule trebuincioase.

Vine ziua ospățului. Tot norodul țigănesc e în haină de sărbătoare cu răsufătoare.

Fruntașii satului: preot, învățător, notar și primar îi dau cinstea lui Cocoșel, prezentându-se la ospăț.

Părintelui i se dă locul de cinste, în fruntea mesei, lângă naș.

Bucătăreasa, roșie ca un rac fierț, aduce mâncările una după alta.

La ciorbă, oaspeților, li se ajung lingurile, dar la riptură, numai unde și unde, câte o furculiță, ca de mărturie. Părintele trebuiă să mănânce dintr'o farfurie cu nașul. Asta n'ar fi fost așa lucru mare, dar amândoi aveau numai o furculiță. Nașul îmbie furculița părintelui, acesta nașului, zicându-i

— „Nașului i se cuvine cinstea!”

— „Ba nu, părintele, ia dumneata furcuța, că mie nu mi-e greață, să iau cu mâna, de unde ieși dumneata cu furcuța”, — zise nașul, împlântând cele cinci ghiare în unsoarea, în care eră înecate două picioare de gâscă.

*

Despărțire duioasă. Hențebențe Pișta, nu vrea să rămână în țara Valahilor, cere permis să treacă Tisa în Ungaria.

Dupăce se vede cu toate actele de drum în regulă, merge la vecinul său Ionuț și-și ia rămas bun :

— „Ionuť szomszédom, noi avut bine la olalte, ține la mine în emlékezet (nu mă uită).

— „Te țin vecine, te țin și nu-mi voiui uită nici-odată de 'ntreg neamul tău“, răspunde Românul.

— „Oh, cât pare la minye de bine. Acum zic visszont látásra (la revedere).

— „Peste-o mie de ani vecine în Budapesta“, zice Românul.

*

Rușinea Ungurului. Se nimeresc pe un drum, într-o lungă călătorie: un Român, un Sas și un Ungur. Românul purtă în picioare opinci, Sasul cisme mari, cât sacii de largi, iar Ungurul cisme strâmte, strânse pe picior și cu pinteni la călcăie.

Eră zi de vară. Căldura se întepia tot mai mult. Oamenii noștri găfăiau de năduf și-și ștergeau fața de sudori cu mâneca cămeșii. Ca să-și mai uite de oboseală, Sasul și Ungurul începură a-i batjocori pe Român:

— „Moi Române, ți-se topește slânina pe șoric“, (opincile Românului erau din piele de porc).

— „Las' să se topească“, răspunde Românul, „de abia veți avea cu ce vă unge voi cismele, când vă vor strânge“.

— „Moi Romunu, noi la oraș rușine cu tine, cum iese în bocskori“, spune îngâmfat Ungurul.

— „Nu-i nimica jupâne“, făcù Românul, „voi veți merge în treaba voastră, eu mi-oiu vedeă de ale mele“.

Merg ei, merg, cât tăcând, cât batjocorindu-se.

Căldura creșteă, drumul pare că se lungeă, iar drumetii găfăiau pe întrecute.

Dela o vreme, Ungurul începù să schiopăteze.

I se uscaser cismele pe picioare, că i le făcură tot rană. Ne mai putând răbdă durerea, se desculță. Iși luă cismele în spate și hai mai departe la drum.

Românul râdea pe sub mustăți.

Nu merg mult și Sasul începe a se clătina în mers. Abia-și mai putea târi povara din picioare.

Se desculță și Sasul, luându-și cioboatele în spate.

Românul nici habar n'avea. Opincile erau ușoare și legate larg pe picior, cum se potrivește la drum.

Sasul și Ungurul nu mai ziceau nimic. Românului i se clătina coșul pieptului de răs.

Când ajung în capul orașului, Românul se oprește și se așează sub un teiu la odihnă. Sasul și Ungurul se bucură, crezând că și Românul se desculță.

— „Așa, așa, Hioane, desculță-te că e mai bine“, zise Sasul,

— „Ba, nu mă desculț, vecine“, răspunde Ion, „aștept numai să vă duceți, ca să nu vă fie rușine cu mine“,

— „Noa, che nu rușine, Pista numai glumit la tine“.

— „Dacă nu vi-e rușine vouă cu mine, mi-e rușine mie cu voi. Incălțați-vă c'apoi viu“.

Se încalță Sasul și Ungurul și pornesc toți trei prin oraș. Românul pășea țanțoș și răzându-i barba, iar Sasul și Ungurul se strâmbau din picioare, de credeai că calcă pe ace.

În ziua aceea Ungurul și-a cumpărat opinci, iar Sasul a plătit cinci zloți, de l-a adus o căruță acasă.

*

Ce ție nu-ți place. La o adunare poporală, în toiul luptelor electorale, un țăran cu stare strigă cât îl luă gura: „Jos cu domnii!“ La câteva săptămâni, țăranul vine la învățătorul satului rugându-l să-i deie un sfat, unde să-și trimeată copilul la învățătură, că vezi Doamne, a cetit și el în gazete, cum țara are lipsă mare de oameni învățați.

Învățătorul îi dă sfatul cerut și-l îndrumă pe calea cea bună. Omul mulțumește și dă să plece. Învățătorul însă îl oprește și-i zice :

— „Bade Ioane ! Eu ți-am arătat drumul, pe care copilul d-tale va ajunge la domnie, dar te rog să-mi dai și dumneata sfatul cum să fac să ajungă copilul meu țăran cu starea dumnitale.

— „Da de-ce să-l faci dumneata țăran, când de aceștia sunt destui și când neamul are lipsă de oameni în-vățați ?“ întrebă țăranul.

— „Ca să poată strigă și el odată : „Jos cu domnii !“ răspunde învățătorul.

Țăranul pricepând înțepătura, s'a rugat de iertare.

„Petro!“.

Casa domnitoare română.

Maiestatea Sa Ferdinand, Rege al României, născut la Sigmaringen la 11/24 August 1865

Maiestatea Sa Maria, Regina României, princesă de Britania mare și Irlanda, născ. la 16/29 Octomvrie 1875.

Copiii Majestăților Lor:

1. Principele *Carol*, născut în castelul Peleş (Sinaia) la 3 Octomvrie n. 1893.
2. Princesa *Elisaveta*, născută în castelul Peleş (Sinaia) la 29 Septemvrie n. 1894
3. Princesa *Mărioara*, născ. în Gotha la 27 Decemvrie 1899.
4. Principele *Nicolae*, născut în castelul Peleş (Sinaia) la 5 August n. 1903.
5. Princesa *Ileana*, năc. în București la 23 Decemvrie n. 1908.
6. † Principele *Mircea*, născ. în București la 21 Decemvrie n. 1912 răp. acolo la 2 Noemvrie n. 1916.

Afaceri de poștă.

Cu începere din 15 Octombrie 1920.

Taxele sunt socotite în bani.

- 1. Scrisori,¹⁾** greutate: scrisori private simple 250 gr., recomandate nelimitat

	până la 20 gr.	de fiecare alte 20 gr.
<i>Circulația locală</i>	30 bani	25 bani
<i>În țară</i>	30 "	25 "
<i>În străinătate</i>	25 "	15 "

Taxele pentru străinătate deocamdată nu sunt fixate definitiv.

Numele și locuința trimițătorului sînt a se scrie corect și ușor de citit pe partea din dos a plicului.

- 2. Cărți postale,¹⁾** formatul cel puțin 7×10, cel mult 9×14 cm

În țară și în străinătate 20 bani.

Cărți postale pentru comande de cărți (nu este permisă altă comunicare).

În țară și în străinătate 10 bani.

- 3. Imprimare¹⁾** (tipărituri) până la 2 kgr.

După greutate până la 50 gr., fiecare 50 gr. următoare:

<i>În țară</i>	10 bani	10 bani
<i>În străinătate</i>	5 "	5 "

Ca imprimare se pot trimite: hîrtii tipărite ori litografiate de orice fel, apoi fotografii, corecturi cu manuscrisele aparținătoare și observările referitoare la tipar, scrise cu mîna; la cărți se poate alătură și contul și este admisă și inducerea unei dedicații. La prețuri curente (cataloge) și circulare se mai pot adăuga în scris pre-

¹⁾ Pe lângă taxa de porto se mai plătește și *timbru de ajutor* (vezi sub Nr. 10, pagina 201).

țurile, condițiunile de comandă și de plată și numele agentului voiajor. Impachetarea se face sub bandă sau învălitoare deschisă. Alte comunicări nu pot cuprinde imprimatele. Formatul: în nici o direcție să nu treacă peste 45 cm, în suluri 75×10 cm.

4. Hârtii de afaceri până la 2 kgr.

In țară . până la 100 gr. 50 bani de fec. alte 50 gr. 25 bani

In străinătate „ „ 50 „ 25 „ „ „ 50 „ 25 „

Hârtii de afaceri se consideră: scrisori, documente, care nu au caracterul unei corespondențe, ca de pildă acte de proces, documente și copiile acestora, scrisori de transport, conturi, hârtii de afaceri ale societăților de asigurare, partituri scrise, manuscrise care se trimit singura. Embajajul (pachetarea) ca la imprimate. Lungimea nu poate trece peste 45 cm.

5. Probe de mărfuri până la 350 gr.

In țară . până la 100 gr. 50 bani de fec. alte 50 gr. 10 bani

In străinătate „ „ 50 „ 10 „ „ „ 50 „ 10 „

Probele de mărfuri nu e iertat să aibă preț de cumpărare și trebuie să se cunoască cuprinsul ca probă cu înlesnire. Lângă adresă este de a mai nota „mostră“ sau „probă“. Numele mărfii, numărul și prețul se poate indica, nu și altă împărțire în scris. Impachetarea are de a se face prin fâșie (bandă), cuvertă, săculeț sau lădiță, cari nu e permis să fie închise ori sigilate. Format: 30×20×10 cm., în suluri 30×15.

Expediția probelor de mărfuri nu poate cuprinde mai mult de 350 gr.

6. Taxe speciale:

a) Recomandarea. 1 Lcu

Recomandat se pot trimite: epistole, cărți postale, imprimate și mostre, afară de trimiteri cu adrese în

limbi secrete, cifrate, ori adrese scrise cu creionul. Creionul de cerneală este admis la scrierea adresei. Termenul de reclamare încheiază în țară după un an. Scrisori recomandate, francate în ordine, pot fi date de dreptul în cutiile de scrisori. Recipisele se pot cere ulterior. La astfel de scrisori adresa trimițătorului trebuie indicată în capul plicului.

Picuri transparente nu sunt admise la scrisori recomandate.

b) Recipise retur 1 Leu

c) Scrisori de reclamare 1 „

Scrisori de reclamare se dau pentru trimiteri recomandate, cari n'au sosit la locul destinațiunii; pentru străinătate trebuie să se prezenteze dela trimițător un duplicat exact al adresei. Pentru recipisele retur nesosite se trimite o scrisoare de reclamare gratis dacă reclamația se face la oficiul de expediare.

d) Trimiteri expres, deocamdată nu se admit.

7. Scrisori cu valori (epistole cu bani), cutii cu prețioase scrisori rambursate și cecuri, deocamdată nu se primesc.

8. Mandate postale până la 1000 Lei se pot trimite deocamdată numai în cuprinsul țării:

până la	25 Lei	50 bani
" "	50 "	1 Leu
" "	75 "	1 Leu 50 bani
" "	100 "	2 Lei
" "	200 "	3 "
" "	300 "	4 "
" "	400 "	5 "
" "	500 "	6 "

pentru fiecare 100 Lei următorii câte 1 Leu.

Blancheta (mandatul postal) costă 25 bani.

Trimițătorul are de a indica cât mai lămurit pe blancheta tipărită suma asemnată în Lei (prin cifre și litere,

banii numai în cifre), mai departe adresa cât mai exactă a primitorului și locul de destinație.

Pe cuponul mandatului, cât ține cenzura, nu este permis a scrie nimic afară de adresa trimitătorului și suma trimisă (numai în cifre).

9. Pachete postale deomcamdată nu se pot trimite.

Până la alte dispozițiuni se pot trimite numai pachete cu cărți de școală.

Taxa până la 20 kgr. pentru fiecare kgr. câte 1 Leu.

Fracțiuni de kgr. se iau ca kgr. întreg.

Pachetele trebuie predate la postă fără indicarea valorii conținutului, dar pot fi rambursate.

Biletul de expediție costă 25 bani.

10. Timbru de ajutor. Afară de taxele de postă arătate mai sus se mai plătește un *timbru de ajutor* și anume:

1. Timbru de ajutor de 5 *bani* pentru scrisori simple, recomandate și scrisori de valori cum și pentru cărțile postale afară de cărți e postale locale

2. Timbru de ajutor de 10 *bani* se pune pe scrisorile de expediție, avizuri de pachete din țară și din străinătate, apoi pe toate actele și documentele obligate a fi timbrate (chitanțe, facturi, conturi etc.).

Pentru scrisori și alte expediții, postale, ce nu sunt prevăzute cu *timbru de ajutor*, se va încasa taxa dublă dela primitor.

11. Tarifa pentru telegrame.

Cuvântul în Lei

<i>In țară</i>	— 25
<i>In Germania</i> (peste Polonia sau Cehoslovacia) . . .	1.75
<i>In Germania</i> (peste Ungaria și Austria)	2.24
<i>In Germania</i> (peste Iugoslavia)	1.54

	Cuvântul în Lei
<i>In Cehoslovacia</i>	1.26
<i>In Austria</i>	1.75
<i>In Bulgaria</i>	1.05
<i>In Iugoslavia</i>	1.26

Afară de taxele de poştă, telegrafe şi telefon obişnuite se mai plăteşte o taxă suplimentară (în loc de *timbru de ajutor*) în bani:

1. Câte 10 bani pentru fiecare telegramă în ţară.
2. Câte 20 bani pentru fiecare telegramă cu răspuns plătit.

3. Câte 20 bani pentru fiecare telegramă în străinătate.

4. Câte 10 bani pentru avizuri telefonice.

Aceste taxe vor fi chitate separat în recipise.

Dela 4 ore seara până la 7 ore dimineaţa cum şi în zile de Duminică şi sărbătoare se admit numai telegrame urgente = D = Cluj / Central University Library Cluj

Trimiţătorul are să scrie orice îndrumări sau alte dispoziţiuni speciale, ce să refer la transmiterea sau înmanuarea telegramei. Semnele convenţionale pentru dispoziţii speciale sunt următoarele:

= D = telegrame urgente plătesc taxa întreită.

= R P x = răspuns plătit pentru 10 cuvinte. Numărul cuvintelor plătite, care e nouă ginit, trebuie dat.

= R P D x = răspuns plătit urgent.

= T C = telegrame colationate, garantează sosirea corectă a telegramei, 1/2 taxă.

= F S = a trimite după adresat. Taxa o plăteşte adresatul.

= X P = taxa curierului plătită. Deocamdată neadmisă.

= Post = telegrame, care merg la un loc fără birou telegrafic, deci trebuie trimise adresatului cu posta de scrisori.

= P R = ca = Post = dară recomandat. Interiorul ţării 1 Lei.

= T M x = Telegramă cu mai multe adrese în aceeaşi localitate. Taxa pentru a 2-a şi adresele următoare până la 100 de cuvinte încă nu e stabilită.

= P C = expeditorul vine înştiinţat despre trimiterea telegramei.

= P C D = înştiinţare urgentă despre trimiterea telegramei.

- = P C P = înștiințare despre trimiterea telegramei prin postă.
- = ouvert = telegramă ce se va înmănușă deschisă.
- = M P = telegramă primită la mâna proprie.
- = Jour = să înmănușă numai peste zi.
- = nuit = să înmănușă și peste noapte.
- = T R = rămâne în biroul telegrafic.
- = G P = rămâne la postă.
- = G P R = rămâne în postă recomandat 1 Leu.
- = Telefon = adresatul vine înștiințat prin telefon. Deocamdată nu este admisă.

Fiecare telegramă trebuie scrisă, să se poată citi ușor, nu-i iertat să conțină corecturi și ștergeri. Adresa trebuie să fie exactă, ca să se poată înmănușă telegrama fără nici o piedică. Mai înainte de toate numele, apoi starea sau locuința și la urmă locul conform registrului oficios al numelor.

Tot ceea ce expeditorul scrie în originalul depeșei sale de expediat cu excepțiunea căii de transport, și a adresei sale exacte, care trebuie să o indice, se numără la socotirea taxei. Punctele, virgulele etc. să socotesc de câte un cuvânt dacă se cere să fie puse în telegramă.

Taxa telegramelor se socotește după cuvinte. Un cuvânt în comunicația europeană nu poate cuprinde mai mult de 15 litere resp. 5 cifre, privesc se socotesc drept un cuvânt.

Prescurtarea cuvintelor contra obiceiului limbei, afară de numirile țărilor, localităților și ale drumurilor, nu e admisibilă. — Semnele, care se întrebuințază pentru semnarea numărului casei d. e. 33a să socotesc ca un cuvânt.

Numerii scriși în cifre se socotesc de atâtea cuvinte, câte grupe de 5 cifre conțin. Litere sau cifre singure să socotesc de câte un cuvânt.

Din locurile, unde nu se află stațiuni telegrafice se pot trimite telegramele prin postă la stațiunea telegrafică cea mai apropiată și taxele după tarif sunt a se lipi în timbre pe înscrisul original al telegramei.

Taxele telegrafice sunt a se solvi la expediare în bani gata. Blanchetele oficioase pentru expediarea telegramei costă 10 bani.

Despre telegramele expediate și taxele plătite pentru acelea se dă la cerere o adeverință.

„ROMÂNIA“

societate anonimă Transilvăneană de asigurări
(Fosta Banca Generală de Asigurare)

SIBIU, Edificiul „Albina“

:- Capital societar 1,200.000 C

Fonduri de rezervă 2,500.000 C

„ROMÂNIA“ este prima și singura societate de asigurare românească din Transilvania și părțile ungurene, fondată de băncile românești de sub egida „Solidarității“

Primește asigurări contra
daunelor de incendiu și
:- furt prin efracție :-

Contractează ASIGURĂRI DE VIEAȚĂ în toate combinațiunile uzitate precum: CAZ DE MOARTE, SUPRAVIEȚUIRE, ZESTRE și RENTE în cele mai avantajoase condițiuni. Mijlocește asigurări:- rile contra daunelor de grindină :-

Lămuriri se dau îndată la cerere în Sibiu la sediul societății sau la agențiile principale din ARAD, BRAȘOV, CLUJ, LUGOJ și ORADEA - MARE

*Recomandăm cetitorilor noștri cea
mai veche și asortată prăvălie
românească din*

Piața mică a Sibiului Nr. 14

„La Gligor“

Proprietar:

TEODOR DOBOIU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Croitoria modernă

I. Petrașcu

Sibiiu, Strada Cîsnădiei 30

execută tot soiul de lucrări
din branșa croitorească. -
Serviciu prompt și elegant.
Se află și stofe de reve-
renzi și de haine cu pre-
:: :: țuri convenabile. :: ::

Banca Centrală

pentru industrie și comerț, societate pe acții

Cluj, Str. Regina Maria 6

Filiala Sibiu

STRADA CÎSNĂDIEI Nr. 7, ETAJ II.

Capitalul societar urcat la: **C. 100,000.000.**

Primește depuneri spre fructificare

și bonifică începând cu 1 Iulie a. c.:

în Cont-curent $3\frac{1}{2}\%$ Netto

pe libel de depunere $4\frac{1}{2}\%$ „

== conform condițiilor în vigoare. ==

Cumpără și vinde efectiv

Mărci, Dollari, Lire ital., Franci

== precum și alte valute. ==

Importează și exportează

tot felul de mărfuri, produse economice și industriale.

Reface, naționalizează și întemeiază

tot felul de întreprinderi industriale de

== prima importanță. ==

ORGANIZEAZĂ și INDRUMĂ

desvoltarea vieții noastre economice-comerciale
și financiare în o alvie sănătoasă și națională.

Banca Centrală

pentru industrie și comerț, societate pe acții

precum și filialele aceleia formează piatra fundamentală a vieții
noastre economice-comerciale și financiare moderne, — după

deschiderea milenară, — deci merita și trebuie sprijinită din
partea tuturor românilor de bine.

Atelierul de tâmplărie și măsurie

George Baci

Sibiiu, Strada Șaguna Nr. 27

execută la comandă tot felul
de lucrări în branșa aceasta,

:-: **solid și ieftin.** :-:

Legătoria de cărți
Francisc Neuzil
Sibiiu, Str. Franciscanilor

 execută prompt, solid, ieftin
și elegant tot soiul de lu-
crări în branșa aceasta. :-:
Posedă și fabrică de re-
:-: gistre și papetărie. :-:

„PEATRA“

bancă economică-comercială și de credit, societate pe acții în Sibiiu.

Vinde în detal și angro tot soiul de articlii, coloniale, manufactură, cereale etc. etc. la centrala din Sibiu, Strada Sporer 28, precum și la sucursalele din comunele Noul săsăsc, Cașolț, Brad, Rehău etc. cu prețuri convenabile. :: Primește depuneri spre fructificare fără termen de abdicere cu 5%, cu abdicere de 6% până la altă dispoziție :: Darea o plătește institutul. ::

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Farmacia „La crucea de aur“

H. HERZBERG

SIBIIU, Str. Turnului 18

Mare asortiment de specialități din streinătate și din țară, materiale de bandajuri, articole de gumă și cauciuc, articole cosmetice, parfume și toate articolele medicale pentru cura boalelor.

Laboratoriul cosmetic „STELLA“.

„STELLA“ cremă, săpunuri și pudră. - Diverse preparate pentru nutremântul vitelor și pentru desinfectare etc.

BANCA CHRISSOVELONI

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ

Centrala :
București
Str. Lipșani 17

Sucursala
SIBIU
Str. Cîsnădiei 30

Capital societății:
100 milioane
Lei

Schimbă cecuri și asemnate americane

face atent pe Români americani din Transilvania să se folosească de legăturile noastre cu Băncile Americane cerând asemnarea banilor prin **Banca Chrissoveloni, Sucursala Sibiu.**

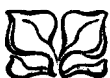
Primește **depuneri spre fructificare.** Face **asemnări** și primește **incassare** pe piețele mai însemnate ale țării.

Finansează întreprinderi industriale și comerciale.

Cumpără monezi: dollari, mărci etc. Face toate transacțiunile de bancă pe lângă condițiunile cele mai avantajoase.

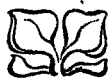
Directorul sucursalei: **Anastasiu Boiu.**

Croitorie anglo-franceză

pentru dame

de prima calitate

George Rummel

salon de mode

Sibiiu, Strada Honterus Nr. 5

Se efectuează:

La secția engleză:

Costume de mătăasă

Costume pentru stradă

**Mantii pentru serată
și de stradă**

Raglanuri, Cynomo

**Costume sportive și
pentru călărit**

La secția franceză:

**Toalete de stradă și
serată**

**Robe de vizită și
societate**

**Mantii, haine de
mireasă**

**Bluse, juponuri
de toate felurile**

**Hainele de doliu se efectuează în decurs
de 24 ore. :: Pentru dame din afară
se fac la o așteptare de 6 ore 2 probe**

Modernizările se efectuează repede

Banca de scont a României București

**: Sucursala Sibiu :
Strada Cîsnădiei Nr. 49**

Capital deplin vărsat Lei 80,000.000

**Face împrumuturi în cont crt.
simplu cu gajari și cambial.**

Primește depuneri spre fructificare

bonificând dobândă de 4—5 % conform

:: :: condițiunilor în vigoare. :: ::

**Cumpără și vinde efectiv tot felul de
monede streine: mărci, dolari, lire ita-
liene, franci etc.**

Tratează și vinde orice fel de mărfuri,
textile, coloniale, cereale, vinuri etc.

Emite acreditive și cecuri în întreaga
:-: Românie, cum și în streinătate :-:

Prin o organizare specială poate da
oricând și oricui informațiunile dorite
în chestiunile economice și financiare
cerute.

Atelier de pictură de firme moderne

Nicolae Tălmăceanu

Sibiiu, Strada Măcelarilor Nr. 30

Execută prompt
și solid tot felul
de pictură de
firmе pe sticlă,
tinichea și lemn.

Lustruire de
:: mobile. ::
coloritură
edificiială și
:: binale. ::

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Cea mai veche prăvălie
românească din Sibiiu
Piața mică Nr. 13*

Aurel Popescu

*mare asortiment de zefiruri,
giolgerie, pantlici, cârpe, nas-
turi, ață și alte mărunțișuri.*

Creditul Technic :Transilvănean:

Societate Anonimă Română

pentru încurajarea întreprin-
derilor tehnice și industriale

CAPITAL 30,000.000 LEI

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Centrala: SIBIU

Filiale: TIMIȘOARA, CLUJ.

ADRESA TELEGRAFICĂ:
= CREDITRANS =

**Favorizează dezvoltarea întreprinderilor
tehnice privitoare la agricultură, co-
:-: merț, industrie, transporturi etc. :-:**

**Fa e avansuri în cont-curent
și participațiuni în condițiuni
== foarte avantajoase ==**

Apollo

Zilnic 2 reprezentații

Tot la două zile
PROGRAM NOU

Cel mai plăcut local
:-: pentru distracție :-:

D-na

MELANIA TOTH

directoară

Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 5

:: Recomandăm publicului ::
cassa de schimb românească

„Steaua“

Societate în comandită

Candrea și soții

Execută tot soiul de operații de
bancă și comerț.

Cumpără: dolari, mărci, lire,
ruble și alte monete.

Primește depuneri spre fructificare cu $4\frac{1}{2}\%$ conform regulamentului băncii.

Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 5

Cercetați și sprijiniți noua
farmacie românească bine
asortată cu medicamente,
:-:- cosmetice etc. :-:-

Farmacia Unirei

:-:- alui V. POP :-:-
Sibiiu, Strada Cisnădiei 26

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Beton și edificări de beton de fier de
tot felul proiect și executare primește

fabrica de mărfuri de ciment

: Hann & Comp. :

în Mediaș (Piața Gării)

Mare deposit permanent în tot felul de
mărfuri de ciment și de pietre de artă

Prăvălie Românească.

Avem onoare a recomanda Onor. public magazinul nostru bine asortat cu următoarele mărfuri:

Stofe de lână pentru costume
bărbătești și femeiești, precum
și costume confecționate pentru
bărbați.

Șifoane, pânzărie, barcheturi, zefire,
cloturi și căptușeli. :: Mătasă de
brodat, arniciuri D. M. C., ață
pentru cusut cu mâna și la mașină.

Basmale de cașmir cu ciucuri
de ibrișin, precum și cărpe de
bercă în diferite colori și mărimi.

Cămeși de trico, ciorapi pentru dame,
domni și copii, diferite panglici de mă-
tasă și catifea, precum și toate artico-
lele ce aparțin branșei de manufactură.

Oferă cu prețurile cele mai solide.

Hoza și Inișca

Sibiu. Piața Huet Nr. 6

În fostul local Grandmagazin.

Mai nou!

Biblioteca populară a Asociațiunei

publicație periodică regulată

- Nr. 92. **Satul meu**, un sat din Ardeal, de *Ioan Georgescu*.
Nr. 93. **Din popor**, de *Petrea Dascălu*.
Nr. 94. **Povestiri**, de *Ioan Agârbiceanu*.
Nr. 95. **Calendarul Asociațiunei pe anul 1921**,
întocmit de *Ioan Georgescu*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Când veniți la Sibiu cercetați

Librăria

P. Simtion

Sibiu, str. Poplăcii 14

Cărți de școală române. — Mare asortiment de cărți literare, de drept, științifice și rituale. — Cărți populare. — Note pentru pian. Tablouri naționale etc.
ULTIMELE NOUTĂȚI APĂRUTE.

== Adresa telegrafică: ==
LIBRĂRIA SIMTION, SIBIU.

Important!

Cetiti,

Important!

cumpărați și profitați!

Dacă vă cumpărați pentru trebuințele Dvoastră scânduri, lăzi, stâlpi, trepte etc. dela mine atunci

1) primiți un material de clădit bun, uscat și în deplină măsură;

2) clădirea Dv. va fi cea mai bună, deoarece lemnul nu capătă bureți, nu creapă, nu se îndoaie și nici nu se rupe așa că nu vei fi silit spre cel mai mare neces a le cumpăra din nou;

3) cumpărați dela izvor și mai ieftin decât ori unde: la mine puteți căpăta tot felul de lăzi precum: lăzi pentru poame, vin, bere, drojdii, poștă etc. etc. precum și toate lucrările după măsură în bransa de lemn, eventual la comandă în timpul cel mai scurt, ieftin, pe lângă prețuri fără concurență, de exemplu: forme de cărămidă, gratis pentru uscatul cămizilor din lemn de mesteacăn vânjos, de adăp (ul inalterabil, clișee etc. etc.

Pentru prisăcării pregătesc din materialul cel mai bun, în cea mai frumoasă executare, *toate uneltele de lemn pentru agricultură, precum: cojnice, lemne de cercevice, stelajuri pentru faguri etc. etc.* cu prețurile cele mai reduse și acord clienților mei cel mai mare avans pe lângă cele mai favorabile condițiuni de plată.

La fiecare comandă alături *gratuit* o mică *instrucție* tipărită în limba română, pentru cunoașterea prisăcării și 5 metri de lemne pentru cercevice.

Cereți ofertă, faceți o probă și necondiționat veți fi mulțumiți.

Fabrică de lăzi și negoț de lemne

A. Engber

SIBIU, PIAȚA GARII 4.

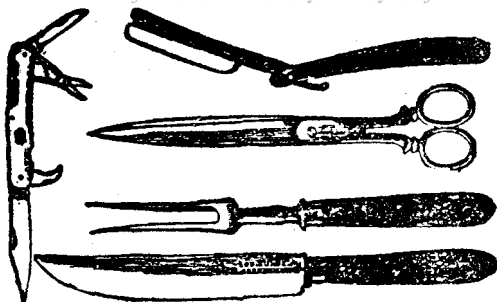
Cea mai veche casă de
bijuterii și lucruri de artă
din Transilvania e alui

STERNBERG

ORADEA MARE, Piața Unirii

Cumpără și vinde mobile și aranja-
mente întregi de locuințe, tablouri
vechi, obiecte de bronz, porcelan, de
aur, argint și briliant, cu prețurile
:: :: cele mai convenabile. :: ::

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nic. Vintilă

□ covăcie și ascuțitorie de cuțite, atelier
pentru nichelare și galvanizare electrică. □

Repararea obiectelor chirurgicale.

SIBIIU, STRADA BRUKENTHAL Nr. 19

CUPRINSUL.

	Pag.
Partea calendaristică	2—28
Scara timbrelor	30
Târgurile din Transilvania, Bănat și ținuturile locuite de Români	31
Târgurile (bâlcuirile) cele mai însemnate din vechiul Regat	38
Timpul cât poartă animalele de casă	40
Timpul vânatului	40

Invățătură și petrecere.

Sămănătorul, poezie de † A. Vlahuță	42
Moș Marin, de † Alexandru Vlahuță	43
În noaptea sfântă..., poezie de Crăciun, de Aurelia Pop	49
Păsărică din Ardeal, poezie. Cul. de I. Georgescu	50
Răvașul politic al anului	51
Frunză, frunzeleana mea..., poezie	68
Un donator pentru Cultura națională, de Ion Bianu, membru al Academiei Române, profesor universitar	69
Binefăcătorii culturii românești	80
Bade de când m'ai lăsat..., poezie	84
Badea Vasile tata orfanilor, de Alexandru Lupeanu	85
Cântec de leagăn, poezie, de Emil Andrei Chiffa	89
Răvașul armatei	91
Armata muncitoare, de Gavril Todica	100
Răvaș cultural	105
Din bogățiile țării noastre, spicuite de I. G.	118
Cruțați pădurile	125
Meseriile și negoțul, de R. Simu	128
Răvaș bisericesc	132
Morții noștri	137

	Pag.
Străină-s, Doamne streină, poezie	158
Martirii neamului din Bihor: Dr. Ioan Ciordaș și soții, de Ioan Georgescu	159
Un prețios pilduitor, de R. Simu	165
Industria mică țărănească și rosturile ei în țara mărită, de Victor Păcală	168
Sfaturi medicale, de Dr. George Preda — Sibiiu . .	188
Snoave, de „Petroil“	194
Casa domnitoare română	197
Afaceri de poștă	198
Anunțuri	204

Chipuri.

Episcopul Dr. Valeriu Traian Frentiu	82
Sosirea în gara Sibiiu a generalului Moșoiu . . .	93
Generalul Moșoiu și statul său major pe front . .	95
Generalul Moșoiu în Czegled	97
Generalul Moșoiu trecând în revistă trupele în ajunul luptelor dela Szolnok	99
Generalul Moșoiu în mijlocul ofițerilor săi	101
General Moșoiu în Kecskemét e primit de primarul orașului cu pâine și sare	103
Scaun lung	173
Lădoi	173
Portițe	176
Cornurare	176
Ploști	177
Solniță	177
Cuier	177

BIBLIOTECA UNIV

0776 16. VI. 1928

CUU

Rugăm pe toți aceia, cărora le stă la inimă înaintarea însoțirii și, printr'înșa a neamului nostru, să binevoască a umplea această pagină arătând în ce calitate :-: doresc să fie sprijinatorii noștri. :-:

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român

SEDIUL: SIBIU, STRADA ȘAGUNA NR. 6

Despărțăminte și agenturi în
tot cuprinsul Daciei superioare

Fondată la 1861

Președinte de onoare:

M. SA REGELE FERDINAND I.

Președinte activ:

ANDREIU BÂRSEANU

Vicepreședinte activ:

Dr. VASILE SUCIU

Subsemnatul

..... domiciliat în

..... poșta ultimă (în orașe

Strada și Nr.)

județul doresc

a sprijini „Asociațiunea“ în calitate de:

membru fondator al caselor naționale	} odată 1000 pentru 40 totdeauna 200 anual . . . 2
„ pe viață „ „ . . .	
„ activ „ „ . . .	
„ ajutător „ „ . . .	

Răspândiți publicațiile Asociațiunei: revista
„TRANSILVANIA” și „BIBLIOTECA POPO-
|| || || RALĂ A ASOCIAȚIUNEI” || || ||

Rugăm să ni se comunice îmbunătățirile dorite.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

subscrierca,

|| Sprijinul femeilor e foarte bine venit ||

Pagina aceasta să se taie, și după umplerea rubricilor, să se trimită Asociațiunii, Sibiu, Str. Șaguna 6

Asociațiunea pentru literatură română și cultura :-:-: poporului român :-:-:

intemeiată la 1861 de marii mitropoliți Andreiu Șaguna dela Sibiiu și Alexandru Sterca-Șuluțiu dela Blaj, de fruntașii neamului nostru de atunci: Timoteiu Cipariu, George Barițiu, cavaler I. Pușcariu, baron Vasile Pop, consilier Iacob Bologa ș. a. cu scopul de a înainta cultura poporului român prin tipărire de cărți bune și folositoare, a înființat și va înființa și susține biblioteci populare în fiecare comună, biblioteci regionale în fiecare centru de despărțământ și o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat și va întemeia și susține muzee regionale în centrele despărțămintelor, pe lângă un mare Muzeu Central; a ridicat și va ridica și susține case naționale în toate comunele, românești; a aranjat și va aranja expoziții etnografice (de porturi, de jocuri naționale etc.), de agricultură, de grădinărit, pomărit, de copii, industriale, artistice ș. a.; a ținut și va ține conferințe și prelegeri populare; a acordat și va acorda premii și burse (stipendii); a înființat și va înființa bănci populare; cooperative ș. a.; a instruit și va instrui pe analfabeți (pe cei ce nu știu cefi și serie). „Asociațiunea” e împărțită în despărțăminte (cercuri), iar acestea în comune sau agenturi. 5 persoane pot face o agentură și cere prin directorul despărțământului o bibliotecă dela

Asociațiune, Sibiiu, Strada Șaguna Nr. 6

Abonați publicațiile Asociațiunei :

„TRANSILVANIA“

Cea mai veche revistă românească
— din Ardeal —

Apare lunar sub îngrijirea d-lor

Andrieu Bârseanu și Ioan Georgescu

cu sprijinul celor mai de seamă scriitori români
de pretutindeni. Publică : poezii, romane, schițe,
romane, teatru, istorie, știință pe înțelesul tu-
turor, studii, dări de seamă, notițe, cronică ș. a.

Costul abonamentului anual :

pentru membrii „Asociațiunei” 50 Lei
pentru nemembrii 70 „

oooo © oooo

Cea mai răspândită publicațiune populară

**„Biblioteca populară
≡ a asociațiunei” ≡**

apare lunar și e îngrijită de dl Ioan Georgescu,
secretarul literar al Asociațiunei, cu sprijinul
— celor mai buni scriitori pentru popor. —

Costul abonamentului anual :

pentru membrii „Asociațiunei” 25 Lei
pentru nemembrii 35 „